

Suzanne Krogh og Søren Smidt

Mellem fristed og institution

Dokumentation og analyse af pædagogisk
bemandede legepladser i København og Århus

Et projekt fra Videncenter for Institutionsforskning UCC støttet af FOA – Fag og Arbejde

Foto: **Legepladsernes medarbejdere**

Tekst og ide: **Suzanne Krogh og Søren Smidt**

Grafisk tilrettelægning: **Joe Anderson**

Tryk: FOAs trykkeri: **2009**

ISBN nr.: **978-87-92313-21-8**

Forord	5
1. Hvad er en pædagogisk bemandet legeplads?	6
2. Brugernes af legepladserne	13
Hvordan ser brugergruppefordelingen ud?	16
Dagsrytmen på legepladserne	16
Om primærbrugergruppen	17
De uledsagede børn	17
Børn med særlige behov	19
Køn	21
Etnicitet	24
De mange forskellige brugere	
3. De pædagogisk bemandede legepladser og den kommunale styring	25
4. Medarbejdernes perspektiver på de pædagogisk bemandede legepladser	34
Et fristed	34
Ikke som de andre	37
En del af lokalområdet	40
Parate til forandring	43
Forebyggende og integrerende	46
5. De pædagogisk bemandede legepladser mellem institution og åbent fristed	49
Åbenhedens grænser	50
Nogle andre konsekvenser af åbenheden	51
Regler	54
Registrering og betaling	56
Kontakten til forældrene	58
6. Pædagogiske målsætninger og indsatsområder	61
Børnenes sociale kompetencer	61
Leg og andre børneinitiativer	64
Børnenes personlige udvikling	66
Udsatte børn og integration	68
Legepladsens tilknytning til lokalsamfundet	71
Legepladsen som et åbent værested	71
7. Legepladsliv	79
Formiddagsliv	80
Besøg af institutioner	80
Besøg af skoler	85
I frikvarterer	85
I lektioner	88
Besøg af forældre og bedsteforældre med småbørn	91

Eftermiddagsliv	95
Besøg af uledsagede børn	95
Udeliv	95
Legen	96
Boldspil	101
Dyr	103
Pædagogiske aktiviteter	108
Indeliv	115
Spil	115
Kreative aktiviteter	117
Mad	120
Film	121
Projekter	121
Lektiehjælp	123
Ture ud af huset	123
Samtaler	123
Besøg af småbørnsfamilier	128
8. Brugernes perspektiver	137
Børn og unge	138
De professionelle	149
Forældre	152
Bedsteforældre	155
9. Medarbejdernes kvalifikationer, kompetencer og faglige udvikling	158
Evne til at skabe kontakt og tillid	159
Engagement, selvdisciplin og overblik	161
Praktisk sans	164
Samarbejde	165
Om profilen af kvalifikationer hos medarbejderne	167
Faglig udvikling	167
10. Afslutning	172
Fremtiden	176
11. Metode og litteratur	179
Bilag: Spørgeskema til offentlige bemandede legepladser – vejledning	181

Forord

I denne rapport kan man læse om pædagogisk bemandede legepladser, som i den samlede mængde af offentlige tilbud til børn og unge udgør et lille, men interessant hjørne. Før institutionaliseringen af barndommen var der tanker fremme om, at pædagogisk bemandede legepladser skulle være svaret på det behov for væresteder for børn, som blev nødvendige, når kvinderne skulle arbejde og ikke kunne gå hjemme og tage sig af børnene.

Imidlertid blev det daginstitutioner, fritidshjem og klubber, der kom til at løse denne opgave, men i storbyerne København og Århus har man fortsat haft pædagogisk bemandede legepladser, blandt andet som et tilbud til de børn, som ikke benyttede institutionerne.

Gennem årene er der foregået mange spændende ting på legepladserne, men der er i takt med strukturforandringerne på dagtilbudsområdet også blevet stillet spørgsmålstejn ved legepladsernes berettigelse og eksistens.

Der har ikke været den store offentlige bevågenhed om legepladserne udenfor de lokalsamfund, hvor de ofte udfylder vigtige funktioner. I denne rapport er de pædagogisk bemandede legepladser i centrum for opmærksomheden, og den er et forsøg på at dokumentere og analysere legepladsernes funktion, medarbejdernes og brugernes perspektiver på legepladserne samt give et indtryk af livet på legepladserne.

Maj 2009

Suzanne Krogh og Søren Smidt

Kapitel 1.

Hvad er en pædagogisk bemandedt legeplads?

Denne rapport handler om pædagogisk bemandede legepladser. Rapporten bygger på indsamlede data fra de pædagogisk bemandede legepladser i København og Århus, som er de to byer i Danmark, der har flest bemandede legepladser.

Det særlige og fælles ved disse legepladser er, at der er ansat personale, indendørsfaciliteter samt løse legeredskaber til udlån i åbningstiden.

Legepladserne er imidlertid ligeledes også meget forskellige på flere punkter. På nogle legepladser er der dyr, andre legepladser har et bestemt tema, som eksempelvis trafik eller natur. Legepladsernes udformning, herunder indretning og legeredskabers antal og beskaffenhed (lige fra traditionelle over til elektroniske legeredskaber) kan endvidere ligeledes være forskellige.

Legepladsernes beliggenhed varierer ligeledes, nogle legepladser ligger i parkområder andre midt i et boligkvarter. Nogle legepladser ligger i centrum, mens andre ligger mere perifert i byen. De fleste pædagogisk bemandede legepladser er udendørs med forskellige indendørs faciliteter, forstået på den måde, at hovedparten af legepladsernes areal er udendørs, men der findes ligeledes også en indendørs pædagogisk bemandede legeplads. Legepladsernes størrelse er også forskellige og ligeledes antallet af medarbejdere. Legepladserne bruges af børn, der kommer alene, af børn ifølge med forældre og andre voksne samt børn, der kommer sammen med deres dagplejere, daginstitutioner og skoler. Udbuddet af aktiviteter er også forskellige, lige fra fodboldturneringer, udflugter og teater til babyrytmik og mange andre ting.

Det er således et varieret og mangfoldigt billede, der tegner sig af de pædagogisk bemandede legepladser.

Men hvis man skal forsøge at anskue de bemandede legepladser ud fra en fælles synsvinkel, som både kan adskille dem fra andre legepladser og indfange både det fælles og den store mangfoldighed kan man opstille følgende definition:

En pædagogisk bemandede legeplads er et åbent sted for børn i et kvarter, hvor der er tilknyttet menneskelige ressourcer

Det første kendetegn er det *åbne* ved de bemandede legepladser. De udgør en del af det offentligt tilgængelige rum i lokalkvarteret selv om de primært henvender sig til børn. Åbenheden adskiller legepladserne fra mange andre sammenhænge, eksempelvis skoler og institutioner, som kun henvender sig til de børn, som er indskrevet og for daginstitutioners vedkommende, hvor forældrene betaler for børnenes ophold. Desuden henvender skoler og daginstitutioner sig til bestemte aldersgrupper. De pædagogisk bemandede legepladser har også en større åbenhed end kommercielle tilbud til børn (Bonbonland, Tivoli, McDonald's o.a.), hvor den åbne invitation til børnene er kædet sammen med forbrug. De kommercielle tilbud har bestemte betingelser og hensigter med åbenheden: Der skal oftest betales entre, og legepladserne er også indrettet med henblik på, at børnene og deres eventuelle voksne ledsagere skal købe nogle af de varer eller ydelser, som er til salg.

Legepladserne derimod er gratis og principielt åbne for børn, indrettet til at udfordre og understøtte børns legeevne og legelyst, og der stilles ingen betingelser ud over almindelig respekt for andre brugere, og de faciliteter, der stilles til rådighed. Legepladserne benyttes af børn, skolebørn og unge, samt voksne ifølge med børn. De voksne kan være forældre,

bedsteforældre eller andre børnepassere og professionelle fra skoler institutioner og dagpleje, som kommer på legepladserne sammen med børn eller grupper af børn. På denne måde henvender de pædagogisk bemandede legepladser sig til børn, men da mange børn i dag ofte følges med voksne; forældre eller professionelle, betyder det, at åbenheden også gælder for voksne. Det er ligeledes et element i åbenheden, at de pædagogisk bemandede legepladser også bruges udenfor det tidsrum, hvor medarbejderne er til stede på legepladserne. Selv om der på mange af legepladserne ikke kan lånes legetøj, og de indendørs lokaler er aflåst uden for åbningstiden, kan de faste legeredskaber stadig benyttes, og senere på aftenen kan legepladserne være tilholdssted for grupper af unge som mangler et sted at være eller andre, f.eks. familier på udflugt.

Det næste karakteristika ved de pædagogisk bemandede legepladser er, at det er et fysisk sted. Legepladserne er et udendørs sted, hvor børn kan møde hinanden, og hvor ledsagende voksne kan møde ligesindede året rundt, selv om de skiftende årstider også sætter sit præg på fremmødet. Legepladserne har deres særegne fysiske udformning og indretning, som kan virke tiltrækkende og inspirerende på forskellige grupper af børn. Der er en stor variation på og mellem legepladserne og meget forskellige faciliteter både udendørs og indendørs. Måden at udnytte mulighederne på den enkelte legeplads er mangfoldige og åben for de børn, der bruger legepladsen. Vedligeholdelse og opsyn med, at legeredskaber og andre faciliteter bliver behandlet ordentligt indgår i medarbejdernes arbejdsfunktion, og har betydning for i hvilken stand legepladsen fremtræder, og at de fysiske rammer ikke forfalder.

Legepladserne henvender sig til *børn* og forandringerne i barndommen omsætter sig også i forandringer på legepladserne. Historisk har de bemandede legepladser haft gruppen af *institutionsløse* børn som den primære målgruppe. På et tidspunkt i 1930'erne var der en diskussion om der skulle sættes på bemandede legepladser eller daginstitutioner for familier med pasningsbehov i København. Som bekendt blev institutionsløsningen den foretrukne, og institutionaliseringsgraden er siden hen vokset stødt, eksempelvis går stort set alle børn i 3-6 års alderen i børnehave og mange børn går også i SFO, fritidshjem eller klub efter skoletid. De bemandede legepladser bruges stadig af en del af den stadig mindre gruppe af børn, som ikke har noget sted at være efter skoletid, men den stadigt tiltagende institutionalisering af barndommen har altid været en betydende faktor i forhold til brugergrupper og legepladsernes funktion. I dag udgøres en vigtig brugergruppe også af børn i institutionaliserede sammenhænge, fra dagpleje over daginstitutioner, fritidstilbud og skoler. I takt med kvindernes indtog på arbejdsmarkedet er hjemmegående kvinder med mindre børn blevet markant færre gennem årene, mens mindre børn sammen med deres forældre på vej hjem fra daginstitution er en

brugergruppe i stigning. Teknologiseringen af barndommen, ikke mindst i form af nye medier og computere, er eksempelvis også blevet en del af mange af legepladsernes virkelighed. I København findes en computer legeplads, og mange steder har man spillemaskiner som en del af det legetøj, der stilles til rådighed for børnene.

Det fjerde karakteristika ved de bemandede legepladser er deres tilknytning til det *kvarter* det ligger i. Legepladserne fungerer ofte som et vartegn i kvarteret, et punkt man orienterer sig ud fra, fordi de fleste kender til legepladsen, også selv om de kun har været der ganske få gange. Det store antal brugere som over året kommer eller kommer forbi, giver mulighed for en meget stor kontaktflade for medarbejderne i forhold til lokalkvarteret. Ændringerne i lokalkvarteret eksempelvis i beboersammensætningen vil kunne registreres blandt legepladsens brugere. Børnene på legepladsen afspejler således kvarterets sociale, kulturelle og etniske sammensætning og medarbejderne har mulighed for at holde sig orienteret om livet blandt (de større) børn i kvarteret. Der er forskellige grader af samarbejde mellem legepladsens medarbejdere og forskellige institutioner, forvaltninger og foreninger, ligesom legepladserne kan være rammen om arrangementer, som samler større grupper af børn og voksne i kvarteret. På denne måde har den bemandede legeplads ofte en placering i børnenes liv i lokalkvarteret, selv om den kan være mere eller mindre perifer eller betydningsfuld for de forskellige børn.

Det sidste grundkarakteristika ved den bemandede legeplads er tilknytningen af *menne- skelige ressourcer* i form af medarbejdere. I forhold til de almindelige legepladser giver de bemandede legepladser mulighed for indendørs faciliteter samt løse legeredskaber. Dette giver i sig selv flere muligheder og tilbud til børnene, men det øger også muligheden for, at legepladsen kan variere sit tilbud og udvikle sig i takt med nye behov hos børnene. Når medarbejderne registrerer ændringer, eksempelvis i alderssammensætningen, kan det betyde ændringer i indkøb af legetøj, og måske også ændringer i indretningen af lokaler og andre faciliteter. På denne måde kan legepladsen anskuet over en længere periode udvikle sig i takt med de behov, der er hos børnene. Der kan også være tale om mere offensive initiativer i forhold til at gøre opmærksom på legepladsens eksistens og muligheder i forhold til børn, som ikke bruger legepladsen, og som måske har nogle behov, som kan imødekommes i legepladsens regi, og nogle gange vil initiativer overfor forældregrupper være det rigtige for at nå børnene.

Medarbejderne besjæler eller personliggør så at sige de fysiske rammer på legepladsen, som af den grund kan være med til at gøre legepladsen mere interessant. Medarbejderen kan handle aktivt i forhold til nye krav og behov, og gennem kontakt til børnene kan hun være med til at åbne øjnene for legepladsens muligheder, både i relation til legered-

skaber og legetøj, men også i relation til andre børn. Gennem sit kendskab til børnene og gennem dialog med dem kan medarbejderen være katalysator for kontakt og fællesskab mellem børn, der ikke kender hinanden i forvejen. Børns leg er et af de stærkeste elementer i udvikling af venskaber blandt børn, og her kan medarbejderen have en vigtig understøttende funktion. De menneskelige ressourcer på legepladserne er begrænsede og prioritering af ressourcer er central i denne sammenhæng, både for de bevilgende myndigheder og for medarbejderne på den enkelte legeplads. Hvilket betyder, at der må være en åbenhed mod forandringer i forhold til forandringer i børnenes behov, hvilket kan give anledning til overvejelser både i forhold til medarbejdernes funktioner og initiativer, men måske også i forhold til legepladsernes åbningstider.

Vilkårene for de pædagogisk bemandede legepladser ændrer sig hele tiden da udviklingen på dagtilbuds- og fritidsområdet og forandringer i kvarteret har stor indflydelse på, hvilke børn og unge, der har behov for de pædagogisk bemandede legepladser.

Når kvarteret omkring legepladsen ændrer sig, enten ved, at der bygges nye familieboliger, eller ved, at alderssammensætningen ændres så der bliver færre børn, har det betydning for antallet af potentielle brugere af legepladsen. Nye tiltag overfor børn fra sportsklubber og andre foreninger kan også sætte sine spor i forhold til brugerne af legepladserne, som dog ofte har sin styrke ved sin stabilitet, bredde og vedvarende aktivitet.

Denne afhængighed af forandringer i barndom, institutionsliv, kvarter og familieliv betyder, at de pædagogisk bemandede legepladser, som et slags sidste åbent led i tilbudene til børn, har brug for både at kende til og forbinde sig til kvarteret, og de behov hos brugerne, som hele tiden ændrer sig over tid.■

Kapitel 2.

Brugerne af legepladserne

Der er mange forskellige brugergrupper, der bruger legepladserne. Nedenstående punkt-opstilling er en kort karakteristik af de forskellige centrale brugergrupper, der findes og som i forskellig udstrækning anvender de forskellige pædagogisk bemandede legepladser.

- Uledsagede børn fra 6 til 18 år
- Småbørnsfamilier med 0-6 årige småbørn fra nærmiljøet
- Dagplejere
- Daginstitutioner og fritidsinstitutioner
- Skoler
- Børnepassere
- Selvejende foreninger
- Turister og børnefamilier på besøg i storbyen

De pædagogisk bemandede legepladsers primære brugergruppe karakteriseres af de fleste medarbejdere på legepladserne som skolesøgende uledsagede børn i alderen 6-18 år, der kommer på egen hånd. Og dagplejere, institutioner, skoler og forældre med småbørn som deres sekundære brugergrupper. Formuleringen omkring den primære brugergruppe kan eksempelvis se således ud:

“Legepladsen er en lokal legeplads, vi forsøger at have tilbud til børn og unge i alle aldersklasser. Vi ser dog børn fra 7-17 som vores vigtigste pædagogiske opgave – og især dem, der ikke bruger de traditionelle institutionstilbud.”

“Den primære målgruppe for legepladsens aktiviteter er børn i alderen 6-14 år og især børn uden institutionstilknytning – det vil sige børn, der ikke finder sig til rette i de traditionelle aktivitetstilbud som fritidshjem og klubber. Derudover fungerer legepladsen også som aktivitetstilbud og udflugtsmål for børnefamilier, daginstitutioner og skoler.”

Enkelte legepladser betragter imidlertid også børnefamilierne som deres primære brugergruppe:

“Primærgruppen består af piger og drenge i alderen 6-14 år og børnefamilier. Sekundærgruppen består af dagplejere, børnehaver, fritidshjem, fritidsklubber og skoler.”

Der er også en legeplads i materialet, der bevidst og motiveret er i gang med at ændre

legepladsens profil og primære brugergruppe fra trafikundervisning for institutioner og skoler, som hidtil har været deres primære brugergrupper, til familieorienterede tilbud til forældre med børn:

“... en slags åndehul eller storby-oase, hvor børn og deres forældre kan være sammen og stresse af i trygge, afslappende rammer med trafiksikkerhed som tema, men gerne med et mere alsidigt tilbud, og tilpasning af åbningstider, der imødekommer børnefamiliernes behov.”

Der skelnes på stort set alle legepladserne tydeligt mellem inde- og udearealerne. Selve legepladsen, udearealet, er åben for alle, både primær- og sekundærbrugergrupper, men bygningen, indearealet, er forbeholdt primærbrugergruppen, de uledsagede skole-søgende børn:

“Vi har valgt at sætte begrænsning på brugen af bygningen og målrette den til skolebørnene fordi vi har en stor gruppe skolebørn (en stor fast etnisk børnegruppe på 30-50 børn), der kommer her året rundt. Vi har ingen småbørn herinde. Vi har valgt at lave den aldersmæssige begrænsning for vi kunne ikke begge dele.”

Der er dog få enkelte undtagelser i materialet som det følgende interviewuddrag også er et eksempel på:

“... når nogen gerne vil tegne her, eller spille spil, så kommer de herind i huset og så tager vi os af dem – huset skal bruges både udvendigt og indvendigt ...”

Hvordan ser brugergruppefordelingen ud?

Det er meget forskelligt fra legeplads til legeplads, hvordan brugergruppefordelingen ser ud. Feltet spænder lige fra legepladser, hvor:

- de uledsagede børn udgør 85%, til legepladser, hvor de uledsagede børn udgør 0%
- institutioner udgør 80%, til legepladser, hvor institutionerne kun udgør 5%
- forældre med småbørn udgør 50%, til legepladser, hvor forældre med småbørn udgør 10%

Hvilket således betyder, at brugerfordelingen ser voldsomt forskellig ud for forskellige legepladser. Der er med andre ord legepladser, hvor der stort set ikke kommer uledsagede børn længere, eller på nuværende tidspunkt i hvert fald, og legepladser, hvor der primært kommer uledsagede børn.

Der er legepladser, hvor langt de fleste brugere, der kommer, er tilknyttet institutioner, eller hvor institutionerne kun udgør en meget lille andel af brugergruppen. Og legepladser, hvor forældre med småbørn udgør halvdelen af brugergruppen til en meget lille del af brugergruppen. Billedet er således meget mangfoldigt og forskelligartet på de pædagogiske legepladser, hvilket formodentlig skal ses i sammenhæng med beboersammensætningen i legepladsernes lokalsamfund.

Der er imidlertid også en del af legepladserne, hvor de 3 store brugergrupper udgør nogenlunde lige meget, hvor de uledsagede børn, institutionerne og forældre med småbørn, fylder nogenlunde lige meget på legepladserne fordelingsmæssigt, ca. $\frac{1}{3}$ hver.

Dagsrytmen på legepladserne

Hverdagslivet på legepladserne består mange steder typisk af to blokke.

En formiddagsblok, hvor der på legepladsen er besøg af forskellige sekundære brugergrupper som småbørnsforældre på barsel eller orlov med deres små børn, daginstitutioner samt skoler i frikvarterer eller lektioner, f.eks. idrætstimer, hvor legepladspersonalet primært servicerer brugerne og udlåner legepladsen med dens faciliteter, udstyr og redskaber. En medarbejder fra en af legepladserne udtrykker det på følgende måde:

“Generelt kan man sige, at de brugere, der kommer om formiddagen, er nogen som personalet ikke skal tage sig af. Det legepladsen ligger i det er, at de er positive og glade over for gæsterne.”

Og en eftermiddagsblok, hvor primærbrugergruppen, de skolesøgende uledsagede børn

kommer efter skoletid, og hvor det pædagogiske arbejde foregår. Og hvor efterhånden også de forældre, der har hentet deres børn fra institution, begynder at dukke op:

“Så ved 13-tiden vender det, så begynder alle dem, der bor udenom at komme, og forældrene, der har hentet børnene i institutionerne.”

Om primærbrugergruppen:

De uledsagede børn

Det ser ud til, at der er to forskellige hovedgrupper af etnisk danske og indvandrerbørn, der bruger legepladserne. Den ene gruppe består af børn, der går til mange ting efter skole, flere eller adskillige dage om ugen, ridning, spejder, fodbold osv., og derfor ikke har behov for et egentligt fritidstilbud, og den anden hovedgruppe består af børn, der enten har svært ved at overskue og fungere i en mere struktureret og aktivitetsorienteret sammenhæng som fritidshjem og fritidsklub, eller har mere lyst til en åben og mindre struktureret sammenhæng efter skoletid. Den første gruppe af børn består således af børn, der ofte ikke rigtig har brug for en klubplads da de har et meget aktivt og fyldt liv i forvejen, og den anden gruppe består med andre ord af børn, der har brug for eller mere lyst til den frihed, plads og støtte, der er på legepladsen, som også følgende udtalelser fra medarbejdere illustrerer:

“... de unger, der kommer her, de er ikke så gode til at overskue en masse ting. Der er også dem der har en 2-3 andre ting de går til.”

“... børn, der har svært ved, at det hele er så styret i SFO'en og derfor har brug for den plads og den frihed der er på en legeplads ... det kan også være børn, der ikke har brug for, at der bliver lavet så mange aktiviteter, for aktiviteter har de masser af i deres hverdag, så derfor kan de have brug for, lyst til, at være et sted hvor de kan være lidt mere i fred. Og samtidig ikke hele tiden er underlagt voksenstyrede aktiviteter og kontrol.”

Det er forskelligt fra legeplads til legeplads, hvordan fordelingen er mellem de to grupper af børn, og på nogle legepladser er der overvægt af de børn, som ikke passer ind i de institutionstilbud, der er til aldersgruppen.

For at give et indtryk af størrelsen og sammensætningen af den primære brugergruppe på legepladserne, har vi nedenfor udvalgt nogle citater fra medarbejdere fra forskellige legepladser, der giver et godt billede af mangfoldigheden, men også er udtryk for en aktuel status og vil således ændre sig efterhånden som nogle børn holder op med at bruge legepladserne og andre kommer til:

“Vores børnetal er meget svingende. De fleste af vores børn går i institution, men vil gerne bruge os efter eller i stedet for institutionerne.”

“Den største børnegruppe, der besøger legepladsen for tiden, er børn mellem 10 og 13 år, hvoraf de fleste har baggrund fra Tyrkiet, Marokko og Pakistan.”

“Den faste kerne, der kommer om dagen svarer ca. til en 35-40 stykker.”

“Vores faste grupper består af de indskrevne børn, som har fået afslag fra andre institutioner, 3.-4. klasserne. De andre faste børn, hvis forældre har valgt at bruge os, det er som regel børn, der er selvhjulpne, børn, hvor en af forældrene går hjemme eller har tidligt fri, og børn, der frit kan komme og gå, samt børn, der kun har behov for at være på legepladsen nogle få timer om dagen.”

“Nogle af de børn der kommer, går også i klubben. Men de veksler mellem at være der, hvor det lige passer dem.”

“Vores egen gruppe af børn er uforudsigelig, fordi nogle gange sker der noget ovre på kulturstedet, og så er de derovre i en periode, men så kommer der nogle gange nogle andre. I øjeblikket har vi en gruppe piger på 10-14 år, der kommer, og vi har 4-5 piger, der næsten er her hver dag. Og så har vi 30 stykker, der kommer lidt mere ustabil, men det kan godt være 3 gange om ugen. De kommer også i det store frikvarter. Og lige i øjeblikket har jeg en dreng, som jeg hjælper en del med lektierne i forhold til hans handelsskole.”

“Ca. 50 børn og unge kommer jævnligt på vores legeplads, stort set alle har indvandrerbaggrund. Det er mit indtryk, at næsten alle danske børn i lokalområdet går i fritidshjem eller i fritidsklub.”

“Hvor mange plejer der at være? Det er mellem 10 og 25, afhængig af vejret, og om der er fodbold og så videre. Vi har 30-35 af dem, som vi kalder vores faste, og det kan så være 2-3 gange om ugen. Vi har også et par stykker, der er over 20, der kigger forbi en gang i mellem.”

“Begrænsning i brugergrupper? Vi har ikke problemer med det i øjeblikket, da vi ikke har så mange børn.”

“Specielt indvandrerbørn (90 %) i alderen 6-15 år. Flest drenge. Af egne børn er der en hovedgruppe på ca. 100 børn. Til dagligt kommer ca. 40-50.”

I Århus er legepladserne officielt primært rettet mod børnene fra 5.klasse og op til 18 år, som nu er deres kernegruppe. Tidligere var det fra 6 år til 14 år, men idet Århus Kommune nu satser massivt på fuld daginstitutionsdækning til denne aldersgruppe, fritidshjemspladser til de 6-10 årige og klubpladser fra 10 år, ændres behovet for de pædagogiske legepladser mod de ældre børn og unge.

De pædagogiske legepladser i Århus giver imidlertid (endnu) udtryk for, at de børn, der bruger legepladserne hovedsagligt er de 11-14 årige, suppleret med 9 årige, 10 årige og 15 årige.

Som en medarbejder fra en af de pædagogisk bemandede legepladser i Århus udtrykker det:

“Indtil videre er vi ikke så søgt af de der lidt større børn.” Og en anden medarbejder i forlængelse af dette: “Der er ikke mange børn på 17 år, der gider bruge legepladsen.”

Der er mange indvandrerbørn blandt de uledsagede børn, der kommer på legepladserne, og på mange af legepladserne, specielt i København er der ikke længere mange danske børn, der kommer alene. De danske børn går ofte i de mere etablerede dagtilbud, fritidshjemmene og fritidsklubberne, og flere steder i materialet er der medarbejdere, der giver udtryk for, at de danske børn ofte ikke får lov til ikke at gå på fritidshjem eller i klub.

Der er ligeledes flere udsagn fra medarbejdere i materialet, der tyder på, at der (måske) er sket en holdningsændring blandt forældre til, hvorvidt deres børn må færdes alene i byen. Følgende er et af dem:

“Der er også lidt større børn fra området, der kommer alene, men det er ikke ret mange. En af forklaringerne er, at de går i klub, men der er også meget trafikeret herinde, og jeg er i tvivl om, hvilken betydning det har for forældrene. Før i tiden var der en stor gruppe børn som kom her alene, men jeg synes ikke, at forældrene sender deres børn ned alene mere. Før i tiden kunne forældre godt ringe herved og fortælle, at de sendte 3 børn hen på legepladsen, men det gør de ikke mere.”

Børn med særlige behov

Legepladspersonalet giver udtryk for, at de gennem årene har haft mange af det de kalder skæve børn, børn, der ikke rigtig trives og fungerer i deres hverdagsliv. Det nævnes, at det f.eks. kan være børn, der har det svært med små, snævre eller faste rammer, eller

med en pædagogik, der er relativt omklamrende, og hvor der kan være rigtig mange tilbud og valg og muligheder at forholde sig til hele tiden, eller voksne, der har svært ved at rumme, at de er anderledes eller særlige. Det kan også være børn, der er lidt udenfor blandt de andre børn, børnefællesskaberne, eller børn, der endda holdes udenfor, ekskluderes eller mobbes (af jævnaldrende).

“Det er vores fornemmelse, at en del børn og unge bliver mobbet i skoler og fritidsordninger, og at disse børn typisk forsværer sig mod mobning ved at forlade det sted og de personer, der mobber. Derfor bliver legepladsen tit brugt som et fristed for mange børn med mobningen inde på livet.”

På legepladserne er der ofte mere plads, ro og imødekommenhed. Der er endvidere dyr på nogle legepladser, som legepladspersonalet mener, er rigtig gode til at give børnenes liv mening, perspektiv, retning og ansvar og bringe børnene sammen og støtte udviklingen af inklusion og gode børnefællesskaber.

En del af legepladspersonalet udtrykker, at det mest meningsfyldte arbejde for dem, er arbejdet med de skæve børn, at det er her de oplever, at de gør den største pædagogiske forskel med deres pædagogiske arbejde, som følgende citat fra en medarbejder ligeledes illustrerer:

“Der, hvor vi føler, at det rykker mest og vi gør den største pædagogiske forskel er nok ved de børn, som har det svært i skolen, og som har det svært ved at de skal gå på SFO bagefter. Ofte dropper disse børn ud fra SFO'en og kommer i stedet for ned på legepladsen, fordi der er plads og ro. Samtidig er der mulighed for at bruge den meget udendørsplads for børnene. Der er en lille gruppe drenge, der lige er startet. Drengene har det svært i skolen, men de trives på legepladsen, hvor de har fået en kanin og nu har et forhold til den.”

Der er i materialet en del eksempler på, at børn, der har haft det svært (i de etablerede dagtilbud/institutioner) har fået det bedre af at komme på legepladserne. I de 3 følgende forskellige eksempler fra materialet ser vi denne udvikling beskrevet:

“En mor flytter til byen med sin søn, som ingen skole eller SFO kunne rumme. Han begynder at opholde sig på legepladsen, hvor personalet godt kan klare ham, og hvor han (derfor) får det bedre. Og til sidst bliver der fundet en privatskole til ham, hvor han også trives.”

“En dreng, der har det svært, flytter tilbage til byen med sine forældre, og begynder at gå på legepladsen, da han endnu ikke har modtaget noget skoletilbud. Legepladsen aftaler med fo-

rældrene, at drengen kan komme i en periode om dagen på legepladsen. Her får han så små opgaver og hjælper til med det medarbejderne laver. De opgaver han får indebærer et reelt ansvar, og er ikke bare 'vi lader som om-opgaver'. De giver ham også nøglen og lader ham åbne op for dyrene, og hvis en af de lokale børnehaver kommer på besøg, viser drengen dem rundt og viser, hvordan man behandler dyrene. Drengen vokser af dette ansvar og begynder at trives bedre. I denne proces får legepladspersonalet øje på drengens ressourcer og udvikler et godt forhold til ham, og da drengen modtager et skole- og SFO-tilbud, superviserer legepladslederen SFO-personalet og hjælper dem til at få øje på drengens ressourcer således, at de også får en god vinkel til drengen.”

“En pige går nu i 2.klasse og er stadig ikke faldet til i sin SFO. Hun fungerer ikke i den og er ked af at være der. De voksne kan ikke rumme og styre hende, giver pigens mor udtryk for og aftaler med legepladspersonalet, at pigen skal prøve at begynde der. Fra første færd trives pigen på legepladsen og elsker at komme der. Hun giver udtryk for at være glad for det hele her: stedet, dyrene, aktiviteterne og de voksne. Moren udtrykker selv, at datteren har mødt 'en rummelighed, en forståelse og en ånd af en anden verden' på legepladsen og hos legepladspersonalet, 'og samtidig en tydelighed og et mod i det at være voksne' som har betydet, at hendes datter nu trives (også) efter skoletid.”

Legepladserne bruges desuden også af ledsagede børn fra specialklasser, samt børn, der kommer sammen med en støttepædagog.

Køn

På en del legepladser er der klar overvægt af (indvandrer)dreng. Nogle medarbejdere på legepladser i København fortæller, at der kommer flest drenge på mange af legepladserne, en del legepladser nævner omkring 85-90%, og det vil således sige, at kun 10-15% af legepladsens primære brugergruppe udgøres af piger på disse legepladser. Der nævnes flere grunde hertil. Dels, at legepladserne mest henvender sig til drenge med de ting, de har, f.eks. computerspil. Dels, at de har flest indvandrerbørn, og at der er flere af indvandrerfamilierne, der ikke vil lade deres piger komme ud efter, at de er blevet 10-12 år.

Der er imidlertid en legeplads i materialet, der beskriver, hvordan de bevidst, målrettet og med succes har arbejdet med den meget skæve kønsfordeling på de pædagogisk bemandede legepladser, og som i øvrigt også mener de har været heldige allerede i udgangspunktet. En medarbejder udtrykker sig omkring dette på følgende måde:

“Vi har arbejdet på at få pigerne til at komme mere på legepladsen så legepladsens brugere ikke kun er drenge, men mere afspejler børnenes øvrige dagligdag i skolen eller i gården. Vi vil gerne have, at legepladsen ikke bliver en subkultur kun for indvandrer drenge, som jeg har oplevet det blev med tiden på den legeplads jeg tidligere har arbejdet på. Vi har været så heldige, at der af sig selv begyndte at komme flere og flere piger på legepladsen, hvor vi så har grebet chancen for at få dem til at bruge legepladsen noget mere, og på den måde også har tiltrukket endnu flere piger. Det har vi gjort ved at tilbyde nogle aktiviteter som mere henvender sig til pigerne. Vi har derfor prioriteret kreative aktiviteter noget mere, og ved at udvide perioden fra kun at tage det kreative frem om vinteren til hele året. Vi har også købt ekstra ting ind, som henvender sig til piger i alle aldersgrupper. Disse tiltag opleves som, at mange flere piger nu bruger legepladsen og faktisk havde vi for nylig en dag, hvor vi kun havde piger, men det varierer selvfølgelig meget, hvor mange der er.”

Som vi kan se, har personalet her haft fokus på at søge at tiltrække nogle flere piger gennem indkøb af flere pigevenlige ting og gennemførelse af flere pigevenlige, kreative aktiviteter, hvilket tilsyneladende har båret frugt. I hvert fald er det nu sådan, at legepladsens brugere på nuværende tidspunkt er ligeligt fordelt mellem piger og drenge – og såmænd i øvrigt også mellem danskere og indvandrere.

Der synes imidlertid af sig selv at være en tendens til en mere ligelig kønsfordeling på de legepladser, hvor der er dyr, som traditionelt har en stor tiltrækningskraft på pigerne.

Etnicitet

Der er en del af især de pædagogisk bemandede legepladser i København, der primært eller stort set alene har indvandrerbørn som primær brugergruppe og, at de legepladser, der ligger i områder med meget få familier med indvandrerbaggrund, har færre uledsagede børn i deres brugergruppe.

Rigtig mange etnisk danske børn går i fritidshjem eller i klub, mens legepladspersonalet giver udtryk for, at der er færre indvandrerbørn, der går i fritidshjem eller i klub. En medarbejder fra en af legepladserne siger det på følgende måde:

“Der er klart flere danske børn i fritidshjemmene. Jeg vil gætte på, at hvis der er 20 børn i en gruppe i et fritidshjem, så er der to eller 3 udenlandske børn.”

Indvandrerfamilierne har (endnu) ikke samme kultur og traditioner for at benytte daginstitutioner som de etnisk danske, og disse familiers økonomiske vilkår spiller sandsynligvis også ind, som medarbejderen også kommer ind på i følgende citat:

“Og så er der lige den der børnegruppe, som er her altid. Det er etniske børn i skolealderen, der ikke bruger daginstitutionerne. Og hvorfor gør de ikke det? Det er, fordi der ikke er de traditioner. Det er børn, hvor forældrene har bestemt, at de ikke skal gå i klub eller fritidshjem, og det er kulturmæssigt endnu sådan, at forældrene ikke tjener ret meget.”

Blandt de danske familier er der modsat efterhånden en udbredt tradition for at benytte daginstitutionssystemet, og omvendt ikke længere tradition for at sende sine børn uledsagede af sted på legepladser, hvor der ikke er pasning, men alene pædagogisk opsyn som også en medarbejder udtrykker i det følgende:

“De danske kommer ikke her, fordi der ikke er pasning. En mor, der er kontordirektør, vil ikke have sine børn her for hun siger: ‘I passer dem ikke’.”

Og en medarbejder på en anden legeplads siger:

“... stort set alle har indvandrerbaggrund. Det er mit indtryk, at næsten alle danske børn her i lokalområdet går i fritidshjem eller i fritidsklub.”

Materialet viser endvidere, at de indvandrerbørn, der bruger de pædagogisk bemandede legepladser, har vidt forskellige kulturelle, etniske og sproglige baggrunde.

De mange forskellige brugere

Vi har i dette kapitel koncentreret os om at beskrive primærbrugergruppen fordi den har så stor betydning for medarbejdernes opfattelse af legepladsernes funktion. Imidlertid er det vigtigt at holde fast ved, at legepladserne også bruges af børn, som kommer sammen med deres familier, dagplejere, daginstitutioner, fritidstilbud og skoler. ■

Kapitel 3.

De pædagogisk bemandede legepladser og den kommunale styring

De pædagogisk bemandede legepladser udgør en meget lille del af de samlede offentlige tilbud til børn og unge. Endvidere er de anderledes både i forhold til almindelige legepladser og i forhold til andre dagtilbud, som daginstitutioner og fritidstilbud. Samtidig har udviklingen på dagtilbudsområdet sammen med forandringerne i kvarteret og i familierne stor indflydelse på, hvilke børn og unge, der har behov for og bruger de pædagogisk bemandede legepladser.

Denne kombination af at være en lille brik i den store helhed, være svær at placere i forvaltningernes struktur, og have en stor afhængighed af udviklingen på dagtilbudsområdet, har betydet, at de pædagogisk bemandede legepladser en del år efterhånden har befundet sig i

en uafklaret situation. En situation, som også har været præget af, at der er blevet færre pædagogisk bemandede legepladser; at nogle legepladser er blevet nedlagt som bemandede legepladser. I Københavns Kommune har nedlægningen af de pædagogisk bemandede legepladser været en del af budgetforhandlingerne i flere år, og i Århus Kommune er man i gang med en omstrukturering af de pædagogisk bemandede legepladsers funktion så de bliver en integreret del af kommunes fritidstilbud, primært til større børn og unge.

I begge kommuner ser det dog ud til, at de pædagogisk bemandede legepladser bliver bevaret, men i begge kommuner er der også varslet forandringer. I Århus er legepladserne, som her benævnes pædagogisk ledede legepladser, placeret under magistratsafdelingen Børn og Unge og er en del af kommunens Fritids- og Ungdomsskoletilbud, og evalueres i efteråret 2009. I Københavns Kommune har man besluttet at sikre de pædagogisk bemandede legepladsers eksistens, og her har man valgt at samle dem under Teknik og Miljøforvaltningen¹ og bebudet, at legepladserne vil blive moderniseret og opgraderet, både hvad angår de fysiske faciliteter, de pædagogiske tilbud og efteruddannelse af personalet.

Det tyder på, at de pædagogisk bemandede legepladser vil få en øget opmærksomhed, men også at de vil blive tænkt ind i den generelle strategi i kommunerne, hvor forvaltningerne vil være orienteret mod at anskue de pædagogisk bemandede legepladser ud fra et samlet kommunalpolitisk perspektiv. De pædagogisk bemandede legepladser vil blive betragtet ud fra en fælles styringsmæssig synsvinkel med orientering både mod, hvordan de tildelte ressourcer anvendes, og hvilke behov hos brugergrupperne, der bliver opfyldt. Og der vil blive lagt vægt på at undersøge om ledelsesstrukturen er tidssvarende og i stand til at udvikle legepladserne i forhold til forandrede krav og behov. Desuden vil det forvaltningsmæssige perspektiv også undersøge muligheder for samdrift og/eller samarbejde med andre tiltag, ligesom der vil blive lagt vægt på dokumentation og faglig pædagogisk udvikling (Malmgren og Smidt, 2004, 2009).

Denne proces er allerede i gang i de to kommuner og den konkrete udformning afspejles også i datamaterialet, som samtidig også synes at pege på, at processen vil fortsætte i de kommende år. Fælles for de to kommuner er, at legepladsernes virksomhed skal foregå indenfor rammerne af de overordnede kommunale værdier og den børne- og ungepolitik, som er vedtaget af politikerne.

I Københavns Kommune er udarbejdet en særskilt målsætning for arbejdet på de pædagogisk bemandede legepladser². De pædagogisk ledede legepladser i Århus hører under områdestrukturen på fritids- og aftenskoleområdet, hvor al fritids- og ungdomsskolevirksomhed

¹ I skrivende stund er der uklarhed om den forvaltningsmæssige placering af 2 bemandede legepladser i København

er organiseret i 13 områder i et såkaldt *fritidscenter*. Hvert fritidscenter har en FU-leder, der sammen med lederne af tilbuddene i hele området, eksempelvis lederne af de pædagogisk ledede legepladser, samler og koordinerer alle aktiviteter for aldersgruppen til og med 17 år.

De kommunale værdier udstikker nogle grundlæggende udgangspunkter for alle medarbejdere i mødet med brugerne af det kommunale system. Formålet er at sikre kvaliteten af de (service)ydelse medarbejderne giver borgerne. I Københavns Kommunes er der udtrykt fire værdier: respekt, ligeværd, dialog og tillid. I Århus er der udtrykt 3 værdier: troværdighed, respekt og engagement. Værdierne adskiller sig ikke radikalt fra hinanden og sætter fokus på:

- 1) at brugerne skal betragtes som selvstændige individer, med ret til egne livsværdier og meninger, som skal mødes med respekt og forståelse
- 2) at medarbejderne i kommunerne skal betragte deres funktion, som en del af de kommunale serviceydelser til borgerne
- 3) at der skal være fokus på kvalitet i udførelsen af funktionerne

Som medarbejdere med daglig direkte kontakt med børn og andre brugere, har disse værdier et direkte sigte til de ansatte på legepladserne. Værdiernes bredde og rumlighed giver dog råderum for forskellige konkrete udformninger, men udstikker alligevel nogle rammer for det daglige arbejde.

Retter vi blikket på de to kommuners børne- og ungepolitik kan de i korthed skitseres på følgende måde:

Københavns Kommune:

Børne- og ungepolitikken er drevet af to overordnede visioner for børn og unges liv, nemlig at:

Københavns Kommune bedst muligt skal udvikle børn og unges faglige, sociale, kulturelle og kreative kompetencer, fordi disse er nødvendige for at sikre vores børn og unge en fremtid med meningsfuldt livsindhold og givende samvær med andre mennesker

Københavnske børn og unge skal opleve en sund, tryk og udviklende opvækst, hvor

² Målsætningen er dog udarbejdet i Børne- og ungdomsforvaltningen, hvor de bemandede legepladser tidligere hørte til

nøgleordene er trivsel, anerkendelse og livsglæde fordi tryghed, trivsel og leg er en forudsætning for læring, selvværd og en tillidsfuld omgang med verdenen.

Omsat i punkter ser det således ud:

Trivsel i hverdagen, fokus på sundhed og tryghed: Børn og unge har krav på en sund og tryk opvækst, både fysisk, psykisk og socialt.

Parat til fremtiden, fokus på udfordringer, faglighed og kompetencer: Børn og unge skal opnå viden og kompetencer, så de forberedes til det voksenliv, de selv skal være med til at forme, til at tage en uddannelse og til at komme på arbejdsmarkedet.

Respekt for fællesskabet, fokus på ansvar og dannelse: Børn og unge har ret til en barndom og ungdom, hvor de betragtes som unikke, selvstændige individer, der mødes med respekt og anerkendelse og lærer at møde andre mennesker med respekt og nysgerrighed.

Muligheder for alle, fokus på børn og unge med særlige behov: Børn og unge med særlige behov skal støttes, så de opnår lige muligheder for udfoldelse, udvikling og sundhed, får en opvækst med trivsel og gode vilkår og samme grad af succes i voksenlivet som andre.

Århus Kommune:

Børn og unge er vores fælles ansvar: Børn- og Ungepolitikken vedrører alle borgere i Århus Kommune. Fra byråd, til medarbejdere, frivillige og forældre har vi alle et ansvar for børnene og de unge, og vi er alle vigtige bidragsydere til børn og unges udvikling af identitet, selvværd og kompetencer.

Et veldefineret voksenperspektiv: Det er den voksnes ansvar at udfordre barnet og den unge, således at de trives og kan udfolde deres faglige og personlige potentialer gennem mangfoldige aktiviteter og fællesskaber.

Forældresamarbejde: For børnene og de unge har det umådelig stor betydning, at deres forældre optræder som tydelige og ansvarlige voksne. Det vil sige voksne, der definerer normer, og sætter grænser og i det hele taget er rollemodeller for god adfærd og respekt mellem mennesker.

Læring og udvikling: Børn og unges læring og udvikling skal styrkes gennem alsidige aktiviteter og processer. Børn og unge skal understøttes i at udvikle deres motivation og lyst til at lære noget nyt.

Rumlighed og socialt ansvar: Sammenhængskraften i det århusianske samfund skal styrkes, og alle uanset etnisk oprindelse, køn, alder eller handicap skal inkluderes i fællesskaberne som aktive medborgere med respekt for grundlæggende demokratiske værdier.

Sundhed og trivsel: "Sundhed skabes af mennesker i hverdagen, der hvor vi lever, lærer, arbejder, leger og elsker. Sundhed skabes ved at drage omsorg for sig selv og andre, ved at træffe beslutninger og have kontrol med sit liv, og ved at sikre, at det samfund man lever i, skaber vilkår, som kan sikre sundhed for alle." (WHO's charter for sundhedsfremme).

Evaluerings af kvalitet gennem dialog: Århus Kommune skal altid søge at forbedre kvaliteten af indsatserne overfor børn og unge. Dialogen udfolder sig dels ved udformning af politikker, opstilling af mål og rammer, planlægning af indsatser og dels gennem evalueringer.

Også disse rammer er forholdsvis brede i deres formuleringer, men afstikker samtidig nogle ret ambitiøse mål for arbejdet med børn og unge, og dermed også for medarbejderne på legepladserne. Man kan i sammentrængt form fremhæve, at der specielt er 5 punkter, der lægges vægt på:

- at børn og unge trives
- at der sættes fokus på børn og unges sundhed
- at børn og unge udvikler faglige kompetencer
- at børn og unge udvikler sociale kompetencer
- at der er plads til alle og ydes en særlig indsats i forhold til børn og unge med særlige behov

De enkelte arenaer i børnenes liv: Skoler, institutioner, fritidsinteresser, forældre mv., har sin del af den samlede opgave, således også de pædagogisk bemandede legepladser. De 5 punkter synes alle at være relevante for legepladserne, selv om ansvaret for udviklingen af de faglige kompetencer primært hører til i skolen og uddannelsessystemet. Når læring betragtes som dannelse i bred forstand har legepladserne en funktion i forhold til brugernes udvikling og praktiske og almene dannelse.

Problematikken i forhold til børn og unge med særlige behov er meget relevant for legepladserne, som søges af nogle af de børn og unge, som ikke passer ind andre steder. Det åbne tilbud og medarbejdernes placering forholdsvis selvstændigt i forhold til børnenes – måske konfliktfyldte – sammenhænge kan give medarbejderne en god mulighed for at skabe kontakt til disse børn og unge.

Arbejdet med disse børn og unge er imidlertid en stor, vanskelig og kompliceret opgave, som må sættes i relation til de medarbejderressourcer, der er på legepladserne. Desuden må der også gøres nogle overvejelser i forhold til kvalifikationer og kompetencer hos medarbejderne på legepladserne i forhold til børn og unge med særlige behov, som udgør en stor og sammensat gruppe.

Det synes også oplagt, at de pædagogisk bemandede legepladser vil kunne bidrage til brugernes trivsel og udvikling af sociale kompetencer gennem børnenes og de unges brug af legepladsernes muligheder, og gennem opstillingen af en pædagogisk ramme for hverdagslivet, herunder for aktiviteterne. I forhold til børnenes og de unges sundhed er der også nogle oplagte indfaldsvinkler gennem understøttelse af udeliv og kropslig aktivitet samt ved at forholde sig bevidst og aktivt til brugernes indtagelse og forbrug af mad og drikke.

Man kan konstatere, at børne- og ungepolitikkerne lægger et omfattende og fagligt bredt ansvar på legepladsmedarbejderne og lægger op til et tværfagligt samarbejde, hvor medarbejderne er afklaret om deres særlige funktioner, hvis arbejdet skal være målrettet og kvalitetsorienteret.

I Københavns Kommune er yderligere udarbejdet en målsætning for de pædagogisk bemandede legepladser, som en slags uddybning og konkretisering af den overordnede børne- og ungepolitik, hvor der er taget udgangspunkt i kendskab til legepladsernes praksis. Her formuleres det overordnede formål for legepladsernes pædagogiske arbejde på følgende måde:

- 1) At yde en god service til familier og andre brugere, som benytter legepladserne
- 2) At understøtte børn og unges egen udvikling i takt med tiden i en multikulturelt præget storby med mange forskelligartede tilbud
- 3) At være et tilbud til de børn og unge, der ikke er en del af det øvrige institutionelle miljø

Det understreges, at medarbejderne dagligt møder voksne, børn og unge med mange forskellige behov og problemstillinger. Medarbejderne skal arbejde hen imod at denne bredde blandt brugerne fastholdes således, at de pædagogisk bemandede legepladser fremstår som et attraktivt fritidstilbud for alle byens borgere. For at opfylde dette skal medarbejderne målrette deres arbejde mod at udvikle:

- Samarbejdet med brugerne
- Trivsel i hverdagen

- Integration
- Samarbejde med lokalområdet (fokus på børn med særlige behov)
- Aktiviteter/udfordringer

Målsætningen er naturligt nok først og fremmest en præcisering og fastholdelse af grundtankerne i børne- og ungepolitikken. Der er en forholdsvis stærk vægtning af arbejdet i forhold til børn og unge med særlige behov. Eksempelvis har afsnittet om samarbejdet i lokalområdet udelukkende det fokus. Måske vil der i fremtiden blive lagt en lidt anderledes vægtning, når de pædagogisk bemandede legepladser flytter fra Børne- og Ungdomsforvaltningen og til Teknik- og Miljøforvaltningen. Det skal dog præciseres, at selv om målsætningen gælder for alle legepladser, lægges der op til, at vægtningen af de enkelte opgaver kan variere i forhold til den enkelte legeplads' målgruppe og lokalområde, hvilket understreger vigtigheden af, at arbejdet på de pædagogisk bemandede legepladser er tæt knyttet til lokalområdet.

Børne- og ungepolitikken og målsætningen for de pædagogisk bemandede legepladser giver en bred ramme at arbejde indenfor og lægger således op til, at personalet på den

enkelte legeplads udmønter de overordnede formål i sin egen mere konkrete og praksisnære målsætning.

I Århus Kommune er strukturen som tidligere nævnt anderledes, og de pædagogisk ledede legepladser er som led i en større strukturændring på børne- og ungeområdet blevet en del af områdeopdelingen i fritidscentre, som samler alle fritidstilbud i et lokalområde under samme ledelse. Strukturændringen har samtidig betydet en ny central fastlæggelse af den primære brugergruppe, som starter fra 5. klasse (hvor børnene tidligere ofte var yngre) og op til og med de 17 årige. Det betyder, at legepladserne er underlagt samme leder som eksempelvis fritidsklubberne og ungdomsklubberne i lokalområdet. Styringsmæssigt betyder det, at legepladserne kommer til at indgå i den lokale sammenhæng og inddrages i den strategi, som den enkelte leder lægger for sit område, selvfølgelig ud fra de overordnede kommunale målsætninger.

Konkret betyder det, at legepladserne er i tæt samarbejde med klubber, i nogle områder ligger de endog samme sted, og har delvist fælles faciliteter til rådighed. Denne større forbindelse til andre mere institutionaliserede tilbud til børn og unge er hovedtendensen i Århus Kommune og har forskellige udtryk. Eksempelvis fremgår der af udviklingsplanen fra et af fritidscentrene, at samtlige fritidstilbud i området har arbejdet med trivsel og sundhed som et prioriteret indsatsområde og hvert fritidstilbud, herunder også de pædagogisk ledede legepladser, har udarbejdet sin egen handleplan omkring trivsel og sundhed. Dette er jo en direkte udmøntning af børne- og ungepolitikken i Århus Kommune og som sådan et udtryk for, hvorledes den nye strukturs ledelsesform kan omsætte sig i forhold til legepladserne.

Vil denne mere centralt ledede og institutionaliserede organisering af legepladserne; at legepladserne placeres i den samlede fritidstilbudsstruktur, have nogle omkostninger i forhold til åbenheden overfor lokalområdet og brugergrupper, der ligger udenfor den primære målgruppe? Under evalueringen af de pædagogisk ledede legepladser vil det sandsynligvis være et af spørgsmålene som undersøges og søges besvaret.

I forholdet mellem den kommunale styring og de pædagogisk bemandede legepladser tegner der sig således et billede af forandring. Den generelle udvikling i den offentlige sektor med mål- og rammestyring får også konsekvenser for legepladserne. Legepladserne vil med andre i større udstrækning end tidligere blive inddraget i de almindelige ledelses- og styringsprocesser, som det også er sket og sker på de fleste andre områder i den offentlige sektor. I Århus Kommune er udviklingen langt fremme, og i København betyder et nyligt forvaltningsskifte, at billedet er mere uvist. Spørgsmålet er om denne

udvikling er foreneligt med det særlige ved de pædagogisk bemandede legepladser, eller om forandringerne vil ruste legepladserne til de nye vilkår i barndom, institutionsliv, familieliv og forandringer i lokalkvarteret, som altid har sat rammerne for de pædagogisk bemandede legepladser? ■

Kapitel 4.

Medarbejdernes perspektiver på de pædagogisk bemandede legepladser

I dette kapitel vil vi på baggrund af datamaterialet fremstille, hvorledes medarbejderne på legepladserne selv ser på legepladserne og deres funktion.

Legepladserne er selvstændige enheder, med deres særlige historie og indretning, forskelligt antal medarbejdere og fysisk placeret i forskellige områder i Danmarks to største byer. Alligevel synes der at være nogle grundtræk og perspektiver, som er forholdsvis udbredte blandt medarbejderne. Det er dem vi her vil trække frem. Nedenstående perspektiver er således fælles og går på tværs af medarbejdernes oplevelser og forståelser af de pædagogisk bemandede legepladser.

Nogle væsentlige fælles grundtræk ved medarbejdernes perspektiver på de pædagogisk bemandede legepladser er, at de er:

- Fristeder
- Særegne
- Forankrede i lokalområder
- Forandringsparate
- Forebyggende og integrerende

Et fristed

Det er et væsentligt grundtræk i medarbejdernes forståelse af legepladserne, at de er fristeder for børnene. Børnene kan komme af egen fri vilje, og de har selv mulighed for at bestemme, hvad de vil bruge legepladsen til. Der er ingen aktiviteter børnene skal være med i, der er ingen undervisningstimer, og man er heller ikke, som i sportsklubber samlet om en enkelt og bestemt aktivitet. Medarbejderne bruger udover fristed også begreber som: Åndehul, oase og mødested om legepladserne.

Den pædagogisk bemandede legeplads har en særstatus i den institutionaliserede barndom, hvor børn opholder sig på og bevæger sig mellem en lang række arenaer eller livs-

og læringsrum (skole, fritidsinstitution, sportsklubber og andre fritidsaktiviteter), som er kendetegnet ved forskellige grader af voksenstyring og -organisering. Her står legepladsernes frivillige tilbud til børnene som et åbent alternativ, der kombinerer det åbne og frivillige med trygge og udfordrende rammer gennem medarbejdernes tilstedeværelse og initiativ:

“Vi ser os selv som et fristed, hvor børnene på demokratisk vis kan være med til at forvalte deres fritid. Et åndehul i børnenes strukturerede hverdag. Et mødested, der giver tryghed for børnene. Vi er et fritidstilbud med pædagogiske, sociale og fysiske udfordringer.”

Oplevelsen af og perspektivet på legepladsen som fristed hos medarbejderne, henter blandt andet indhold fra bevidst at søge at undgå nogle af de træk, som ellers typisk er kendetegnende for skoler og andre pædagogiske institutioner. I det næste citat fremhæves den mindre voksenstyring på legepladserne, og børnenes mulighed for selv at bestemme, hvad de vil og hvem de vil det sammen med:

“At brugerne kan have samvær med kammeraterne eller de voksne, som ikke er præget af, at ’nu skal vi alle sammen sætte os ned og male glas’. På legepladsen bygger det meget mere på relationen. Det er ideen om, at børnene skal have en mulighed for at kunne være sammen uden, at det er i voksenstyrede rum. For, hvor er det ellers i børnenes liv, at de får den mulighed.”

I medarbejdernes bevidsthed ligger organiseringen af livet på legepladsen og den pædagogiske tilgang meget langt fra en undervisningsorienteret pædagogik, som børnene møder i skolen. Imidlertid på sådan en måde, at børnenes skolegang bakkes op i de samtaler medarbejderne har med børnene og eventuelt også i form af lektiehjælp:

“Et besøg efter skoletid på legepladsen skal absolut ikke være en forlængelse af skoletiden – de har fri – og har ret til fritid! Så børnene bestemmer indenfor vide rammer, hvad vi skal prioritere af aktiviteter mv. Men det udelukker selvfølgelig ikke, at vi også giver lektiehjælp.”

Det anderledes i forhold til skolen viser sig også i nogle af de overvejelser, som medarbejderne gør sig omkring de tiltag, indsatser og aktiviteter, der foregår på legepladserne. Der er i større udstrækning fokus på kropslig udfoldelse og livsglæde:

“Legepladsens pædagogiske arbejde består i, at vi skal tilrettelægge aktiviteter, der bidrager til børn og unges glæde og fysiske udfoldelse.”

De udendørs arealer giver mulighed for og appellerer i høj grad netop til brug af kroppen og rammerne, og giver også mulighed for, at børnene og de unge kan udtrykke såvel glæde, som andre følelser.

Børnenes mulighed for indflydelse og ret til at være med til at bestemme er også et centralt punkt for medarbejderne. Det formuleres på forskellig vis. Følgende citat fra en medarbejder udtrykker en tilbagetrukken voksenposition:

“Vi praktiserer en stor grad af selvforvaltning. Blander os så lidt som muligt. Vi sørger for rammerne, så må de selv udfylde dem.”

På den anden side stiller det også nogle krav til børnene og de unge. Legepladsens muligheder henvender sig til de børn og unge, som har en vis grad af selvhjulpnehed eller bruger legepladsen sammen med voksne, som kan give børnene den hjælp de har brug for.

“Det forudsættes, at børnene er selvhjulpne og kan stå på egne ben eller kommer sammen med forældre og andre voksne, der holder øje med dem.”

Legepladsen er åben overfor de børn og unge, der kan drage nytte af legepladsens muligheder og samtidig udvise almindelig respekt for de andre brugere og de faciliteter, der stilles til rådighed. Medarbejderne lægger vægt på at åbne legepladsens muligheder over-

for brugerne og ud over at tage initiativer, så er en væsentlig funktion at personificere åbenheden ved at være imødekommende og give en hjælpende hånd, hvor det er nødvendigt. Her formuleret af en medarbejder:

“Det er et meget vigtigt princip for mig, at vi er meget åbne og imødekommende overfor alle vores brugere, det vil sige også forældre og pædagoger. Det skal være sådan, at man føler sig velkommen på legepladsen. Folk skal vide, at vi arbejder her, vi skal være synlige, så man skal ikke være i tvivl om, at det er Benny og Lone, der er på legepladsen. Det er vigtigt at markere sig, og det får vi heldigvis også tit positiv respons for. Og så en servicering helt konkret, hvis der for eksempel er nogle, der har brug for at pudse næse, så får de papir af os, sådan nogle småting betyder også noget for brugerne.”

At skabe denne imødekommende stemning er for medarbejderne en væsentlig del af at gøre legepladserne til fristeder. At dette er en opgave med mange dimensioner fremgår af næste citat, som tydeliggør, hvor bredt facetteret brugergruppen på legepladserne kan være. Opgaven er, at alle brugerne gerne skal opleve imødekommenhed og kan finde sig til rette, ved siden af hinanden inden for legepladsens rammer:

“At skabe en legeplads som er et åndehul for lille som for stor, for piger som drenge og for dansker som indvanderer eller turist, hvad enten barnet eller den unge kommer her første gang eller har kommet her igennem en årrække.”

Ikke som de andre

Der er blandt medarbejderne en fornemmelse af at være noget specielt på den måde, at de ikke er ligesom andre, og at de arbejder på en arbejdsplads, som ikke ligner andre. I faglige pædagogiske sammenhænge udgør de sædvanligvis et mindretal og må ofte forklare, hvad de laver. De oplever at have nogle selvstændige erfaringer og perspektiver, som ikke altid stemmer helt overens med almindelige pædagogfaglige indfaldsvinkler og interessefelter. De pædagogisk bemandede legepladser er hverken institutioner eller kulturhuse. De er noget for sig selv, som kan være svært at definere uden, at det bliver for firkantet og langt fra dagligdagen. Hvad det er, er ikke til at sætte på en simpel formel og lader sig måske bedst formulere, som dét, det ikke er:

“Vi mener, at have belæg og dokumentation for at være noget specielt. Derfor mener vi, at vi som udgangspunkt skal have specielle forhold, og derfor ikke kan kategoriseres som enten fritidshjem, klub eller medborgerhus.”

Ligesom legepladserne er svære at placere og definere, hvis det skal ske med respekt for det særlige og specifikke i hverdagen på legepladserne, er det heller ikke helt let at prøve at definere legepladsmedarbejdernes jobprofil. Også her bliver forsøget på en definition til en lidt uklar placering i mellem to andre jobprofiler:

“Jeg ser helt klart vores opgave som værested for de børn og unge, der kommer på vores legeplads og vores professionelle profil ligger mellem gademedarbejdere og institutionspædagoger.”

Det er vanskeligt at sætte præcise begreber på jobprofilen, og det ender nemt med en placering mellem nogle andre som her.

Når legepladsmedarbejderne har svært ved at placere sig, hænger det blandt andet sammen med mangfoldigheden i deres funktioner og brugergrupper.

Det gør legepladserne anderledes, at brugergruppen er meget bred. Den brede gruppegruppe står noget i modstrid til den ellers udbredte tendens til, at aldersopdele børn og målrette bestemte tilbud til forskellige bestemte aldersgrupper. Da legen indholdsmæssigt er det gennemgående omdrejningspunkt på legepladserne, skal medarbejderne og legeredskaberne ofte kunne udfordre legelysten hos børn på meget forskellige aldre, da brugergruppen er så bred:

“Legepladsens brugere stiller krav til rammerne, som både skal favne de mindste og de største. En vanskelig balancegang, men vi ser netop bredden i tilbuddet som væsentligt i et samfund, som ofte er aldersopdelt. Her kan leges på alle udviklingsniveauer. Her mødes store og små i leg på forskellige niveauer til gensidig inspiration, udvikling og forandring. De store lærer at tage hensyn og de små ’skuer ind i fremtiden’.”

Et andet særtræk, som har betydning for medarbejdernes oplevelse af deres arbejde og legepladsernes funktion, er at relationerne til nogle af børnene kan strække sig over meget lang tid, i realiteten faktisk en længere årrække. Hvilket er anderledes eksempelvis sammenlignet med daginstitutioner og fritidsinstitutioner. Her eksemplificeret af en medarbejder i følgende citat:

“Vi har nogle på 23 år, der kigger forbi en gang imellem, som vi har kendt i 12-13 år fra de var 8 år. Det er også en af grundene til, at man bliver, at man kender nogle af børnene over et langt forløb. Ikke ligesom i børnehave og vuggestue, hvor man kun har dem et par år.”

Leder man efter positive formuleringer om almene karakteristika om legepladsmedarbej-

derne og ved legepladsarbejdet hos legepladsmedarbejderne, er der i hvert fald to formuleringer og perspektiver, som dukker flere gange. Den ene er tendensen blandt medarbejderne til at betragte sig selv som ildsjæle:

“Mennesker, der arbejder på legepladserne er ildsjæle, som meget gerne vil lave og gøre en masse, også med meget få midler. De kan mange gange se langt og bredt, de kan se en masse muligheder.”

Og den anden kredser om friheden i arbejdet på legepladserne, og er af en legepladsmedarbejder formuleret på følgende måde:

“Arbejdet er en blanding af praktisk arbejde og arbejde med børn. Samt den der absolutte grad af frihed i forhold til, hvad vi skal lave. Hvis man har en dårlig dag, så kan man godt gå og male et plankeværk, eventuelt have et par unger med, uden at indgå i en eller anden pædagogisk seance. Og andre dage, så har man overskud til andet. Det er en god blanding, med en høj grad af selvbestemmelse.”

Der synes at være en indre sammenhæng mellem medarbejdernes oplevelse af en stor frihedsgrad og af at være ildsjæle. Legepladsmedarbejderne har mange forskellige funktioner (se kap.9), men har en stor frihed til at tilrettelægge hverdagen, samtidig med, at de ikke kan være sikre på, hvilke og hvor mange børn og andre brugere, der møder op. Det giver alt sammen en helt række åbne muligheder, og sammenlignet med andre pædagogiske job, ikke så mange nødvendigheder, forstået som ting, der skal gøres som konsekvens af ydre krav og forordninger. Denne åbenhed i jobbet kombineret med, at antallet af medarbejdere ofte er lille, lægger et stort ansvar på den enkelte medarbejder til at tage ansvar og initiativ i forhold til den konkrete situation. Det er medarbejderne selv, der beslutter, men også dem, der skal føre beslutningerne ud i livet. En tolkning på ildsjælsperspektivet kunne derfor være, at det kræver en høj grad og kombination af ansvarlighed, evne til at tage initiativ og parathed til at omstille sig til nye situationer at få en pædagogisk bemandet legeplads til at fungere.

En del af lokalområdet

Følgende citat er på den ene side endnu et eksempel på, at det er vanskeligt at definere og placere legepladserne og deres funktion, der breder sig over forskellige typer af institutioner og foranstaltninger:

“Legepladsen er fast forankret i nærmiljøet, hvad enten man vælger at kalde det en legeplads, en ‘multietnisk institution’ eller et værested. Vi har selv den opfattelse at legepladsen er alle dele og meget mere.”

Men citatet udtrykker på den anden side samtidigt noget meget væsentligt i denne sammenhæng: At legepladserne er forankret i deres lokalmiljøer. Indledningen på citatet konstaterer kort og præcist, at legepladsen er forankret i nærmiljøet.

Legepladserne er et samlingspunkt og mødested for områdets børn og voksne, forældre og professionelle, som følger med børnene

“Vi udgør ligeledes et samlingspunkt for lokalsamfundet, her kan børn, forældre, institutioner mødes, ‘gamle børn’ kan hilse på deres ‘gamle’ dagplejepædagog osv. Pædagoger og lærere på tværs af institutioner kan udveksle erfaringer og ideer.”

Desuden er legepladserne ofte indrettet og organiseret således, at de både tiltrækker lokalområdets børn, men også bliver et referencepunkt for andre beboerne i lokalområdet. Her et eksempel på sidstnævnte:

“Vi har også en gris ’Gertrud’. Den er meget besøgt, nærmest en attraktion i området.”

Tilknytningen til nærmiljøet eller lokalområdet er en vigtig del af medarbejdernes perspektiver og arbejdsfunktioner på legepladsen. De pædagogisk bemandede legepladser er i medarbejdernes perspektiv en integreret del af lokalområdet, sædvanligvis kommer de fleste brugere fra lokalområdet, og medarbejderne samarbejder på forskellige måder med forskellige andre i lokalområdet, eksempelvis skoler og institutioner som følgende citat peger på:

“Vi samarbejder med de omkringliggende skoler, fritidshjem, daginstitutioner og dagplejere i vores pædagogiske arbejde. De indgår i alt, hvad vi laver, så som mad over bål, olympiade, rollelege med mere.”

Der er også legepladser, hvor medarbejderne arbejder med forskellige pædagogiske indsatser, såsom eksempelvis med at mindske mobning, og som i forlængelse af dette arbejde har valgt at tage initiativ til, at arbejdet også blev fulgt op i skolen.

Gennem de pædagogiske aktiviteter, projekter og indsatser som medarbejderne tager initiativer til, inddrages børnene i lokalområdet således også gennem deres skoler og institutioner.

Der ud over samarbejder de pædagogisk bemandede legepladser også med forskellige andre aktører omkring børnene i lokalområdet. Nogle steder satses der eksempelvis på samarbejdet med sundhedsplejerskerne, som i flere tilfælde blandt andet har resulteret i oprettelse af legestuer for mødre og fædre med deres børn i alderen fra 0 til 3 år, grundet mangel på vuggestuepladser og følgende lange ventelister til vuggestuer, og børn som derfor ikke kan få institutionsplads.

Legepladserne vil gerne fungere som spydspids i nærmiljøet, og være i stand til at kende til behov og ønsker således, at de kan byde ind med det som lokalområdet har brug for:

“Vi forsøger at tilpasse os lokalsamfundet og lave noget til dem. Vi har et meget tæt samarbejde med biblioteket og børnekulturstedet, som ligger lige her i nærheden. Blandt andet arrangerer vi hvert år børneløppemarked sammen med dem, og der plejer at komme rigtig mange børn og forældre og bedsteforældre og sælge legetøj.”

Samarbejdet spænder således vidt og tager afsæt i de brugere, der er på den enkelte legeplads.

En hel del medarbejdere deltager i det lokale samarbejde mellem skole, socialforvaltning og politi (SSP). Af følgende citat fremgår et eksempel på samarbejde med politiet, hvor legepladsens faciliteter bruges og legen er omdrejningspunktet:

“Vi er en legeplads, der arbejder projektorienteret og er synlige i nærmiljøet. Vi er med i SSP-arbejdet og politiet kommer to gange om ugen og spiller fodbold og snakker med børnene.

Det er en forebyggende indsats for at sikre, at de yngre drenge ikke overtager eller inddrages i modmagt til systemet.”

Medarbejderne oplever og forstår sig selv med andre ord som brobyggere omkring børnene i lokalområdet:

“Vi er brobyggere i nærmiljøet, og via kontakt, nærvær og samarbejde skaber vi rammer for integration på tværs af alder, kulturelle og sociale skel.”

Denne tilknytning til lokalområdet er således med til at gøre legepladserne forskellige. Fordi de farves af deres lokalmiljø og de samarbejdspartnere og brugere de har i det område, de ligger.

Parate til forandring

Det er ligeledes et gennemgående træk ved medarbejderne på legepladserne, at de betragter sig selv som parate til forandring. Det synes at være en del af identiteten blandt medarbejderne at se sig selv som orienteret ud mod verden, og ikke mindst lokalkvarteret, samt at være parate til at ændre ved deres daglige praksis, hvis nye behov, interesser og ønsker skulle dukke op hos brugerne. Denne selvforståelse fremgår bl.a. af svaret fra nogle medarbejdere på spørgsmålet om medarbejderne har nogle planer for fremtiden:

“Legepladsen fungerer optimalt, så umiddelbart har vi ingen planer om at lave noget om, men vi følger tidens tendenser nøje, og er som altid omstillingsparate.”

I det næste citat, som også omhandler forandringsparatheden, fremhæves 3 forhold, som er med til at sætte sit præg på forandringerne på legepladsen. Det drejer sig om samfundsmæssige forandringer, udvikling indenfor pædagogikken og ændringer i brugernes ønsker og interesser:

“Legepladsens udvikling følger samfundsudviklingen således, at vi lytter til børnenes ønsker og interesser og realiserer nye ideer i dynamisk samspil med den pædagogiske udvikling, som kan bruges i forbindelse med legepladsens pædagogik.”

Det er interessant og kendetegnende for denne selvforståelse, at personalet i stor udstrækning oplever sig selv som proaktive i forhold til udvikling og forandring, hvilket står overfor den almindelige oplevelse blandt lærere og pædagogisk personale, som synes at kravene udefra, eksempelvis om dokumentation, sætter snævre rammer for medarbejdernes egne initiativer.

Med til medarbejdernes fornemmelse af at tage initiativet, er også den organisation og kultur for iværksættelse af nye initiativer, som præger medarbejderne på legepladserne. Her vægtes hurtigt konkret handling frem for formelle beslutningsstrukturer, hvilket måske også hænger sammen med, at legepladserne er små organisationer:

“Det er en force, at vi ikke er så institutionsagtige, men derimod er meget omstillingsparate. Så hvis der er noget, der rør sig, eller noget som børnene kommer med, så kan legepladsen meget hurtigt omstille sig til det. Uden at vi skal indkalde til diverse møder.”

Et eksempel på, at legepladserne er parate til omstilling i forhold til brugernes behov, er de initiativer, der tages, når der på forskellig vis opstår behov på grund af børn, der er kommet i klemme i forhold til institutionerne. Det gælder eksempelvis tilbud om legestue til helt små børn når der er lange ventelister, men også i forhold til børn, der ikke har kunnet få plads i fritidshjem eller klub, som det også fremgår af følgende citat fra en legeplads:

“Efter særlig aftale kan børn, der har fået afslag på en plads på fritidshjem eller klub tilbydes et udvidet tilsyn i overgangsperioden eksempelvis fra en plads i en skolefritidsordning til barnet har fundet sig til rette på legepladsen, og selv træffer aftaler med forældrene om at komme og gå på legepladsen.”

Også forandringer i børnenes interesser manifesterer sig i legepladsernes aktiviteter. 'Fra perleplader til mobilsmykker' betegner en legepladsmedarbejder forandringen gennem årene i aktiviteterne om eftermiddagen, og slår samtidig fast, at forandringsvilligheden ikke er totalt struktur- og holdningsløs, men også repræsenterer videreførelsen af en historie og en bestemt kultur:

“Vi forandrer os hele tiden og moderniserer os, men samtidig trækker vi rundt med en historie og en kultur. Og vi er nok ikke typerne, der ændrer frisure efter, hvad der er in lige nu. Så foranderlige er vi heller ikke. For vi trækker vores kultur med. Men hvis man ser på, hvad vi laver om eftermiddagen med ungerne, så lavede vi perleplader for 20 år siden, mens vi nu laver mobilsmykker. Så principperne er de samme, men vi følger også udviklingen.”

Orienteringen mod nye behov skal med andre ord ikke forstås som, at medarbejderne ikke diskuterer, overvejer og tager stilling til det nye, der opstår. Det viser sig tydeligt i forhold til en af de helt store forandringer i barndommen og børns leg i de sidste årtier, de nye elektroniske medier, som uundgåeligt er blevet en del af også legepladsernes virkelighed. Der er hos medarbejderne forskellige synspunkter i forhold til de nye medier. Nogle synes, at disse medier skal indgå som en del af de legeredskaber de pædagogisk bemandede legepladser stiller til rådighed for børnene, mens andre er imod. På nogle legepladser er de nye medier udelukket:

“Vi har bestemt, at vi ikke vil have computere til børnene. Vi er en legeplads, hvor vi vægter, at det vigtigste er at komme ud på pladsen og bruge faciliteterne gennem bevægelse. Det at sidde foran en computer kan de gøre hjemme og i skolen.”

Medarbejderne på andre legepladser har derimod besluttet at tilbyde flere forskellige slags

computerspil til børnene:

“Vi har PC og Wii af forskellige grunde. Vi mener, at det er bedre, at børn sidder hos os og spiller og indgår i et fællesskab, end at de sidder derhjemme alene. PC-tiden er tidsbegrænset til 20 minutter pr. gang og vi har arrangeret en del konkurrencer i de forskellige spil. Det har været en stor succes. Sidegevinsten er, at børnene ofte før og efter PC-tiden laver andre ting, typisk fysisk udfoldelse, som fodbold, bordtennis og husbyggeri.”

På en pædagogisk bemandet legeplads, hvor man også har elektroniske medier som en del af sine tilbud, konstaterer de, at børnenes interesser igen har bevæget sig tilbage hen imod de traditionelle legeredskaber og legeaktiviteter på deres legeplads:

“Børnenes fritidsinteresser forandrer sig. Udviklingen er gået fra kreative inde- og udeaktiviteter til spil og elektronisk legetøj, men er de sidste år igen, især ude, drejet over til jord-, vand- og ild-aktiviteter samt boldspil.”

Vi ser her, at uanset hvilket konkret stilling, der tages til de elektroniske medier, er der

en fælles orientering mod de udendørs aktiviteter, legen og den kropslige udfoldelse, som således bekræfter, at medarbejderne både er åbne overfor det nye, men også tager beslutninger, der har til formål at fastholde nogle af de grundlæggende traditionelle ideer med legepladserne. En slags sammenfatning på medarbejdernes tilgang til forandringer formuleres på denne måde af en medarbejder:

“Verden er i forandring, så det skal vi selvfølgelig også være. Både med hensyn til de ting, vi laver i forhold til børnene og brugerne, og så prøve at modernisere stedet mest muligt. Men samtidig synes jeg, at det er vigtigt at holde fast i den fysiske aktivitet og legen.”

Forebyggende og integrerende

Det er et væsentligt træk ved medarbejdernes opfattelse, at legepladsernes pædagogiske funktion består i at få børn og unge ind på legepladsen og væk fra gadehjørnerne, og dermed være med til at forhindre, at børnene og de unge kommer ud i kriminalitet, hærværk, vold og misbrug.

Den opfattelse har stærke rødder tilbage i tiden, hvor langt flere børn ikke gik i daginstitution eller i fritidstilbud. I den moderne institutionaliserede barndom og ungdom drejer det sig blandt andet om at henvende sig til den stadig mindre gruppe, som ikke er tilknyttet institutioner:

“Vores fornemste opgave er at samle de børn op, som ikke passer ind i de mere strukturerede tilbud.”

I denne gruppe af børn og unge, som ikke kommer på eller passer ind i de eksisterende mere institutionaliserede tilbud, er der løbende nogle børn og unge, som har behov for ekstra opmærksomhed og en særlig indsats. Derfor er det en del af legepladsernes opgave, ifølge medarbejderne selv samt de kommunale målsætninger, at udføre forebyggende arbejde i forhold til denne gruppe. Det betyder både en indsats i forhold til hverdagen på legepladsen, men også i samarbejdet med lokalområdet. Et udtryk for, hvad det betyder i hverdagen fremgår af det følgende udsnit fra en målformulering fra en legeplads:

“Vores mål er at styrke børn med særlige behov ved at få dem med i fælles oplevelser, men også oplevelser, hvor det enkelte barn er i centrum.”

“Et af vores vigtigste mål er at skabe netværk for de børn, som bliver moppet.”

“En af vores hovedopgaver er at være nærværende kulturformidlere således at børnene integreres i det danske samfund, da hovedparten af vores børns eneste kontakt er skolen og legepladsen.”

“Vores mål er at være et åndehul for alle børn uanset deres etniske baggrund. Vores børn skal have mulighed for udvikling, trivsel, anerkendelse, selvstændighed, tryghed, socialisering, medbestemmelse, motorisk udfoldelse og fællesskab.”

Ud fra ovenstående formuleringer fra forskellige medarbejdere fra forskellige legepladser, fremgår de forskellige forebyggende opgaver som medarbejderne opfatter som helt centrale. Medarbejderne oplever det med andre ord som vigtigt at forholde sig til mobning blandt børnene, styrke isolerede eller marginaliserede børn og formidle dansk kultur til børn med anden etnisk herkomst end dansk.

Ifølge medarbejderne er det også en del af legepladsernes forebyggende funktion at formidle forståelse og skabe rammer for samvær mellem den mangfoldighed af forskellige brugere, der kommer på legepladserne:

“Vi er her for at sikre, at der er en fredelig sameksistens, og at de aktiviteter, som foregår foreløber på en positiv måde.”

Der ud over foregår en del af den forebyggende indsats i samarbejdet i lokalområdet. Det kan være i samarbejde med klubber, skoler og socialforvaltning, eksempelvis som deltager i SSP-samarbejdet:

“Vi udfører forebyggende arbejde med de børn og unge, der kommer efter skoletid. Jeg deltager i SSP-samarbejdet fordi vi kender nogle af de børn, der ikke er indskrevet i klubber og fritidshjem. Jeg har siddet i SSP-samarbejdet i 1_ år, og jeg har kendt 50 % af de børn, der er blevet nævnt som bekymringsværdige.”

Desuden er der også legepladser, hvor medarbejderne konkret hjælper brugerne, eksempelvis i forhold til deres sociale problemer. På en legeplads kan de nogle gange varetage funktioner som sparringspartnere, formidlere og hjælpere i forhold til familiernes relation til det offentlige hjælpesystem:

“Vi vil gerne videreudvikle vores service for de belastede familier, der ofte benytter legepladsen som en adspredelse og være deres sparringspartnere i forhold til det offentlige system, som de kan have svært ved at forstå og overskue.”

Den forebyggende indsats på legepladserne har således både betydning for hverdagen og de almindelige funktioner og aktiviteter, og er samtidig en del af det samarbejde, som etableres med lokalområdet.

Vi har her fremhævet nogle grundlæggende karakteristika ved medarbejdernes oplevelser og perspektiver på de pædagogisk bemandede legepladser: Åbenhed, frihed og foranderlighed, men også tilknytning til lokalområdet og ansvaret og forpligtelsen overfor svage grupper. ■

Kapitel 5.

De pædagogisk bemandede legepladser mellem institution og åbent fristed

I dette kapitel vil vi tage lidt mere grundigt fat på legepladsernes konkrete praksis, set i relation til medarbejdernes perspektiv på de pædagogisk bemandede legepladser som *“et fristed, hvor børnene på demokratisk vis kan være med til at forvalte deres fritid. Et åndehul i børnenes strukturerede hverdag.”* (Se kapitel 4).

Dette overordnede perspektiv på legepladserne fremhæver det åbne, brugernes egne initiativer som drivkraft og medarbejdernes bevidste forsøg på at undgå eller mildne nogle af de træk, som ellers er kendetegnet for skoler og andre pædagogiske institutioner. Her formuleret af en medarbejder:

“Børnene kommer her af egen fri vilje. Det betyder, at det er en anden måde de er her på legepladsen på. Det er jo ligeså meget børnenes sted. Vi har få regler her. Vi bestemmer meget lidt, men børnene er jo her fordi de har det godt. Vi sætter selvfølgelig aktiviteter i gang, men det er børnene selv, der bestemmer i hvilken grad de vil være med. Vi har ikke nogen faste programmer. Vi har aktiviteter, som de kan gå og komme til.”

Legepladsernes principielle åbenhed, det ikke-strukturerede, ikke-institutionsagtige bliver i stor udstrækning defineret i forhold til andre pædagogiske fritidstilbud og skolen af medarbejderne. Men selv om legepladserne i sammenligning med andre pædagogiske institutioner fremstår mere åbne, mindre strukturerede og med høj grad af imødekommenhed overfor børnenes egne initiativer, så betyder det selvsagt ikke at legepladserne ledes med et fuldstændigt fravær af regler og struktur. Eksempelvis er det sådan, at der i forhold til primærgruppen af uledsagede børn ofte bliver foretaget en form for frivillig registrering, ligesom legepladsernes åbenhed overfor brugere selvfølgelig også har sine grænser, hvis brugerne ikke kan indordne sig under de sociale spilleregler på legepladserne. Så selv om legepladserne generelt kan karakteriseres ved fravær eller mindskelse af en del institutionaliseringstræk (Sigsgaard m.fl., 1998), er der ikke tale om komplet fravær af struktur og regler.

Legepladsernes åbne og frivillige tilbud, giver en unik ramme og mulighed for at møde brugerne på deres egne præmisser og derved opbygge et tillidsforhold på et ligeværdigt grundlag, idet brugerne selv har muligheden for at afslutte relationen ved at holde op med at komme på legepladsen, hvilket er anderledes end andre pædagogiske tilbud, hvor børnene er forpligtet, enten i forhold til institutionen, som i SFO og skole, eller ved at forældrene eksempelvis har bestemt, at børnene skal gå i klub.

På den anden side betyder åbenheden og frivilligheden også en vis sårbarhed overfor brugere, eksempelvis de brugere, som ikke tager hensyn til andre og bidrager til det minimum af fællesskab, som er nødvendigt for at bevare det åbne, frivillige og legende. Ligesom den principielle åbenhed, frivillighedsprincippet og orienteringen mod brugernes egne ønsker og initiativer giver medarbejderne færre muligheder for fastholdelse, sanktioner og interventioner i forhold til børnene og de unge.

Det vil sige, at de forhold som gør det muligt for medarbejderne at gøre legepladserne til et fristed, fordi børnene og de unge kan blive mødt ligeværdigt og anerkendende, også indebærer en form for sårbarhed i forhold til personer, der ikke tager hensyn til fællesskabet eller andre, samt sårbarhed i forhold til at fastholde en kontinuitet i relationen til brugerne, der når som helst kan beslutte sig for at blive væk.

Medarbejderne på de pædagogiske legepladser skal derfor forsøge at udvikle et legemiljø ud fra de særlige muligheder, der skabes på grundlag af det åbne og frivillige, der samtidig skaber en vis sårbarhed i forhold til kontinuitet, samt brugere hvis opførsel kan true legemiljøet.

Det er således denne dobbelthed af særlige muligheder og sårbarhed, der sætter betingelserne for den daglige praksis og de rammer og strukturer, der udvikles på legepladserne. Derfor viser det sig også, at det er nødvendigt med en forholdsvis pragmatisk indstilling hos medarbejderne på legepladserne for at få hverdagen til at fungere. Det betyder, at arbejdet med at beskytte og udvikle legepladsens legemiljø må tage udgangspunkt i de givne vilkår, som eksempelvis at forældrekontakten ofte er meget svag og medarbejderressourcerne begrænsede, ligesom dagligdagen ikke kan indrettes af ubøjelige principper.

Åbenhedens grænser

Den pragmatiske indstilling og det uhensigtsmæssige i at arbejde ud fra alt for firkanterede principper betyder også, at selv et af de væsentligste kendetegn ved de pædagogisk bemandede legepladser, åbenheden, har sine begrænsninger.

At medarbejderne bidrager til at skabe tryghed og sikkerhed for børn og familier, som bruger legepladsen, er et væsentligt led i at beskytte legemiljøet. Måske føjer den næste formulering af åbenhedsprincippet et væsentligt aspekt til, hvad åbenhed betyder i praksis:

“Vi bestemmer, hvem der må komme her. Men i realiteten må alle komme her.”

Det kan eksempelvis være nødvendigt at bortvise voksne, som ikke følges med børn, men gerne vil bruge legepladsen som opholdsted. Det er også velkendt fænomen, at legepladserne af og til i åbningstiden opsøges af grupper af børn og unge som med deres adfærd og attitude kan skabe utryghed blandt andre besøgende.

Medarbejderne har således mulighed for at bortvise nogle af de besøgende, hvis de skønner, at deres adfærd og opførsel betyder, at andre bliver forhindret i at udfolde sig og den truer legemiljøet og samværet blandt andre brugere. Denne ret til at bestemme over, hvem der kan få lov til at være på legepladsen er vel medarbejdernes vigtigste sanktionsmiddel selv om det umiddelbart måske kan lyde drastisk at skulle vise nogle væk fra en offentlig legeplads. En medarbejder beskriver, hvordan han nogle gange sender børn hjem med det formål, at de kan overveje om de ønsker at indordne sig under legepladsens regler og derved bevare muligheden for at komme på legepladsen. Omdrejningspunktet er at børnene godt *kan* være på legepladsen hvis de følger de spilleregler, der er, men at de ikke *skal* være på legepladsen, når de ikke følger spillereglerne

“Vi har jo mulighed for at sige, at børnene ikke skal være her. De kan være her, men de behøves ikke, hvis ikke de kan finde ud af at opføre sig ordentligt. Vi har haft nogle børn, hvor det har hjulpet helt utroligt, at sige til dem, at de ikke har kunnet være her: “Nu må du gå hjem. Farvel. Du skal ikke komme igen før i morgen. Så snakker vi lige sammen når du kommer i morgen.” Nogle har så besluttet, at de så ikke ville være her. Andre har fundet ud af, at de gerne ville her, og at de så måtte opføre sig ordentligt. Det er en god ting for os, at ikke alle børn SKAL være her, men KAN være her.”

Bortvisning af brugere er imidlertid bestemt ikke det som tegner billedet af hverdagen på legepladserne. Det gør derimod åbenheden, men eksistensen af bortvisninger fortæller også, at åbenheden har sine grænser.

Nogle andre konsekvenser af åbenheden

En anden konsekvens af legepladsernes åbenhed og frivillighed er at fremmødet af børn kan være særdeles svingende. Det svinger typisk en del med årstiderne, og det kan det

gøre på forskellig vis fra legeplads til legeplads og sågar fra år til år, der kan på nogle legepladser være en tendens til at der kommer flere i sommerhalvåret end i vinterhalvåret, men det kan også se ud på andre måder, som følgende interviewuddrag fra datamaterialet illustrer:

“Der er en fast cyklus. Når skolen starter, så falder vores besøgstal, fordi så har de været her hele sommeren, og så er det spændende ovre i skolen. Og sådan kører det lidt op og ned.”

Men det kan også være meget forskelligt fra dag til dag, hvor mange og hvilke børn, der møder op. Det svinger imidlertid typisk en del mindre på legepladser med dyr, idet dyrene skal passes og fodres hver dag året rundt, og en del børn på disse legepladser er en central del af dette arbejde. På andre legepladser starter det hele forfra hver dag, nogle gange med andre børn end dagen i forvejen og kontinuiteten ligger i forlængelse heraf ofte mere i faciliteterne, legeredskaberne og medarbejderne. Det kan derfor nogle gange være vanskeligt at arbejde med længere forløb og projekter på legepladserne, som en medarbejder også udtrykker i følgende interviewuddrag:

“Hvis man sætter et projekt i gang, kan det være svært at fastholde. Nogle gange er børnene der en eftermiddag, men næste dag går de til noget andet, eller noget andet er mere spændende.”

Der er imidlertid samtidig på de fleste legepladser – med udskiftninger – en kernegruppe af børn som møder op jævnligt efter skoletid og som medarbejderne betragter som deres primære brugere.

En anden konsekvens af åbenheden er, at der af og til dukker børn op på legepladserne, hvor medarbejderne kan have svært ved at finde ud af, hvordan de skal forholde sig. Situationer, hvor man som medarbejder bliver vidne til forhold for nogle børn som er problematiske og belastende for dem, og hvor der på forskellig måde og i forskellig udstrækning er tale om omsorgssvigt fra forældrenes side.

På én legeplads beretter medarbejderne om et retarderet barn, som det meste af tiden boede på døgninstitution, men som kom uledsaget på legepladsen, når han var hjemme hos sine forældre. Barnet gik meget alene rundt, og prøvede at skabe kontakt, ikke mindst til medarbejderne. Medarbejderne oplevede sig her ladt i stikken og vidste ikke, hvad de skulle stille op i forhold til dette barn, og havde bl.a. svært ved at finde ud af, hvor imødekommende, henholdsvis afvisende, de skulle agere og kommunikere med barnet, og syntes i det hele taget at situationen var svær.

På en anden legeplads oplevede medarbejderne en lignende form for afmægtighed og tvivlrådighed i relation til en anden brugergruppe. Her blev medarbejderne vidne til at børn, der ikke selv var så gamle endnu, begyndte at komme på legepladsen med deres endnu mindre søskende som de skulle passe. En opgave personalet hurtigt oplevede, at de i sagens natur ikke rigtig kunne magte. Også her oplevede medarbejderne vanskeligheder i forhold til at vide, hvordan de skulle forholde sig i denne situation.

I det næste eksempel står nogle medarbejdere igen i en svær situation og i et dilemma, og ved derfor ikke rigtig, hvad de skal stille op:

“For år tilbage havde vi nogle børn, der kom og var meget, meget dårligt klædt, de kom i plastisko i 20 graders frost, og de var nok 3-4 år. Så gav vi dem noget glemt tøj og nogle sko, og det var forældrene meget tossede over, at vi havde gjort. Så det er meget svært. Vi har også haft de sociale myndigheder blandet ind i nogle sager. Men det er en meget svær balancegang.”

Medarbejderne prøvede her at hjælpe nogle børn, som mødte op yderst mangelfuldt påklædt i det kolde vejr, en indsats, der imidlertid ikke virkede og bar frugt for børnene.

Legepladsernes åbenhed betyder, at medarbejderne af og til møder børn vanskelige vilkår og forskellige typer belastninger, og legepladsernes frivillighedsprincip betyder, at børnene selv eller deres forældre når som helst kan trække sig fra legepladsen, hvis de oplever, at medarbejderne kommer for tæt på eller blander sig.

“Nogle af brugerne er måske lidt tunge børn, og hvis man begynder at gnave lidt i deres forhold med psykolog på i skolen, eller snakker med klubben, så trækker børnene sig. Legepladsen er et sted, hvor der er plads til alle. Der er ingen, der mobber, og de oplever, at man kan føle sig tryk hernede. Og der kunne jeg godt savne, at man havde en form for netværk, hvor man kunne snakke om, hvad gør vi egentlig i de der situationer. Der synes jeg, at vi sejler lidt, der er vi nogle små, øde øer.”

Pågældende medarbejder udtrykker her et behov for, at legepladserne får muligheder for at deltage i netværk, hvor det er muligt at hente hjælp, når problemerne opstår, et oplagt tiltag, hvor medarbejderne kunne få faglig sparring i eksempelvis sådanne vanskelige situationer. Og måske er det også allerede tilfældet for nogle medarbejdere på nogle af de pædagogisk bemandede legepladser?

Denne slags problemstillinger er imidlertid ikke altdominerende i hverdagslivet på lege-

pladserne, men hører altså også med til billedet af livet på de pædagogisk bemandede legepladser.

Regler

Som vi allerede har set, er der regler for brugernes opførsel og behandling af hinanden og faciliteterne på legepladserne, og i nogle tilfælde kan overtrædelse af reglerne medføre bortvisning, karantæne eller kontakt til forældrene.

Et regelsæt kan se således ud:

“Man rydder op efter sig selv, man taler pænt til hinanden, vi taler dansk til hinanden, man har ikke fødder på bordene, Affald skal i affaldsposer, der må ikke råbes, skriges eller piftes og der må ikke drikkes sodavand ved PlayStationen”

Medarbejderne giver udtryk for, at de forsøger at mindske antallet af regler og prøver generelt at have så få regler som muligt. Regler er nødvendige som rettesnor for brugerne, men de er også udtryk for, hvad medarbejderne finder nødvendigt at regulere. Således afspejler reglerne ovenfor en del af den adfærd hos brugergruppen, som man ønsker at begrænse på denne legeplads, og de afspejler også de problemstillinger der er kendetegnende for legepladserne.

Det næste regelsæt er taget fra en målsætning og giver et indtryk af nogle af de temaer som er centrale i forhold til legepladsernes kernegruppe:

*“Konflikter løses ikke gennem vold – men gennem dialog.
Vi accepterer ikke mobning og griber ind, hvis vi oplever det.
Man skal respektere hinanden og legepladsens ting.
Vi vil ikke acceptere racistiske udtalelser.
De voksnes anvisninger skal følges – de er som oftest gennemtænkte.”*

Det er temaer som konflikter, vold, mobning, racisme, respekt for hinanden og legepladsens faciliteter og medarbejdernes ret til at gribe ind og regulere, der er fokus og som afspejler nogle af de reguleringer som medarbejderne finder nødvendige for at opretholde og beskytte legepladsernes legemiljø.

Det er generelt medarbejdernes hensigt at holde antallet af regler nede, som en del af det åbne og mindre institutionelle og gennemorganiserede ved legepladserne. Derfor er der en klar bevidsthed hos medarbejderne om at have få klare regler, som helst skal fremstå

som lette at følge og forstå. Alligevel kan det godt tyde på, at der i den daglige praksis på legepladserne også opstår forskellige nye regler i forhold til konkrete fænomener, således at antallet af regler er mere omfattende end det umiddelbart fremtræder. En medarbejder siger eksempelvis om regler:

“Vi har ikke mange regler. Der er 3: Lad være med at gå på tagene – opfør dig så andre kan holde ud at være sammen med dig – ryd op efter dig selv og snak ordentligt til hinanden.”

Lidt senere i samtalen fortæller samme medarbejder følgende:

“Vi er nogle gamle hoveder, så vi accepterer ikke at man går med huer indendørs. Vi accepterer ikke at man taler et andet sprog indbyrdes, med mindre man lige er kommet til landet. Vi taler dansk. Det er også noget med at behandle hinanden ordentligt, og ikke taler bag om ryggen på folk. Man skal have et ordentligt sprog. Vi accepterer ikke ‘fuck’. Som omgangstone vil vi ikke have det.”

Selv om nogle af reglerne i dette citat kan betragtes, som mere jordnære udgaver af reglerne om at “opføre sig så andre kan holde ud at være sammen med dig” og “snak ordentligt til hinanden”, så viser det sig, at der også er begrænsninger i påklædningen og regler om sprog og sprogtone.

Legepladsernes indendørs faciliteter er meget forskellige, men mange steder er de små i forhold til antallet af brugere på de tidspunkter, hvor legepladserne er spidsbelastede. Derfor er der også en del legepladser, hvor brugen af indendørs arealerne er regelsat og regulerede. Der er legepladser, hvor børn i skolealderen har fortrinsret, mens mindre børn skal være udenfor. Og der er legepladser, hvor børn, som besøger legepladsen sammen med skole eller fritidshjem ikke har adgang til de indendørs lokaler, og uledsagede børn har fortrinsret. Det er regler som kan være svære at opretholde:

Der er nogle børn, der får lov til at komme lidt ind en gang imellem, og man gider heller ikke altid lige sige det, og det kan være svært, hvis det er nogle af dem, der også kommer om formiddagen, men der må man være lidt hård.

Datamaterialet giver indtryk af, at der ofte er et vist pres på at kunne få lov til at komme indenfor. Eksempelvis når vejret er dårligt udenfor og børnene gerne vil ind og få varmen og spise og måske blive tørre.

En anden komplikation i forhold til at overholde reglerne er den store aldersspredning

der er i brugergruppen på legepladsen. På nogle legepladser kommer der – som tidligere omtalt – børn på 3-4 år sammen med større søskende, som har til opgave at passe dem. Når børn i denne aldersgruppe ikke rydder op efter sig er det ikke nødvendigvis fordi de ikke vil, hvilket er anderledes for skolebørnene. Det samme gælder eksempelvis, hvis de mindre børn maler udenfor papiret. Generelt betyder aldersspredningen blandt brugerne på legepladserne, at regler må bøjes og justeres i forhold til børnenes alder.

Et forhold som understøtter reglernes overholdelse er den formidling, der sker af reglerne blandt børnene. De fortæller hinanden, hvordan man skal gøre og hvad der muligt og hvad der er forbudt på legepladsen. Når reglerne introduceres på denne måde er de en del af børnekulturen og således en del af den måde børnene forstår og kender til legepladsen på:

“Børnene kender reglerne og vi behøver ikke altid gøre børnene opmærksom på dem, fordi reglerne går i arv. Mange af reglerne er båret fra bruger til bruger, for det er en måde at opføre sig på.”

Antallet af regler og reglernes indhold kan ses i lyset af den sårbarhed, der knytter sig til legepladsernes principielle åbenhed. På den ene side er det vigtigt, at besøgende på legepladsen får mulighed for at opføre sig og udtrykke sig som de selv ønsker og finder rigtig. På den anden side skal legepladsens legemiljø og faciliteter beskyttes, bevares og udvikles.

Registrering og betaling

Det er en del af legepladsernes åbne tilbud, at børnene ikke meldes til, meldes ind, eller betaler for at være der. Man kan komme og gå som man har lyst til. Børnene kontrolleres ikke og det bliver ikke registreret om de kommer eller ej. Det betyder, at relationen mellem medarbejderne og børnene er kendetegnet ved meget få kontrolelementer, selv om medarbejderne har en funktion i forhold til at sørge for, at legepladsens regler bliver overholdt. Dette er med til at give børnene et større ansvar selv og det berettes fra medarbejderne, at dette er stærkt medvirkende til at børnene ofte føler et stærkt tilhørsforhold til at legepladsen, og at de passer på den. Der er eksempler på, at børnene også kommer på legepladsen i weekenden og fortæller de ansatte, hvis der har været nogen de ikke kendte, eller hvis børnene synes, at der er sket noget mærkeligt eller forkert.

Det kan derfor umiddelbart synes i modstrid med nogle af grundtankerne i det åbne tilbud, at der på nogle legepladser foregår en vis form for registrering i forhold til de børn, der kommer jævnligt på legepladsen. Argumentet for denne registrering er imidlertid ganske pragmatisk og praktisk. En medarbejder udtrykker følgende:

“Der er ingen registrering, men for dem der kommer fast plejer vi at give børnene en seddel med hjem, eller tale med forældrene, hvis de kommer forbi. For at få et telefonnummer så vi kan få fat i dem, hvis der skulle ske noget.”

Der er forskellige synspunkter i forhold til registrering og for nogle medarbejdere er det væsentligt at undgå enhver form for registrering:

“Jeg bryder mig ikke om registrering, for det kan betyde at man vælger dem fra, som vil være anonyme. Når vi ikke registrerer børnene, får vi mulighed for at komme tættere ind på dem, og de kan betro sig om ting, fordi de ved, at vi ikke vil bruge det imod dem. De føler sig ikke overvågede eller isolerede her. Selvfølgelig kan vi opleve noget helt ekstremt, og så har vi jo indberetningspligt, men ellers er det altså godt, at de kan betro os noget, og føle at vi hjælper dem.”

De forskellige synsvinkler blandt medarbejderne i forhold til registrering, skyldes forskellig vurdering af registreringens betydning for tillidsforholdet mellem medarbejderne og børnene. For nogle medarbejdere er tilliden til børnene helt afhængig af, at børnene ved at det de fortæller til medarbejderne ikke kommer til andres kendskab, med mindre andet er aftalt. For de medarbejdere, som registrerer de uledsagede børn, der kommer jævnligt lægges vægt på at registreringen er en mulighed for at følge op og forpligte børnene og samtidig ligger der en vægtning af kontakten til forældrene i denne synsvinkel:

“Prøv at kigge i den der røde bog. Der står deres navn og fødselsdag og hvem, der kommer. Så vi forsøger at have et overblik over, hvor mange, der kommer hver dag, men kun af de børn, der bruger stedet herinde, ikke dem, der løber rundt udenfor. Så kan vi holde øje med, hvis børnene pludselig ikke kommer i en periode. Det gør det mere overskueligt. Vi skal jo også kunne ringe hjem til dem, hvis der er noget. Vi har deres telefonnumre fra dem selv eller deres mødre. Jeg ved godt, at der er mange legepladser, der ikke gør det, men vi har valgt at gøre det for at kunne lave noget pædagogik for dem, der kommer her. Det var jo smadderirriterende, hvis vi skulle ud og spille fodboldkamp med børnene, at vi så ikke kunne ringe og invitere dem med. Jeg er ikke bange for registrering. Når man er en nærlegeplads, som vi er, som har en samling faste brugere, så er det da fornuftigt, at man kan ringe til deres mødre. Hvis man skal lave en social indberetning, skal man jo også vide, hvem de er. Og så vil jeg tro, at der også er en kende af forebyggelse i det. De ved jo godt, at jeg kender deres forældre.”

Der er således en del legepladser, hvor medarbejderne i modsætning til det almene princip om åbenhed og frivillighed laver en liste over de uledsagede børn, der kommer ofte på legepladsen. Ikke for at bryde med principperne og blive mere institutionspræget,

men for at kunne forpligte børnene og følge op på de beslutninger om deltagelse, som børnene selv har taget. Desuden kan registreringen også indebære mulighed for kontakt til forældrene.

På samme måde som ved registrering er der også legepladser, hvor betaling er blevet en del af praksis. Ikke sådan at forstå, at der skal betales for at børnene kommer på legepladsen, men på nogle legepladser skal børnene betale for at deltage på ture og andre omkostningskrævende aktiviteter. Også dette må siges at være på kant med det åbne og frivillige, og der er da også meget opmærksomhed på, at de penge børnene betaler kommer dem selv til gode og ikke indgår i legepladsens økonomi. Som udtryk for, hvordan medarbejdere tænker omkring egenbetaling af bestemte aktiviteter, udtaler en medarbejder:

“Der er ikke nogen egenbetaling. Nej, det passer ikke helt, for hvis vi er en tur på Bakken, så tager vi en symbolsk betaling i forhold til, hvad det koster. Men det er også for at forpligte børnene så de ikke bare bliver væk. Og de får pengene tilbage i form af noget mad eller noget. Det er ikke noget, der officielt bliver ført ind i regnskabet, fordi vi bruger pengene på at lave sandwich eller købe dem en is eller juice. Så de får pengene tilbage på den måde.”

Vi ser, at medarbejderen anser det som et middel til at forpligte børnene i forhold til, hvad de selv har besluttet, fordi betalingen kan hjælpe til, at børnene møder op til det, de har meldt sig til. Alt efter hvilket perspektiv man anlægger, kan man se registreringen og egenbetalingen som et udtryk for, at nogle legepladser bliver mere institutionsprægede, eller som konkrete redskaber til at kunne forpligte børnene mere på deres egne valg.

Kontakten til forældrene

For den brugergruppe på legepladserne, som jævnligt kommer uledsaget, findes en problematik i forhold til kontakten mellem medarbejderne på legepladsen og børnenes forældre. Der opstår tilsyneladende et behov hos medarbejderne for at kunne komme i kontakt med forældrene til de børn, som medarbejderne efterhånden opnår et ganske godt kendskab til.

“Vi kan godt undre os over, at ungerne kommer hver dag, men at vi aldrig ser forældrene. Så længe det går godt, så er der jo ingen problemer. Men der er da børn, hvis forældre vi aldrig ser.”

Behovet for kontakt bliver rigtig tydeligt når børnene har problemer eller der opstår konflikt med medarbejderne på legepladserne. Her er erfaringen, at hjælpen til børnene er betydelig mere effektiv når den sker efter kontakt og i samarbejde med forældrene:

“Vi vil ikke acceptere, at de mobber hinanden. Og sådan nogle konflikter har vi selvfølgelig haft, det kan man jo ikke undgå, det er jo ikke uartige børn, men vi vil bare ikke have det. Og vi reagerer på det og tager hånd om det og snakker med deres mødre og familier om det. Mange gange er de børn, der klarer sig bedst, dem, hvor vi er i dialog med forældrene. Det siger min erfaring mig.”

På nogle legepladser er der god kontakt med forældrene og det opfattes absolut som positivt:

“Vi har en stor kontakt til forældrene, ikke mindst når de søger råd og vejledning hos os, som de gør hyppigt. Vi har også forældre, som bare kommer for at få en hyggesnak.”

Og andre steder har man udarbejdet en forældreorienteringspjece, der kort beskriver legepladsens formål og informerer om praktiske oplysninger for at forbedre kontakten til forældrene. Sammenlignet med institutioner er der ikke forældrebestyrelse, og i det hele taget ikke den forældrekontakt, som almindelige institutioner har, og for nogle medarbejdere er det et savn i forhold til at kunne tage hånd om de brugere, som har problemer og kommer ud i konflikt. Det er imidlertid en del af åbenheden og frivilligheden, at der ikke findes formaliserede samarbejdsrelationer til brugernes forældre og en del af den uformelle og åbne struktur på legepladserne.

Vi har i dette kapitel beskæftiget os med nogle af de praktiske konsekvenser af legepladsernes åbenhed og frivillighed. Vi har set, at der er grænser for åbenheden og, at det kan være nødvendigt at bortvise nogle brugere som truer trygheden for andre brugere på legepladsen. Vi har set, hvordan åbenheden også stiller medarbejderne i forskellige dilemmaer, og at der eksempelvis også kommer børn på legepladserne, som helt åbenlyst har behov for en særlig indsats, som ikke altid er lige til at yde. Vi har også set, at træk som ellers typisk kendetegner mere institutionelle sammenhænge også eksisterer på nogle legepladser, det kan eksempelvis gælde for legepladsernes regelsæt, registrering, egenbetaling og forældrekontakt. Alt sammen synes det at være måder at forholde sig til at åbenheden og frivilligheden også giver legepladserne en vis sårbarhed overfor brugere, som ikke vil tage hensyn til andre og bidrage til det minimum af fællesskab, som er nødvendigt for at bevare det åbne, frivillige og legende. Ligesom den principielle åbenhed, frivillighedsprincippet og orienteringen mod brugernes egne ønsker og initiativer giver medarbejderne færre muligheder for fastholdelse, sanktioner og interventioner i forhold til børnene og de unge. ■

Kapitel 6.

Pædagogiske målsætninger og indsatsområder

Legepladserne skal i lighed med andre offentlige organisationer udarbejde målsætninger og årsplaner. I dette kapitel redegør vi for de pædagogisk bemandede legepladsers målsætninger og indsatsområder, ud fra planerne selv, og ud fra det som medarbejderne udtrykker i spørgeskemaundersøgelsen og gennem de interview, der er gennemført med medarbejdere på legepladserne.

Målsætninger er i sagens natur brede og omfattende fordi de skal dække hele det omfattende liv, der foregår på legepladserne. Alligevel er det muligt at pege på 6 områder som afspejler de mål, der er alment udbredte på de pædagogisk bemandede legepladser samt er i fokus for den daglige praksis på legepladserne. Det drejer sig om, at medarbejderne søger at arbejde pædagogisk med og understøtte følgende:

1. Børnenes sociale kompetencer
2. Leg og andre børneinitiativer
3. Børnenes personlige udvikling
4. Udsatte børn og integration
5. Legepladsens tilknytning til lokalsamfundet
6. Legepladsen som et åbent værested

Børnenes sociale kompetencer

Det er et vigtigt målsætningsperspektiv for medarbejderne på legepladserne at forholde sig til børnenes sociale kompetencer. Det er vigtigt, at børnene viser respekt overfor hinanden og det er en central arbejdsopgave for medarbejderne at træde frem som garanter for og opdragere i forhold til, at børnene lærer normer for samvær og fællesskab. Medarbejderne betragter legepladserne som et sted, hvor man kan lære almindelige gode omgangsformer, og de opfatter det som deres opgave at vejlede børnene i demokratiske spilleregler som grundlag for et givende samvær med andre mennesker.

Det vægtes højt at bruge legepladserne til at understøtte og udvikle børnenes indbyrdes fællesskaber og venskaber. Det kan ske ved, at medarbejderne har en vågent øje på børnenes relationer og prøver at gøre opmærksom på de muligheder den enkelte legeplads

har som rum for venskaber, kammeratskaber og fællesskaber blandt børnene. Med til dette fokus på børnenes indbyrdes sociale relationer hører også at være dem behjælpelig med at løse indbyrdes konflikter, således at konflikterne ikke fastlåser de indbyrdes relationer, men bruges til at få blik for hinandens perspektiver og intentioner.

Overordnet betyder det, at medarbejdernes opgave bliver at gøre legepladserne til et sted, hvor børnene tilbydes et samspil med nærværende voksne, og at de inddrages i et fællesskab med respekt for hinanden gennem medindflydelse og medansvar for legepladsens hverdag. Et eksempel på, hvordan dette fællesskab kan opbygges fremgår af det næste citat fra en årsplan. Baggrunden var, at man på legepladsen havde oplevet en del hærværk, og gennem at inddrage brugerne i vedligeholdelsesarbejde og opsætning af nyt legetøj, blev der skabt et fællesskab blandt børnene, som også medførte større ansvarlighed overfor legepladsens faciliteter.

“Vi har arbejdet på, at børnene får et bedre tilhørsforhold til legepladsen, så vi kan undgå meningsløst hærværk. Det har vi gjort ved at lade børnene deltage i vedligeholdelsesarbejdet og opsætning af nye legeredskaber, hvis de viser interesse herfor. Det har vi oplevet kommer helt af sig selv. Vi gør det også ved at give børnene medbestemmelse i de af personalets tiltag og aktiviteter og tage de ønsker op som børnene selv kommer med. Der er ingen tvivl om, at det har hjulpet, da vi næsten ingen hærværk har, og oplever børn, der stolt fortæller vennerne om det de har været med til at sætte op eller reparere. Vi oplever også børn, som har fundet en cykel eller lignende vi har glemt at få låst inde, komme om mandagen med den, hvor de har låst den forsvarligt inde i forældrenes kælder weekenden over. Vi har også gennem SSP-samarbejdet kontaktet skolen angående graffiti, tyveri og leg på taget, og fået skolen til at tage en snak med eleverne om det uhensigtsmæssige i den adfærd. Dette hjalp med det samme, og dialogen med skolen betragtes som virkelig konstruktiv.”

Målsætningerne og grundholdningerne i forhold til børnenes sociale kompetencer gennemtrænger hverdagen, hvilket vil sige både i projekter, som det ovenstående og i de daglige relationer mellem medarbejderne og brugerne af legepladserne.

Når medarbejderne har som målsætning at forholde sig til det sociale felt og det sociale samvær mellem børnene, betyder det også, at medarbejderne bliver aktive, indgribende og bestemmende. En medarbejder siger:

“Der er nogle ting, vi styrker, og så er der også nogle ting, vi ikke vil acceptere. Vi vil ikke acceptere mobning eller sprog, der er ondt. Det snakker vi med børnene om.”

Medarbejderne har flere steder fundet det nødvendigt at gribe ind overfor børnenes sprog. På den ene side opleves sprogbrugen, eksempelvis hyppig brug af ord som “luder” og “bøsse”, som generende og konfliktskabende mellem børnene, og på den anden side kan det være svært at sætte sanktioner ind overfor sproget, som reelt løser problemet og fremstår meningsfuld for de børn, som bruger sproget. Den mest udbredte indgriben er bortvisning enten fra de indendørs lokaler eller fra selve legepladsen i længere eller kortere perioder. Mange steder er man dog i tvivl om værdien af disse sanktioner. Her et citat fra en årsplan:

“Vi har arbejdet på, at børnene skulle lægge det grimme sprog fra sig, da vi i vores legehuse har oplevet et tiltagende grimt sprog som til tider kunne være meget generende for andre brugere. Vi indførte derfor en straf; at sende ham eller hende ud af legehuset i 5 til 10 minutter, hvis han eller hun gentagne gange talte grimt. Mange gange virkede det bare med en advarsel, men enkelte gange måtte nogle ud, så børnene kunne se, at den ikke går i længden. Det har bestemt hjulpet, men vi er nødt til at tage konceptet op igen i perioder, da det grimme sprog ind imellem er tilbagevendende. Man kunne overveje andre metoder i fremtiden.”

Et andet tilbagevendende tema i medarbejdernes arbejde med de indbyrdes relationer mellem børnene er mobning, som muligvis skaber et form for fællesskab blandt nogle børn, men samtidig kan have store omkostninger for de børn, som bliver udsat for mobningen. Også her er vedvarende overvejelser over, hvordan man kan nå målet med at erstatte mobningen med et fællesskab, som bygger på respekt for hinanden. I citatet fra den næste legeplads synes mønsteret i mobningen at have rod i nationale forskelle.

“Vi vil arbejde for at få det tiltagende mobberi mellem børnene problematiseret igennem dialog med det enkelte barn for få dem til at indse, at de har brug for hinanden. Et af vores vigtigste mål er at skabe netværk for de børn, der bliver mobbet. Vi har børn af vidt forskellige nationaliteter, hvor vi har observeret, at grupper af samme nationalitet, mobber andre børn fra en anden nationalitet. Dette vil vi arbejde med at ændre på i det kommende år.”

Når medarbejderne forholder sig til brugernes sociale kompetencer betyder det blandt andet, at de må træde tydeligt frem som opdragere i forhold til børnenes opførsel og indbyrdes relationer.

At målsætte og arbejde med de sociale kompetencer hos børnene er fælles for de pædagogisk bemandede legepladser, men der er imidlertid forskelle i den måde arbejdet foregår på, på de forskellige legepladser. Disse forskelle afspejler både de konkrete

problemstillinger, og de enkelte legepladsers brugere, men også medarbejdernes egne præferencer og holdninger. En medarbejder udtrykker eksempelvis:

“Man skal opføre sig sådan, som man gerne vil have, at folk opfører sig overfor en selv. Vi er måske lidt gammeldags. Vi vil ikke have, at folk sidder med jakker på, og de skal heller ikke ligge og flyde på bordene. Vi vil også godt have, at de siger goddag når de kommer.”

En medarbejder fra en anden legeplads fremhæver, hvor meget, der lægges vægt på, at børnene følger de regler og rammer, der bliver afstukket fra medarbejdernes side, og bruger betegnelsen konsekvenspædagogik:

“Konsekvenspædagogik, de voksnes henvisninger skal følges med det samme.”

En medarbejder fra en tredje legeplads fremhæver nogle af de vanskeligheder, der er forbundet med at forholde sig til børnenes indbyrdes sociale relationer. Dels rækker relationerne ud over det samvær, der hører til legepladsen, og dels er kontakten til de enkelte børn ikke altid så tæt at en intervention er mulig:

“Vi har oplevet mobning og udelukkelse af børn, og det kan nogle gange være svært at gå ind i, for det er jo meget ofte noget, der er sket ovre i skolen, men vi bliver jo part i det efter skoletid, så det kan godt være vanskeligt afhængigt af, hvor god kontakt vi har til det enkelte barn. Og i den forbindelse kan man godt savne forældresamarbejdet, så man også kunne bakke barnets forældre op.”

Udvikling af brugernes sociale kompetencer er således et højt prioriteret mål på de pædagogisk bemandede legepladser, og i forhold til den konkrete daglige praksis synes dette arbejde at være genstand for stadig refleksion og overvejelse.

Leg og andre børneinitiativer

Det er et af de vigtigste formål med de pædagogisk bemandede legepladser, at de stilles til rådighed for børnenes leg og initiativ. Legepladsen er i sig selv et legerum, som giver mulighed for en mangfoldighed af legeaktivitet, også den frie ustrukturerede leg. Legen er et fællestræk for den ellers meget aldersspredte gruppe af børn, der kommer på legepladserne, selv om alderen betyder, at børnene har forskellige legebehov og interesser. Netop de udendørs faciliteter giver muligheden for kropslig udfoldelse, som er en så stor og vigtig del af børns leg. At skabe et frugtbart legerum har også en direkte linje til kreativ udfoldelse, og til muligheden for, at børn selv kan være med til at bestemme og være aktive, ligesom det også giver forældre og børn mulighed for at (gen)opleve legen sam-

men. Det er således en del af medarbejdernes opgave at have øje for legen og understøtte den på sine egne præmisser, hvilket blandt andet kan betyde, at man er opmærksom på legens egen værdi, og ikke nødvendigvis tænker den sammen med formålsrettede eller læringsbestemte aktiviteter. En medarbejder siger:

“Det legende og børnenes egne initiativer som drivkraft er noget man kommer til at tale meget om de næste år. Nu har man haft det med leg og læring, og der er flere, der er begyndt at få fokus på det. Vi voksne vil gerne have fokus på, at der er et mål med legen, men legen kan godt være målet i sig selv for børnene, og det er jo det vi oplever her på legepladsen. Det er noget af det vi har fokus på og lægger mærke til og skaber rum og rammer for.”

At understøtte legepladsernes legemiljø kræver en aktiv indsats, det gælder både i forhold til at være behjælpelig med at løse de konflikter, der kan opstå under leg, og også være med til at sikre at legepladserne er trygge og sikre legesteder. Desuden kan medarbejderne være direkte aktive i deres understøttelse af børnenes lege ved den måde de organiserer hverdagen, og her har børnenes egen indflydelse en stor betydning. En medarbejder udtrykker:

“Hvis der er nogen, der vil lege et eller andet, så siger vi: ”Så gå hen og spørg om der er nogen, der vil være med.” Så det ikke altid er os, der siger: ”Nu skal vi ...” Og når vi spiller fodbold, siger vi: ”Hvem vil have ansvaret for at sætte et hold?”, og så trækker vi os meget tilbage, og det skal være retfærdige hold for ellers er der ikke noget sjov ved at spille. Det prøver vi at lade dem gøre.”

Nogle lege opstår af sig selv, men de voksnes initiativ og inspiration kan bringe nye muligheder og sætte nye lege i gang:

“Der er meget, der er inspireret af børnene, men vi inspirerer jo også børnene til nogle ting. Det mener jeg er en god metode. Det er ikke børnene, der får den lyse idé, at de kan spille fodbold mod 4 andre institutioner i nærheden. Så det er en vekselvirkning mellem børneinitiativ og vokseninitiativ.”

Legepladserne har til formål at understøtte børnenes leg og medarbejderne har en vigtig funktion i opfyldelsen af dette mål.

Børnenes personlige udvikling

Det er også en målsætning for medarbejderne på legepladserne at understøtte brugernes personlige udvikling, det vil sige styrke deres identitet, selvværd, selvtilid og selvstændighed.

Det er tydeligt, at denne målsætning i stor udstrækning drejer sig om kernegruppen af skolebørn på legepladserne, men siger samtidig også noget om, hvor tæt nogle af disse børn bliver fulgt. Alment formuleret drejer det sig om nærvær, tryghed, omsorg og kendskab til børnene, men det handler også om pædagogiske overvejelser i forhold til tilrettelæggelsen af hverdagen. Eksempelvis som en medarbejder formulerer det:

“Det handler om at styrke dem i det, de har evner til, og ikke tvinge dem til for eksempel at spille fodbold, hvis de nu er bedre til at synge og danse. Så at tage udgangspunkt i deres styrker og give dem nogle succeser.”

På en anden legeplads udtrykkes følgende vinkel på, hvordan børnenes selvstændighed og kreativitet udvikles:

“Vi vil godt være med til at udvikle børnenes selvstændighed og kreativitet ved ikke at sætte dem i gang med aktiviteter hele tiden. Ved at lade det være op til børnene selv, hvad der skal ske eller laves på legepladsen. Som vi plejer at sige, er det godt en gang imellem at kede sig for så bliver kreativiteten gerne vækket og de finder selv på noget interessant. Her er det vigtigt, at vi synliggør alle de muligheder de har på legepladsen, og at vi er åbne for deres forslag til aktiviteter og nye tiltag.”

Generelt set er målet at “skabe spændende miljøer, hvor man kan bruge sine hænder, fødder og hjerne.” Og hvor børnene oplever ansvarlighed og udvikler færdigheder. Der er således også ved siden af det legende et læringsperspektiv i forhold til de enkelte børns

behov. På nogle legepladser tilbydes lektiehjælp, nogle steder fremhæves målet om, at børnene lærer brugen af værktøj til husbehov. På trafiklegepladsen i København er det en del af formålet at formidle praktisk og teoretisk kendskab til reglerne for at færdes i trafikken. På en del legepladser er der dyrehold, som også betragtes som et redskab til at udvikle børn og unges færdigheder og viden i forhold til dyrene, men også en mulighed for, at børnene får styrket kompetencer som omsorg og ansvarsfølelse.

Til understøttelse af den personlige udvikling er der i disse år generelt fokus på børns bevægelse, motion og kost, og det har også sat sine spor på legepladserne. En legeplads appellerer til fysisk udfoldelse, og en del af de planlagte aktiviteter har direkte sigte mod kropslig udfoldelse, og der synes samtidig at være kommet et vist fokus på børnenes kost. Det har bl.a. givet sig udslag i overvejelser omkring slikpræmier i forbindelse med konkurrencer, og børnenes slikforbrug generelt. Det er imidlertid ikke altid lige let for medarbejderne at føje begrænsninger og restriktioner ind i forhold til børnenes slikforbrug, ligesom sundhedsperspektivet også kommer til at sætte fokus på de voksnes egne vaner:

“Vi var til en temadag om sund kost og motion. Og det har påvirket vores pædagogiske praksis. Derfor må børnene ikke spise slik på legepladsen. Det måtte de eksempelvis godt for 6 år siden. Det betyder, at der ikke må spises slik inde i huset, men børnene må godt gøre det på grunden, og der er et skur, hvor de ofte sætter sig over og spiser slik, i øvrigt ligesom de voksne, der skal ryge.”

Nogle steder arbejdes der ikke alene med restriktioner, men også med at tilbyde alternativer i form af madordninger, som kan erstatte slik og usund mad med sundere kost:

“Som noget nyt har vi opstartet en madordning. Vi oplevede at børnene ikke fik noget at spise hele eftermiddagen, eller fyldte sig med slik, chips og kage. Derfor tilbyder vi nu mad hver dag... Børnene inddrages, hvilket de lærer af og madordningen bliver til en pædagogisk aktivitet som så meget andet.”

Ud over det formålstjenlige i forhold til børnenes sundhedstilstand har medarbejderne også erfaring med at konfliktniveauet bliver større blandt børnene, hvis ikke de får noget at spise om eftermiddagen.

På fælles vis målsætter, og forskellig vis arbejder, de pædagogisk bemandede legepladser således med at styrke børnenes personlighedsudvikling, eksempelvis deres selvværd, selvstændighed, initiativtagen, ansvarlighed, omsorgsevne, kreativitet og sundhedstilstand.

Udsatte børn og integration

Et alment udbredt mål for medarbejdernes pædagogiske arbejde på de pædagogisk bemandede legepladser, er at styrke børn med særlige behov. Der er generelt i datamaterialet fra legepladserne en stor opmærksomhed på udsatte grupper af børn og unge, og der er fokus på at søge at få dem med i fælles oplevelser, som er karakteriseret ved respekt og tolerance.

Børnenes forskellige etniske baggrund er central i formuleringerne i forhold til udsatte grupper, hvilket afspejler, at sammensætningen af børnegrupperne på rigtig mange af de pædagogisk bemandede legepladser, ofte er sammensat af mange forskellige nationale baggrunde.

Integration af børn og unge med anden etnisk baggrund end dansk, har høj prioritet, og en del legepladser beskriver medarbejdernes funktion som kulturformidlere af danske normer og værdier. Principperne om det åbne og rummelige ved legepladserne betyder, at man flere steder har taget eksplicit afstand fra racisme som led i at opfylde målet om at være et åndehul og værested for alle brugere uanset etnisk baggrund.

Vi har tidligere omtalt børnenes sprogbrug og omgangstone som et tema medarbejderne forholder sig til, og det er blandt andet også i forhold til dette, at former for udskillelse og eksklusion udspiller sig. En medarbejder udtaler:

“Alle skal være velkomne til at komme, men med et ansvar for, at man opfører sig ordentligt overfor hinanden. Det kan være svært, fordi vi har sådan en blandet gruppe, aldersmæssigt og nationalitetsmæssigt. Men det er vigtigt. Og så kæmper vi i perioder med det med sproget for der bliver godt nok talt, så man får røde ører, og det er helt ned til 8-10 års alderen. Vi siger: “Nu snakker du altså ordentligt. Hvis du fortsætter med det der, så må du gå udenfor, for vi gider ikke høre på det her.”

På en legeplads har de fundet det nødvendigt at vedtage en integrationsstrategi:

”Med ordet integrationsstrategi forstås at kunne tilpasse sig til samfundets såvel som legepladsens værdier:

- *Respekt, tolerance og ligeværdighed*
- *Nul tolerance og hurtig konsekvens overfor negativ adfærd*

- Forældreinddragelse
- Integrationsprojekter
- Integration sker i samspil, spejling og samvær med andre”

Afvisning og udelukkelse er ikke noget, der alene rammer børn og unge med anden etnisk baggrund end dansk. Også blandt disse børn og unge kan der være tendens til at afgrænse sig på baggrund af etnisk baggrund. Derfor kan det være et vigtigt virkemiddel at skabe fælles aktiviteter på tværs af etnisk baggrund. På en legeplads, hvor mange af de uledsagede børn har anden etnisk baggrund end dansk, prøver medarbejderne at skabe fællesskab og fælles leg mellem forskellige børn og unge ved at inddrage de børn, som kommer på legepladsen sammen med deres fritidshjem:

”Hvordan vi får danske børn ind? Vi prøver at lade nogle af vores gå med, hvis der er et fritidshjem, der kommer for at spille bold, eller omvendt tager vi gerne nogle fritidshjemsbørn med, hvis vi skal noget. Fordi jeg oplever, at nogle af børnene har det sådan ”Nej til danskere.” Der er klart flere danske børn i fritidshjemmene. Jeg vil gætte på, at hvis der er 20 børn i en gruppe i et fritidshjem, så er der 2 eller 3 udenlandske børn.”

Der er en særlig problematik i forhold til indvandrermodre med deres børn, som er en væsentlig brugergruppe på mange legepladser. Det kan være svært for medarbejderne at skabe kontakt til disse mødre og få dem til at deltage i de muligheder for fællesskab, der

er tilgængelige på legepladserne. Medarbejderne oplever ofte, at de holder sig for sig selv, og selv om de tilkendegiver, at de gerne vil deltage i forskellige fælles aktiviteter, bliver de ofte væk når den pågældende aktivitet skal foregå. Nogle steder har det dog været muligt at skabe kontakt og deltagelse. På én legeplads var det et cykelkursus til mødrene som brød isen, på en anden legeplads har etableringen af en indvandrerkvindegruppe været metoden til kontakt med indvandrerkvinderne, og et tredje sted var det etableringen af nyttehaver, som skabte deltagelse:

”Vi vil udbygge nyttehaveforsøget som efter ønske fra en gruppe indvandermødre blev startet i foråret 2008. Vi ser en meget positiv forandring i vort forhold til indvandrerkvinderne, som før har været meget lukkede i forhold til vores mandlige personalegruppe. Dette er helt ændret nu, hvor der bliver hilst og talt sammen, noget der var utænkeligt før. Nyttehaverne har givet et flot udbytte og er blevet passet flittigt, specielt af børnenes mødre.”

Legepladsernes åbenhed og umiddelbare tilgængelighed betyder, at de også benyttes af udsatte grupper af børn og unge, og det er et prioriteret mål for medarbejderne også at forholde sig aktivt støttende og integrerende til disse børn og unge, også hvis det indebærer, at forældrene skal inddrages.

Legepladsens tilknytning til lokalsamfundet

Det er ligeledes et alment udbredt mål blandt de pædagogisk bemandede legepladser at være en levende del af nærmiljøet, og en rekreativ oase for kvarterets børn og børnefamilier, hvor forældre trygt kan sende deres børn hen at lege.

Vi har tidligere i kapitel 4 set mange forskellige eksempler på, hvordan legepladserne gennem deres samarbejde med omkringliggende daginstitutioner, dagpleje, skoler, politi, socialarbejdere osv. og arrangementer forsøger at opfylde disse målsætninger. Vi har hørt om arrangementer som olympiade for kvarterets børn, bål, rollespil og børneloppemarked, og også, hvordan politiet kom på en legeplads flere gange hver uge og spillede fodbold med børnene. Et andet eksempel er en legeplads som arrangerer børnekarneval for børn i hele lokalområdet, og hvor medarbejderne satser på samarbejdet med institutionerne i området, blandt andet gennem formidling af deres arbejde på deres hjemmeside:

”Institutionerne kommer og besøger os så vi kender dem. Vi har også lavet et børnekarneval med omkring 3.000 deltagende børn, så kører det i en periode, og så bagefter sætter vi noget andet i gang i en periode. Institutioner skriver også i deres fagblade om, at de ligger ved siden af en legeplads som de bruger meget, så de er meget bevidste om os. Vi har også fået en hjemmeside op at køre, hvor de kan følge med i vores program, og den bruger de flittigt.”

Tilknytning til lokalkvarteret betyder selvsagt, at legepladsernes liv og aktiviteter bliver meget farvet af det kvarter de ligger i. Forskellige lokalkvarterer sætter med andre ord et forskelligt præg på legepladserne, ligesom der også er tale om, at medarbejderne vælger at vægte forskellige kontakter i lokalområdet, kontakter som de finder mest givende for legepladsens liv og funktion. De omkringliggende daginstitutioner og skoler vil imidlertid altid være væsentlige samarbejdspartnere, bl.a. idet børnene som kommer på legepladsen som hovedregel vil have tilknytning hertil. Men mange andre samarbejdspartnere er meget ofte også i spil på mange af de pædagogisk bemandede legepladser. Eksempelvis også væresteder som f.eks. biblioteker og kulturhuse som nævnes i det følgende citat fra en medarbejder på en legeplads:

"Jeg synes, at vi har en pæn forankring. Jeg tror godt, at vi kan sige, at vi er et af bydelens åndehuller eller oaser. De nærliggende institutioner kender os, og vi samarbejder med andre væresteder, eksempelvis biblioteket og kulturstedet. Og de private kommer jo også, og vi får generelt meget positiv respons."

Her nævnes også betegnelserne "åndehul" og "oase", som er metaforer for det sidste mål som gør sig gældende i det generelle billede af legepladsernes mål, nemlig legepladserne som et åbent værested.

Legepladsen som et åbent værested

Det sidste mål: At være et åbent fristed eller værested med mulighed for udeliv for børn og familier i storbyen, er det bredeste, men også et mål, der meget direkte ligger i forlængelse af og rammer identiteten i de pædagogisk bemandede legepladsers funktion. Et sted, hvor børnene (evt. sammen med deres forældre) kommer af egen drift, lyst og interesse, og hvor børnene bliver inddraget og har indflydelse på legepladsens aktiviteter. Et trygt værested med få regler, mange muligheder og frihed under ansvar.

Imidlertid er de pædagogisk bemandede legepladser, som andre institutioner, organisationer og virksomheder, udsat for mange former for forandringer og ændringer af vilkår, forandringer og ændringer, som betyder, at indholdsbestemmelsen af formålet at være et åbent værested må nyformuleres og justeres i forhold til den nye tid, og de anderledes vilkår, der ofte følger i forlængelse heraf.

De mange forandringer på og omkring legepladserne, åbner ligeledes op for spørgsmål vedrørende selve de pædagogisk bemandede legepladsers identitet og funktion, spørgsmål som der er brug for at blive tænkt igennem igen og reformuleres således, at det sva-

rer til de nye vilkår. På en legeplads stiller de følgende spørgsmål, som sætter fokus på risikoen for, at de pædagogisk bemandede legepladser kommer til at repræsentere en tid som *har* været:

"Hvordan synliggør vi bedst legepladserne så de ikke fremstår som et overflødigt levn fra fortiden, men som et samlingssted for børnefamilier i en storby?"

Forandringerne omkring legepladserne har flere sider. Der sker eksempelvis store ændringer i form af, at stadig flere børn går i fritidshjem eller SFO, og at mange børn går til mange organiserede fritidsaktiviteter. Det betyder både noget i forhold til, hvor mange og hvilke børn, der bruger legepladserne, men også for, hvilke behov og forventninger, som de børn, der møder op, møder op med eller har. En medarbejder synes at spore, at børn i dag har brug for mere tryghed og voksenkontakt:

"Gennem tiderne har børnene forandret sig lidt hen ad vejen, de vil have mere tryghed. Der er endnu flere, der går på fritidshjem, og har været vant til voksne, og de vil have den voksne med i mange ting og have den tryghed."

På denne måde ændrer moderne børns store institutionsfrekvens på flere måder betingelserne på legepladserne samt stiller nye krav til medarbejderne, og til den måde legepladserne fungerer på.

Et andet forandrende træk synes at være, at børnefamilierne, især med børn i førskolealderen, har et stigende behov for mødesteder, hvor børn og forældre kan være sammen udenfor børnenes institutionstid, et sted, hvor børnene kan lege, og hvor forældrene kan slappe af. Hvilket selvfølgelig stiller andre krav til legepladsernes indretning og aktiviteter. På en legeplads tænker man i forlængelse af denne udvikling at ændre sine aktiviteter så de i større grad retter sig mod familier med børn frem for skoler og institutioner:

”Omlægning af legepladsens profil fra trafikundervisning for institutioner og skoler til familieorienterede tilbud, en slags åndehul eller storby-oase, hvor børn og deres forældre kan være sammen og stresse af i trygge afslappende rammer med trafiksikkerhed som tema, men gerne med et mere alsidigt tilbud, og tilpasning af åbningstider, der imødekommer børnefamiliernes behov.”

I en proces, hvor børnefamilierne kommer mere i centrum for de pædagogisk bemandede legepladser, vil spørgsmålet om åbningstider automatisk blive sat på dagsordenen netop fordi børn og forældre i dag for det meste er sammen uden for børnenes institutions- og forældrenes arbejdstid.

I Århus, hvor legepladserne har fået ændret deres brugergruppe til større børn og unge, diskuterer medarbejderne også i forlængelse heraf udvidede eller ændrede åbningstider, eksempelvis behovet for aftenåbent nogle aftener om ugen. En medarbejder konstaterer:

”Medarbejderne skal nok være indstillet på større fleksibilitet med hensyn til skiftende arbejdstider i fremtiden, eksempelvis aftenåbent.”

På denne måde kommer de ændrede vilkår også til betyde, at nye spørgsmål dukker op, og i forlængelse heraf mulige nye måder at organisere arbejdet på, herunder hvorvidt åbningstiderne skal udvides eller ændres som svar på nye behov i nærmiljøet, f.eks. nye brugergrupper og deres eventuelle andre behov.

En større åbning mod familierne kan også betyde, at nogle medarbejdere stilles overfor skærpede prioriteringsovervejelser, da nogle forældre vil have behov for hjælp og ydelser fra medarbejderne. Uanset forandringer er prioritering nødvendig, men ændringer som indebærer nye opgaver kan gøre disse overvejelser mere påtrængende:

”Vi har en del diskussioner om, hvad vi skal og ikke skal. Meget af det går på, hvad vi skal yde, og hvornår vi skal sige stop.”

Det svære ved prioritering i pædagogisk arbejde i almindelighed, og for medarbejderne på de pædagogisk bemandede legepladser i særdeleshed, er, at der er stor frihed til selv at bestemme, og at de arbejdsopgaver medarbejderne stilles overfor ofte opleves som relevante. Følgende citat udtrykker en medarbejders konkrete prioriteringsovervejelser i forhold til opgaver, hvor der er tale om hjælp til forældrene:

”Det er jo os selv, der siger, at vi vil godt hjælpe den mor til at skrive sit barn op til den vuggestueplads eller læse den skrivelse, der kan være lidt svær at forstå. Så på den måde kan jeg

godt se, at vi også lader os bruge, hvis der er tid til det. For på den måde får vi kontakt med nogen, som godt kunne have brug for hjælp til noget konkret. Men jeg tror også, at man skal tænke over at afgrænse det, så man ikke bliver ædt op af det. For det er jo arbejdet med børnene, der er det primære. Men der har for eksempel været børn her på legepladsen, der ikke gik i sprogtræning, hvor jeg tænkte det ville blive et problem senere hen. Der prøvede jeg at snakke med forældrene og motivere dem til at se, at det var en god og gratis mulighed for, at deres barn kunne lære dansk.”

Det kan også være nødvendigt med nye prioriteringer og overvejelser når der sker forandringer i lokalmiljøet eller i de omkringliggende skoler og institutioner. I det næste eksempel har skolesammenlægninger og indførelse af heldagsskole i en bydel store konsekvenser for hvilke børn, der vil have brug for, og tid og lyst til at komme på legepladserne fremover. En sådan mulig markant ændring af den primære brugergruppe, tvinger medarbejderne til at overveje, hvad der ligger i målet med at være et åbent værested, og hvordan dette mål skal fortolkes i fremtiden:

”Vi har snakket meget om, hvad heldagsskolerne kommer til at betyde, ikke lige for os her, men på de 2 andre legepladser i bydelen. Hvordan bliver den nye tilførsel af børn? For os har skolesammenlægningerne betydet, at de store børn, som er vores målgruppe, er kommet på en skole længere væk. Skal vi så have nogle andre tilbud? For lige pludselig er vores automatiske målgruppe forsvundet. ”Hvor mange vil der komme her, og hvad skal vi gøre for at tiltrække dem?” Vi har blandt andet åbnet op for, at børnene kan låne computerspil med hjem. Vi bliver nødt til at have nogle andre tilbud.”

Den sidste form for markant forandring, som har haft betydning for de pædagogisk bemandede legepladser og deres vilkår for at være et åbent værested for børn og det øvrige nærmiljø skyldes struktur- og organisationsforandringer fra det forvaltningsmæssige niveau. I København har der i forbindelse med budgetvedtagelsen været stillet forslag om helt at nedlægge de pædagogisk bemandede legepladser, hvilket selvsagt også har haft sine konsekvenser for personalet. Både i form af kamp for at bevare legepladserne, men også som et pres med udsigten til en usikker fremtid:

”Diskussionerne det sidste år har været præget af om vi skulle lukke. Vi har brugt alt for meget energi på det, i stedet for noget mere konstruktivt i forhold til børnene.”

Nedlægningen af de pædagogisk bemandede legepladser er imidlertid på indeværende tidspunkt blevet skrinlagt. De pædagogisk bemandede legepladser er blevet bevaret, men er blevet omplaceret i forvaltningsstrukturen, det vil sige flyttet til en ny forvaltning (Se

kapitel 3). Denne proces har imidlertid sat sine spor hos medarbejderne og også givet anledning til mange overvejelser hos medarbejdere, bl.a. overvejelser over legepladsernes identitet og fremtid.

I Århus er legepladserne blevet en del af en ny områdestruktur på fritids- og aftenskoleområdet, hvor al fritids- og ungdomsskolevirksomhed er organiseret i 13 områder i et såkaldt 'fritidscenter'. Hvert fritidscenter har en FU-leder, der sammen med lederne af tilbuddene i hele området, eksempelvis lederne af de pædagogisk ledede legepladser, samler og koordinerer alle aktiviteter for aldersgruppen til og med 17 år (Se kapitel 3).

Disse strukturforandringer har også sat sine spor i forhold til indholdsbestemmelsen af målet om at være et åbent værested. En af konsekvenserne er, at den primære brugergruppe er blevet ændret fra 6-14 år til 11-17 år, hvilket betyder, at der skal ske en omlægning af planlagte tilbud og aktiviteter samt en nytænkning af hverdagen i det hele taget i forhold til den nye målgruppe.

Den nye struktur har også betydet, at legepladserne nu også skal arbejde ud fra de generelle principper og målsætninger for institutionerne i Århus Kommune. Desuden er ledelsen kommet tættere på den enkelte legeplads og der er opbygget et system, hvor der i større udstrækning sker opfølgning fra ledelsen i forhold til at opfylde principper og mål. Det vil sige skærpede krav om, at medarbejderne forholder sig til de overordnede mål, og krav om, at medarbejderne dokumenterer, hvordan de omsætter mål og principper i praksis. Det opleves forskelligt af medarbejderne, men det følgende beskriver nogle af de konsekvenser det har haft for medarbejderne ud fra ét medarbejderperspektiv:

“Vi diskuterer ikke så meget vores egen pædagogik da der de seneste år har været så meget udefra kommende som vi har diskuteret. Århus Kommune har vedtaget ti strategier som vi skal arbejde efter. Der har vi valgt nogle af dem, eller vores nye leder har sørget for, at vi valgte nogle vi ville arbejde efter. Nogle af de strategier vi skal arbejde efter, handler om fokus på krop og bevægelse, samt kost og sundhed. I og for sig er det ikke noget nyt for os. Vi har haft nogle diskussioner med ledelsen, om hvordan vi skal gøre det. Det er blevet forbudt at drikke sodavand og spise popcorn, og før bagte vi mange kager, som nu er indskrænket til én gang om ugen. Ellers står den på gulerødder.”

Et væsentligt element er oplevelsen af, at initiativet omkring det pædagogiske arbejde i stor udstrækning er flyttet fra den enkelte legeplads til forvaltning og ledelse, men desuden illustrerer citatet også problemstillingen med at få de overordnede strategier og den konkrete hverdag til at hænge sammen på en meningsfuld måde.

For nogle legepladser i Århus har den nye ledelsesstruktur og organisation betydet, at der er blevet knyttet en klub til legepladsen. Hvilket bl.a. betyder, at der både er betalende og ikke-betalende børn på legepladsen, hvilket skaber nogle vanskeligheder og problemstillinger, der skal findes nye veje i forhold til, hvilket selvsagt rejser forskellige diskussioner i forhold til princippet om, at det der foregår på legepladsen er åbent for alle. Desuden har denne strukturforandring og de nye vilkår generelt skærpet personalets fokus på forskellen mellem klubpædagogik og den pædagogik, der er knyttet til den åbne legeplads:

“Den vigtigste pædagogiske diskussion har været de forskellige tilgange de 2 personalegrupper er nødt til at arbejde ud fra efter vi nu har fået klub ind under legepladsen. Det har gjort, at vi har været nødt til at forholde os til, hvad en legeplads reelt er, og hvor skellet går til en klubpædagogik. Det har skærpet vores fokus så vi tilbyder ikke alle mulige aktiviteter, men vi fokuserer på nærvær og dyr og udeliv.”

Vi har således set, at selv om målet om at sikre legepladserne som et åbent værested er intakt for medarbejderne, så betyder de mange forandringer på og omkring legepladserne, at indholdsbestemmelse af dette formål ikke giver sig selv, men tværtimod stiller krav til medarbejderne om at definere sig i forhold til betingelserne i en ny tid med nye vilkår og betingelser. ■

Kapitel 7.

Legepladsliv

“Der er jo ikke 2 dage, der er ens, men på en almindelig dag når klokken er 12.30, så er man sikker på, at så kommer de første børn løbende forbi og siger “Hvad skal vi så lave i dag?” “De er på vej hjem fra skole og stikker lige forbi her. De ved godt, at de skal gå hjem og aflevere deres skoletasker, for dem vil vi ikke have hernede. De skal også gå hjem og få noget at spise, før de kommer tilbage her. På en almindelig dag spiller vores sportsmedarbejder fodbold med ungerne udenfor, og nogle hygger sig indenfor med at spille kort eller spil. I perioder laver de perler eller øver sig i at danse, eller nogle sidder bare og læser bøger inde i biblioteket.”

Dette citat fra en medarbejder giver en god indfaldsvinkel til dette kapitel, hvor vi med udgangspunkt i det indsamlede datamateriale, ønsker at give et differentieret billede af den mangfoldighed af liv, der hver dag udspiller og udfolder sig på legepladserne. Det fremgår tydeligt af citatet, at der er en skillelinje på dagen mellem formiddag og eftermiddag. Om formiddagen er det hovedsagelig institutioner, dagplejer, skoler og forældre med små børn, der kommer på legepladserne og om eftermiddagen kommer de uledsagede skolebørn efter skoletid, samt forældre med småbørn på vej hjem fra arbejde og daginstitution.

Vi har derfor valgt at opdele vores fremstilling og dokumentation af livet på legepladserne efter opdelingen: formiddag og eftermiddag på legepladsen. Vi har yderligere indenfor disse kategorier valgt at opdele fremstillingen ud fra de forskellige brugergrupper, samt efter udeliv og indeliv, i forhold til de uledsagede børn.

Det er et omfattende og mangfoldigt billede, der fremkommer i vores fremstilling, da vi har valgt at gå forholdsvis detaljeret til værks, for at yde datamaterialet og livet på legepladserne retfærdighed og give stemme til de forskellige involverede parter på legepladserne, dels til de forskellige brugere, dels til de medarbejdere, der dagligt arbejder på legepladserne.

I forsøget på at give et levende billede af det levede liv på legepladserne, har vi valgt at bruge mange fotografier i dette kapitel.

Formiddagsliv

Besøg af Institutioner

Om formiddagen kommer der ofte en del institutioner på besøg på mange af de pædagogisk bemandede legepladser: Vuggestuer, børnehaver, 0-6 års institutioner og dagplejemødre.

De legepladser, hvor flere af de nærliggende institutioner ikke har nogen legeplads, eller alene har meget ringe udendørsfaciliteter, benyttes ofte særligt flittigt af disse institutioner og ofte på næsten daglig basis.

Følgende observationsuddrag er forskellige eksempler på institutionsbørneliv på de pædagogisk bemandede legepladser, og illustrerer hver især forskellige elementer af legepladslivet: Særligt blandt de mindre børn bliver der kigget, iagttaget, udforsket og afprøvet, både på egen hånd og med deres institutionsvoksne eller dagplejemødre, og blandt både små og store 0-6 årige bliver der leget og brugt legeredskaber på legepladserne, både løse og faste, igen både på egen hånd og i samvær med voksne. Det første

lille observationsuddrag er fra en legeplads med dyrehold, hvor børn i vuggestuealderen er på besøg. Børnene har stået og kigget på hesten, hvorefter de begynder at køre rundt på nogle små køretøjer, der står ved siden af hestene på legepladsen.

Klokken er 10, og 5 1-2 årige er på tur på legepladsen med 2 voksne. De er gået over for at kigge på hestene, og ved siden af hestene står der nogle cykler og biler, som børnene får øje på. De sætter sig op på dem og kører af sted på dem.

De 2 næste observationsuddrag er fra besøg af lidt ældre børn på en anden legeplads, børn i børnehavealderen, hvor børnene leger på egen hånd i det første og med en mandlig pædagog i det andet.

2 børnehavepiger står med hver deres spand og tager vand fra en udendørs vandhane. Den ene pige har fyldt spanden helt op og går forsigtigt over mod sandkassen og hælder alt vandet i et hul, som de har lavet. Den anden pige gør det samme, da hendes spand er fyldt op. Den første pige går over og tager noget at køre rundt på. Den anden pige fortsætter deres leg med at gå hen og hente vand og så bagefter hælde det i hullet. En dreng kommer over til sandkassen og tager en spand og begynder nu også at hente vand og hælde det i hullet. Da han hælder vandet i hullet, kigger han ned i det og siger "det synker."

Ude på legepladsen kører en mandlig pædagog rundt med 4 børn i en trækvogn. Han siger "vi kører i skoven" og kører vognen ind i nogle buske, så børnene får blade omkring sig. Så kigger de på jorden, om der er nogle farlige slanger. De opdager en, fanger den og slår den ihjel. En dreng kommer kørende forbi dem, og den mandlige pædagog hiver skindet af slangen og giver drengen på Moon-Caren slangesko på og ser på ham og siger "det koster 1000 kr." Drengen på Moon-Caren begynder at grine.

Der er også institutioner, der tager madpakker med og spiser frokost sammen med børnene på legepladserne, som institutionen gør det på nedenstående billede, hvor de sidder og spiser ude foran huset, midt blandt hønsene:

Der foregår også aktiviteter på de pædagogisk bemandede legepladser om formiddagen, f.eks. ponyridning, som følgende lille observationsuddrag er et eksempel på:

6 små børn og 3 voksne står ved en bæk på legepladsen. En af de ansatte kommer trækkende med en pony, og børnene får på skift lov at blive trukket rundt på ponyen.

Nogle af legepladserne har også aktiviteter om formiddagen, med udefrakommende voksne som tilbud til institutioner og andre, der gerne vil deltage, f.eks. forældre med småbørn, eksempelvis en rytmikpædagog eller en tryllekunstner, som vi kan se eksempler på i de følgende observationsuddrag:

Klokken 10.45 kommer kvinden, der skal lave rytmik med børnene. Lidt i 11 er der kommet rigtig mange på legepladsen, der er både forældre med deres børn og institutionspersonale med nogle børn. Der er børn i aldersgruppen 1 til 10 år. Klokken 11 byder legepladslederen velkommen til rytmik. En pædagog siger til nogle børn "så er der underholdning." Lederen siger "nej, nej, man skal selv være med." Rytmikkvinden begynder at spille på sin guitar og beder alle om at stille sig i en rundkreds, og alle børn og voksne stiller sig og er med, på nær en dreng på 8-9 år, som er kravlet højt op i et træ og kigger med deroppefra. Der er ca. 30, der står i rundkredsen og synger. En børnehave mere kommer nu til og lidt efter endnu en institution. Legepladslederen siger smilende: "Nu bliver jeg glad." Da rytmikken er færdig og institutionerne tager afsked, fortæller legepladslederen pædagogerne, at der om torsdagen kommer en tryllekunstner, og at hun håber de kan komme.

Der er også bemandede legepladser, der i samarbejde med børnehaver laver forskellige projekter til børnehavebørn. Et eksempel på et sådant projekt fortæller en legepladspædagog om i følgende Interviewuddrag:

“Et andet projekt er olympiske lege med børnehaverne, der har vi de største børnehavebørn inden de skal starte i skole, de har en dag herovre, hvor vi laver olympiske lege med børnehavernes børn. Det organiserer vi sammen med børnehaverne, for det kan vi ikke magte alene, det er en fælles opgave og det er hele parken, der bliver inddraget til det. Vi laver alle mulige alternative discipliner, som gummistøvleløb osv. Her er der fokus på, at de er blevet store og f.eks. selv skal tage regntøj på. Og de får introduktion til computerlegepladsen. Ideen er at Rasmus og Søren måske møder hinanden på legepladsen og så starter i skole sammen.”

“Jeg har kontakt med en af pædagogerne ovre i Kongens have og vi skal lave nogle fælles projekter i foråret her på legepladsen, hvor vi har tænkt at lave noget rytmik og bevægelse ...”

Der er med andre ord både tale om, at institutionerne kommer og bruger de tilbud de

bemandede legepladser har og skaber, og tale om, at de bemandede legepladser udvikler samarbejdsprojekter i fællesskab med institutionerne.

Der foregår således både udforskning, leg, spisning, aktiviteter og samarbejdsprojekter på de pædagogisk bemandede legepladser, i forlængelse af institutionernes besøg på legepladserne om formiddagen.

Besøg af skoler

Der er ligeledes skoler, der bruger legepladserne om formiddagen, både i lektioner og i frikvarterer, deriblandt skoler, der har endog meget begrænsede udendørsfaciliteter til rådighed. Der er skoler, der kommer hver dag på legepladserne, og skoler som kommer jævnligt eller igen mere sporadisk.

I frikvarterer

Om formiddagen er der nogle af legepladserne, der får besøg af børn fra skolerne i frikvarterne. Der kommer ofte mange børn her. Børn der leger, børn der sidder og snakker, børn der spiller fodbold, bordtennis e. a., hopper på kængurustylter, spiller forskellige spil, spiser mad osv.

Så snart skoleklokken ringer ind til time, tømmes legepladsen derfor meget pludseligt for, meget eller det meste, liv – indtil næste frikvarter, hvor der kommer det næste massive rykind af børn, og legepladsen fyldes igen af liv og leben.

I det følgende beskrives forskellige eksempler fra forskellige legepladser, på et sådant levet børneliv på legepladserne i frikvartererne:

Det vrimler med børn på legepladsen, og nogle drenge spiller fodbold på boldbanen. Andre cirkulerer omkring huset, hvor også en legepladsmedarbejder er. Han går rundt med en pose med æbler og deler æbler ud til børnene. På legepladsen går mange børn rundt og spiser æbler, børnene er fra 0. Til 3. Klasse. 2 piger går ind i huset og henter et spil kalaha og tager det med ud og sætter sig ved et bord og begynder at spille. En somalisk pige står lidt derfra og over sig i at hoppe på en kængurustylte. 3 børn spiller bordtennis på det udendørs bordtennisbord. En dreng kommer ind i huset og siger til en legepladsmedarbejder, at der er en, der kaster bolden op i kastanjetræet. Legepladsmedarbejderen siger, at det ikke gør noget da kastanjerne falder ned af sig selv, og drengen går ud igen.

Det er skolens spisefrikvarter, og en masse børn leger på legepladsen. Mange drenge spiller fodbold på legepladsens fodboldbane. De har selv delt sig i 2 hold og udpeget en målmand på hvert hold.

Fire drenge på ca. 7 år har lånt et labyrintspil af en legepladsmedarbejder, inde i legepladsens skur. De sidder på en bæk med tilhørende bord og spiller spillet. En af drengene løber væk derfra, mens de 3 andre bliver optaget af en mariehøne, der kravler nede under bordet. En af drengene giver sig til at kigge på nogle kort, som han hiver frem af sin brystlomme, mens en anden sidder og triller med en kugle fra labyrintspillet. Den tredje sidder og kører frem og tilbage over bordet med en traktor. Klokkeren ringer ovre fra skolen. Den fjerde dreng kommer hen til de 3 andre igen og henter sin traktor. Han siger til de 3 andre drenge: "Vi skal op nu!", og så løber han hen mod skolen sammen med en af de andre drenge. De 2 tilbageværende drenge kigger på hinanden og trækker på skuldrene. "Hej hej, Stig", siger den ene og griner (Stig er ikke i nærheden). De 2 drenge bevæger sig lidt væk fra bordet og efterlader labyrintspillet på bordet. Den ene siger: "Hvor er kuglen?", og de 2 drenge går tilbage til bordet og begynder at lede efter kuglen til labyrintspillet. "Den er her!", siger den ene dreng og samler kuglen op fra jorden. Han begynder at gå hen mod skolen. Den anden dreng ser efter ham og råber: "Kom nu!", mens han nikker hen mod spillet. Jeg har ikke lånt noget spil, siger han, men vender alligevel tilbage til bordet. De 2 drenge går ind i legepladsens skur og afleverer spillet til Stig, inden de løber hen mod skolen.

2 piger er ved at spille finale i "rundt om bordet", mens 6 børn ser på og tæller point og venter på, at de bliver færdige, så de kan være med igen. En af drengene tæller point og siger det højt. Han siger "det er spændende det her, nu står I lige, 8-8." En af pigerne, der spiller fina-

len, beder de andre om at gå lidt væk for bordtennisbordet, da de læner sig ind over bordet, så de ikke kan spille på hele bordet. De andre rykker sig lidt tilbage, men følger stadig ivrigt med.

Børnene indtager således legepladserne på mangfoldige måder i deres frikvarterer, det fælles er imidlertid, at det meget er børnene selv, der på egen hånd interagerer på forskellig vis med hinanden omkring forskellige aktiviteter, de på egen hånd har udvalgt og har gang i, eksempelvis legeredskaberne, boldspil, brætspil, dyrene, her eksemplificeret gennem mariehønen, og naturen, her eksemplificeret gennem træerne. De voksne er imidlertid til stede. Både som nogen der kan tænkes at uddele mad, som vi så i det ovenstående eksempel, hvor en medarbejder går rundt og uddeler æbler til børnene, men også som nogen man kan henvende sig til, sige hej og farvel til og aflevere de ting man har lånt tilbage til, som vi også så i observationsuddragene.

I lektioner

Også i skoletiden, i lektionerne, kan legepladserne få besøg af skolebørnene, nu med deres lærere, som i følgende observationsudrag, hvor en klasse besøger en legeplads med dyr og byggelegeplads:

Nogle skolebørn og deres lærer er inde hos gederne. De klapper dem og snakker om dem. Børnene løber ud på legepladsen, og nogle af dem kører på Moon-Cars, mens andre går over og ser på hønsene. Læreren kalder alle børnene til sig, og de går i samlet flok over til byggelegepladsen ved siden af bondegården.

Og i det følgende, hvor en klasse spiller rundbold i en gymnastiktime på legepladsen:

18 børn, fordelt på 2 hold, spiller rundbold på en asfalteret bane på legepladsen. Der er en voksen, en lærer, der styrer spillet. Han er opgiver, og kommenterer hvis nogen springer over eller kommer med tilråb til modstanderne. En pige rammer bolden, og dem ude i marken griber den og råber "ja" og løber ind for at stille sig i en række, så de kan skyde. Men den voksne siger "der er kun en død, der skal være 3." Så børnene går ud i marken igen. 2 piger sidder på en bænk og ser på deres klasse spille rundbold. De fortæller mig, at de har ondt i maven af at læse i solen og derfor er blevet fritaget fra at spille rundbold med deres klassekammerater. De fortæller, at de er en 2. klasse, som bruger legepladsen i skolens gymnastiktimer.

Der er også en legeplads, hvor skoler (og institutioner) kan komme og modtage trafikundervisning på legepladsen, som følgende billede illustrerer.

Der er ligeledes bemandede legepladser, der laver projekter, der bruges af skoler, og hvor nogle af skolerne efterhånden ligger det ind i deres læreplan. I følgende interviewuddrag fortæller en legepladsleder om et projekt de laver hvert år, et kunstprojektforløb over en uge i den sidste uge inden skolernes sommerferie, hvor de børn, der endnu ikke skal til eksamen er lidt hjemløse:

“En gang om året har vi en hel uge under åben himmel, hvor børnene kommer og maler og laver papmache. Ja vi har sådan en uge med kunstprojekt – Anna er udøvende kunstner og det udnytter vi godt. Alle børn der kommer, får en sort sæk over hovedet og står og maler på staffelier, og Anna laver noget specielt papmache som man kan lave forskellige skulpturer af. Det gør vi i en hel uge den sidste uge op til skolens sommerferie. Børnene er lidt hjemløse i skolen på grund af eksamenstiden og så kan de gå hened. Nogle af skolerne har lagt det ind i deres læreplan og det betyder, at nogle af lærerne laver nogle bundne opgaver med de større børn, som ikke længere har tegning og maling. F.eks. havde vi en 7 klasse som fik til opgave at gå en tur i parken – så skulle de skrive noget poesi og gå over og visualiserer det her.”

De pædagogisk bemandede legepladser bliver således også, nogle mere end andre, flittigt besøgt af de omkringliggende skoler, både af børnene i frikvartererne, hvor børnene indtager legepladserne på egen hånd og udfolder sig på mange steder måder, men også af lærere med deres elever i lektionerne, f.eks. i gymnastiktimerne, men også bredere set

som en måde at komme ud af klasserummet på og give eleverne nogle andre oplevelser, erfaringer og læreprocesser. Trafiklegepladsen og andre særlige legepladser bliver imidlertid også ofte besøgt af skoler, der kommer længere væk fra og nogle endda langvejs fra.

Besøg af forældre og bedsteforældre med småbørn

Om formiddagen kommer der også forældre, samt bedsteforældre, med småbørn på besøg på de pædagogisk bemandede legepladser. Det kan f.eks. være børn der ikke har fået institutionsplads endnu, eller ikke går i institution, eller børn, der har en fridag, har ferie, eller lige har været syge og skal lidt ud inden de skal i institution igen.

De kommer på legepladsen, så børnene eller børnebørnene og de selv kan komme lidt ud og få noget frisk luft, og så børnene kan få nogle andre udfordringer og muligheder, samt andre børn at iagttage eller lege med. Og måske de også selv kigger lidt på livet og deres børn eller børnebørn, og eventuelt falder i snak med nogle andre voksne.

I det følgende observationsuddrag er det først et forældrepar, der er på besøg med deres 1 årige dreng, som de gynger på babygynge og efterfølgende spiser deres medbragte frokost sammen med. Dernæst en mor, der er på besøg med sin lille datter, der er optaget af dyrene på legepladsen. Herefter er der en bedstefar, der er på besøg med sit 5 årige barnebarn, der kører rundt på en Moon-Car, samt endelig en bedstemor, der skubber bag på sit cyklende 3 årige barnebarn:

“En mor og en far er nede på legepladsen med deres 1 årige søn. De gynger ham på babygynge, og bagefter sætter de sig over på nogle bænke og begynder at spise deres medbragte mad, mens de kigger på alle dem, der er med til rytmik, og som derfor spiller og synger.”

“En mor kommer ind på legepladsen med sin 1 årige datter i klapvogn. Hun parkerer klapvognen ved siden af hesteburet, tager sin datter op på armen og går hen til hestens bur. Hun peger på hesten og siger: “Se hesten, den er fin!” Datteren kigger på hesten og slår smut med tungen, mens hun peger på hesten.” Ja, sådan siger man til hesten”, siger moren. De vender sig om og ser på hønseburet. “Det er høns, de siger gok gok”, siger moren. “A’ det?”, siger pigen og tager en pind op i hånden og vifter med den ned i en bunke efterårsblade. “Det er blade”, siger moren. Pigen tager fat i hegnet ind til hønsene og hopper op og ned, mens hun griner.”

En dreng på 5 år kører rundt på en Moon-Car. Hans bedstefar går rundt i nærheden af drengen og ser sig om på legepladsen.

En 3 årig pige sidder på en cykel. Hun prøver at cykle, men kan ikke komme i gang. Hendes bedstemor skubber bag på cyklen, så pigen kommer i gang, og hun cykler af sted hen ad asfalten, mens bedstemoren følger efter.

Der er også forældre, der aftaler at mødes med deres børn på legepladserne om formiddagen, så børnene kan få leget og de selv snakket lidt sammen.

I følgende observation har 18 indvandrerkvinder med primært tyrkisk baggrund sat hinanden stævne til fælles frokostspisning og lånt indefaciliteterne på legepladsen, mens deres børn leger rundt omkring ude på legepladsen og går lidt til og fra:

“Klokken er 10.47, og en kvinde med tørklæde går rundt og dækker bord inde i et af legepladsens værelser. Hun lægger engangstallerkner, kop, bestik og en fin grøn serviet med hvide prikker ud for hver stol. Hun dækker op til 18 personer, og en anden indvandrerkvinde kommer ind med noget brød, som hun sætter på bordet. Flere kvinder kommer ind, og hver kvinde, der kommer, har en ret mad med hjemmefra, og snart er hele bordet fyldt med forskellige slags brød, ost og lune retter. Når en ny kvinde kommer ind i rummet, hilser hun og går rundt og giver dem, hun kender godt, kindkys. Der bliver snakket en blanding mellem dansk, tyrkisk og lidt arabisk. Al maden er nu kommet på bordet, og man kan tage, hvad man har lyst til. De 2 kvindelige legepladsmedarbejdere kommer også, og sidder kort og snakker og smager på maden. Lederen af legepladsen har sit barnebarn på armen, og nogle af kvinderne hilser på barnebarnet. Senere, ved middagstid: Kvinderne er blevet færdige med at spise og sidder nu og snakker på tværs. En kvinde fra Marokko fortæller, at hun nogle gange synes, at det er irriterende, når de taler så meget tyrkisk, for så kan hun ikke være med. Lidt senere igen sætter kvinden, der står for fællesspisningen, en cd på og siger “er det ikke godt?”, mens hun danser lidt rundt. De andre kvinder begynder så småt at rydde af bordet. Lidt senere bliver der sat en ny cd på, denne gang er det en cd med en tyrkisk digter, der læser

et digt op. 6 kvinder sidder koncentreret og lytter til, hvad han fortæller, og der er også lyde og musik til oplæsningen. Damen, der har sat digtet på, sætter sig ned og oversætter oplæsningens ord til hende, der ikke kan forstå tyrkisk. Efter nogle minutter bliver der slukket for cd'en, for nu er det blevet desserttid. Kagerne står på et bord i hjørnet, og kvinderne går op og tager lidt af de forskellige kager og sætter sig ned og spiser. Der kommer ind imellem nogle børn ind, kommer over og smager lidt hos deres mødre og går så ud og leger igen.”

En legepladsmedarbejder fortæller:

“Sådan nogle frokoster, som den i dag, har vi cirka en gang om måneden når kvinderne henvender sig. Det er på deres initiativ. De har foreslået det, og så finder vi ud af det. Der er høflig selvbetjening, så de kan være her og lave kaffe og sådan noget, og vi forventer, at de rydder op efter sig selv. Et par af dem har ringet rundt til de andre mødre, som ikke er på arbejde i dag og arrangeret det her. Og de hygger sig, og det har en betydning for børnene og selvfølgelig også for mødrene. For kvinderne er nøglen til integrationen, fordi det er dem, der er omkring børnene, og det er dem, der er de væsentligste at få fat på. Og det er også dem, der er nemmest for os som kvinder, at få fat på.”

Forældres lån af indefaciliteterne finder således også sted på legepladserne, men er ikke typisk i materialet. Måske hænger det sammen med, at udlånet ansues som integrationsarbejde og vigtigt for børnene og mødrene.

Der er en del af de pædagogisk bemandede legepladser, der har legestue en eller flere formiddage om ugen, for de 0-3 årige som ikke er begyndt i institution endnu. På de fleste bemandede legepladser består tilbuddet af, at forældre, eller andre, har mulighed for at komme indendørs nogle timer om formiddagen og møde ligesindede og give børnene andre legerammer, hvor der også er andre børn. I København mangler der mange vuggestuepladser i disse år, hvilket betyder, at en del børn først får vuggestueplads i en relativ sen alder, hvilket betyder, at forældre og børn har et stort behov for, at der er nogle steder de kan komme og mødes, som også følgende interviewuddrag viser:

“Lige nu har vi mange små, at vi har lavet en legestue. Vi snakkede med sundhedsplejerskerne, som sagde, at mange manglede et sted at komme og møde andre småbørnsforældre, da de oplevede, at de sad meget alene i deres lejligheder. Så det gik vi i gang med, og der kom faktisk mange unge, velfungerende mødre med børn fra 0 til 3 helt ovre fra Islands Brygge. Så der kommer mellem 10 og 30 til legestue om formiddagen. Og fædrene begynder også at komme nu. Der er ikke opbygget noget netværk på Islands Brygge endnu, så det er vi med til at skabe.”

Nogle af de bemandede legepladser har også udviklet decideret pædagogiske tilbud i forbindelse med legestueformiddage, f.eks. babyrytmik, som i nedenstående interviewuddrag, hvor en legepladsleder kort fortæller, hvorfor de begyndte at lave babyrytmik:

“Vi laver en situation som bliver meget vuggestuepræget, og som det var i går, var vi 36 børn og forældre i det her lille lokale. Der er god stemning, det er meget populært. Det har også været her før jeg kom, men de besøgende mente, at der manglede noget indhold, og det er så det jeg kunne byde ind med og det har så udviklet sig.”

Eftermiddagsliv

Besøg af uledsagede børn

Om eftermiddagen efter skoletid begynder de primære brugere, de uledsagede børn, at dukke op på legepladserne. Nogle kommer direkte fra skole, andre har lige været forbi og vende derhjemme, fået stillet taskerne og måske lige fået lidt at spise, og andre igen, har lige været forbi klubben inden de dukker op. De uledsagede børn har både adgang til uderummet, selve legepladserne, men også indefaciliteterne, som de også i forskellige udstrækninger anvender. Vi har valgt indledningsvist at beskrive udelivet, og dernæst in-delivet på legepladserne, i forbindelse med de uledsagede børn, da udelivet er det, der fylder mest på mange af legepladserne.

Udeliv

Udelivet på legepladserne består af mange facetter og aktiviteter: Børn leger, på og med redskaberne, de faste og de løse, spiller boldspil og mange andre fysiske spil, plejer, passer, nusser og fodrer dyr, rider, laver sandkager, samtaler, SMS' er, bygger, lapper cykler, laver mad over ild, slår katten af tøndem og mange andre ting. Med andre ord er det mange forskellige typer af børneliv, der foregår på legepladserne, og nogle af aktiviteterne er medarbejderne også, i forskellige udstrækninger og på forskellige måder, involveret i.

Helt centralt for udelivet står krop og bevægelse. Legeredskaberne inviterer og udfordrer i sig selv børnene til fysisk udfoldelse, det samme gør boldbanerne og udendørsrummet, de store arealer, der også giver børnene gode muligheder for at bevæge sig og bruge kroppen aktivt. Legepladserne er en mulighed for at børnene kan bevæge sig og bruge deres krop aktivt, og kan ses som et relevant supplement til at sidde stille i skolen. En anden form for kropslighed finder sted i omgangen og samværet med dyrene, hvor børnene er meget tæt sammen med dyrene når de passer og plejer, på egen hånd eller i fællesskab med andre børn, der også interesserer sig for dyr. Samtidig med denne kropslighed giver dyrene også en mulighed for ro og fordybelse, når børnene sidder og kæler med dem. Denne mulighed for ro og fordybelse er der naturligvis også mulighed for at finde i forbindelse med mange andre gøremål på legepladserne, f.eks. når der lappes cykler, laves snobrød eller når børnene sidder og snakker sammen.

Legen

Mange af børnenes lege på legepladserne udspiller sig omkring de mange forskellige legeredskaber, og disse står derfor som noget helt centralt i børnenes brug af, og udformning, af børnelivet på legepladserne.

Legeredskaberne inviterer som sagt til fysisk udfoldelse, og brugen af kroppen kan ses som et væsenskendetegn ved børnenes brug af disse, hvilket også fremgår af mange af fotografierne fra legepladserne, hvor børnene klatrer, gynger, balancerer og vipper på livet løs:

Der klatres:

Der vippes:

Der gynges:

I tilgift til de faste legeredskaber giver de pædagogisk bemandede legepladser tillige børnene adgang til såkaldt løse redskaber, eksempelvis sandlegetøj, stylder, dukkevogne, Go-Carts, løbehjul, cykler og andre køretøjer til børn.

På denne måde bliver legeværdien af det faste legeredskab, sandkassen, betydeligt forøget for børnene, da børnene på denne måde får flere muligheder for at anvende sandkassen og sandet i deres lege:

På mange legepladser har de forskellige køretøjer, der indgår i børnelivet på legepladsen, og som således også bliver en væsentlig del af børnenes leg og samvær.

Her kører børnene i Go-Carts:

De faste og de løse legeredskaber indgår således som en væsentlig del af udelivet, børnelivet og børnenes leg og samvær på de pædagogisk bemandede legepladser, hvor kropslig udfoldelse er et centralt element.

Boldspil

2 centrale sider ved boldspillet som aktivitet eller børnelivsform, er den fysiske og den sociale. Gennem boldspillet bruger børnene kroppen til fysisk udfoldelse på en særlig måde, da der typisk er tale om et konkurrenceelement. Konkurrenceaspektet betyder, at den fysiske udfoldelse ofte forstærkes, da det handler om at vinde. De fleste boldspil kræver et vist antal børn, og der er derfor også et socialt element i boldspil, da mange børn ofte vil være samlet omkring spillet og skal få det til at fungere omkring et fælles sæt af regler. Boldspil er endvidere en fleksibel ramme for fælles aktivitet og udvikling af børnekultur og børnefællesskaber, og giver samtidig gode muligheder for, at børnene mødes på tværs af forskellige grupperinger og børnefællesskaber.

Her spiller en flok unge drenge basketball på tværs af etnicitet:

Her spiller en flok store piger og en dreng volleyball:

Her spiller nogle drenge i forskellige aldre rulleskøjtehockey:

Det sidste billede her viser 2 drenge, der spiller bordtennis. Bordtennis er et eksempel på et boldspil, der kan spilles af få, som her, eller af flere, hvis der spilles double eller rundt om bordet.

Materialet viser, at boldspil er en særdeles udbredt aktivitet blandt børnene på tværs af både alder, køn og etnicitet på de pædagogisk bemandede legepladser, og disse udgør således også en central del af børnekulturen.

Dyr

Dyrehold og dyreliv er noget særligt og centralt for de pædagogiske legepladser i Århus, men findes også på en af legepladserne i København. Legepladspersonalet på de pædagogiske legepladser i Århus lægger stor vægt på dyreholdets og dyrelivets betydning for børnekulturen og børnefællesskaberne. På den ene side knytter der sig en række af nødvendige opgaver og funktioner til dyrene for børnene, såsom pasning, fodring og rengøring, og på den anden side knytter der sig gode muligheder for følelsesmæssig tilknytning og socialt samvær med dyrene, og hinanden omkring dyrene. Disse 2 forskellige sider fremmer potentielt både praktiske, personlige og sociale kompetencer som ansvarlighed, omsorgsevne og indlevelse hos børnene. En medarbejder udtaler:

“Hele aktiviteten omkring dyrene er en vellykket aktivitet. Det er godt at se, hvordan børnene lærer ansvarlighed over for et andet levende væsen, og hvordan de lærer empati.”

En af de praktiske funktioner, der knytter sig til heste, er strigling, som er en af de daglige opgaver og samværsmuligheder omkring heste, som de børn, der indgår i dette arbejde efterhånden lærer at udføre og beherske på egen hånd. For en stor dels vedkommende overføres denne viden og denne kunnen fra de større og mere erfarne børn, til de mindre og mindre erfarne børn i børnekulturen som børnekulturelt fænomen:

En anden konkret praktisk funktion, der ligeledes knytter sig til den faste rytme af opgaver omkring dyrene er at muge ud og skifte bur hos dyrene:

Og dyrene skal også fodres, hvilket børnene også deltager i, som på næste foto, hvor nogle piger giver gederne mad:

Udover disse forskellige praktiske opgaver der knytter sig til dyrene, er der som nævnt også en anden side af omgangen med dyrene, nemlig samværet med dem, der for nogle børn har en stor følelsesmæssig og personlig betydning:

Samværet med dyrene vil imidlertid også ofte indgå i en større social sammenhæng omkring dyrene, hvor børnene mødes og deler deres interesse i og glæde for dyrene, hvor gamle kammeratskaber og venskaber herigennem vil kunne fastholdes og styrkes og nye dannes.

De næste 2 billeder illustrerer fint det sociale aspekt og glæden omkring samværet med dyrene, først omkring kaniner, dernæst hesteridning:

Og der rides.

Som billederne også illustrerer, ser det ud til, at der er en tendens til, at pasning og samvær med dyr i særlig høj grad appellerer til piger, men at også især de mindre drenge indgår på forskellig vis omkring arbejdet og samværet med dyrene.

Pædagogiske aktiviteter

Om eftermiddagen iværksætter medarbejderne også forskellige udendørs pædagogiske aktiviteter, i forbindelse med deres arbejde med de uledsagede børn.

Sportsaktiviteter, arrangeret som kampe med dommere og turneringer, er en central udendørs pædagogisk aktivitet på legepladserne, som har stor appel til børnene. Disse sportsaktiviteter som medarbejderne er med til at arrangere, er kampe og turneringer med turneringsplaner, dommere og præmier.

Medarbejdernes deltagelse er med til at gøre disse sportsaktiviteter betydningsfulde og attraktive for børnene og er med til at sikre at reglerne bliver overholdt og at de fungerer (Mette Geldmann, 2008).

En medarbejder fortæller:

“Og så er der vores fodboldturnering, som jo er et godt værktøj til børnene. Vi kalder den “Nørrebro Cup”, og der mødes de voksne fra institutionerne, en fra hver, og det foregår som regel her, og så snakker vi om, hvad der er gået godt og skidt i fodboldturneringen. Vi har sammen lavet et regelsæt, for eksempel skal der være voksne med, så der er lidt styr på tingene, og så der er tryghed hos børnene. Det er ikke en åben turnering, hvor der bare kan komme 7-8 stykker, man overhovedet ikke kender, for så risikerer man, at det er nogen, der kan sætte rav i det hele. Det skal være trygt for børnene. Vi har lavet noget, der hedder Nørrebro Aktivitetsforening, hvor vi kan søge lidt penge engang imellem til pokaler, og der er jeg formand, og min kollega er kasserer. Og de fleste af fodboldkampene bliver spillet herude. Det er os, der laver kampprogrammerne og det hele. Vi synes, vi har succes med det. Der kommer da ca. 15 andre institutioner og legepladser, fritidshjem, fritidsklubber og ungdomsklubber. Og det foregår så i 8 forskellige aldersgrupper, 5 for drenge og 3 for piger.”

Turneringerne kan, som vi hørte det her, foregå mellem legepladserne og institutionerne i lokalområdet, men de kan også foregå internt mellem legepladserne eller på den enkelte legeplads.

Her hilser 2 pigefodboldhold på hinanden:

Nogle gange overværes kampene også af en del tilskuere som vi kan se på næste foto:

Her en frontberetning fra en fodboldkamp umiddelbart inden den begynder:

“Ca. 50 børn i 6 års alderen og voksne er mødt op ved legepladsens fodboldbane. Børnene løber rundt og sparker til fodbolde. De voksne kalder hver deres hold til sig og opridser reglerne i fodbold. 2 hold med 6 spillere på hver, går ind på banen og stiller op på række. På sidelinjen er der opstillet et stort banner, hvor der står Johannesgården med store bogstaver, og langs banen står en masse børn og hepper på hver deres hold. En 14 årig dreng, som kommer fast på legepladsen, er dommer. Han fløjter kampen i gang, og de 2 hold spiller, mens tilskuerne hepper, og de voksne kommer med gode råd. På sidelinjen står også en medarbejder fra legepladsen og kigger på. Han smiler og snakker med de andre tilskuere om kampen.”

Selvom fodbold er det foretrukne boldspil på mange legepladser, foregår der også kampe og turneringer inden for andre sportsgrene, som f.eks. i hockey, som billedet nedenfor illustrerer:

Disse arrangerede sportsaktiviteter har stor appel til de uledsagede børn i skolealderen og selvom drengene fylder godt i billedet, er pigerne også aktive på denne front, som det også fremgår af ovenstående foto.

En anden type aktiviteter der også har stor appel til børnene, er de aktiviteter, der knytter sig til mad og spisning, de børn i denne alder, som bekendt, ofte er meget sultne. Mange legepladser har forskellige aktiviteter, hvor mad og spisning er omdrejningspunkter, der kokkeres flittigt på forskellig vis, der laves pandekager, snobrød, æbleskiver, supper, popcorn osv. Her bages pandekager:

Og på næste foto tilberedes maden over åben ild

Blandt de voksenstyrede aktiviteter er også de aktiviteter, der knytter sig til forskellige traditioner på legepladserne, f.eks. omkring fastelavn, som næste foto viser:

Hvor forskellige traditioner, sportsturneringer og madaktiviteter af forskellig slags er meget udbredte på mange af de pædagogisk bemandede legepladser, er de følgende eksempler mere enkeltstående i materialet, men kan tilsammen illustrere den mangfoldighed af liv og aktiviteter, medarbejderne tager initiativ til, organiserer og gennemfører i deres pædagogiske arbejde med børnene. Det første eksempel viser nogle drenge, der er i gang med at skyde med bue og pil:

Det næste nogle børn og en medarbejder omkring en svedhytte med bål:

De sidste 2 eksempler har et kriminalpræventivt sigte. På den ene legeplads har medarbejderne indledt et samarbejde med politiet omkring at komme og spille fodbold med børnene 1 eller 2 gange om ugen, som en del af en forebyggende indsats for at prøve at stoppe tilgangen af småbrødre til storebrødres kriminalitet, og få et positivt billede af og forhold til politiet. Næste billede er her fra:

På den anden legeplads har de nu åbent et par aftener om ugen i forbindelse med, at de laver ungdomsskoleaktiviteter for de lokale 'knallertdreng', der ellers ikke har nogle steder at komme, hvilket har gjort, at legepladsen har fået et godt forhold til de unge i nærmiljøet.

Der foregår også løbende større projekter på de pædagogiske legepladser. En legeplads har eksempelvis iværksat et storstilet og omfattende projekt, hvor de har arrangeret MGP som pædagogisk indsats mod mobning:

“Her i efterårsferien har vi sat et meget stort MGP-projekt i gang, Mobning Go Please, hvor vi har inviteret samtlige klubber og fritidshjem og legepladser her på Amager. Børnene skulle skrive en sang om mobning, og vi har udvalgt 10, og vi har fået nogle dommere og bygget en scene, og vi regner med, at der kommer 7-800 mennesker. Folk har gået meget op i det, og bagefter bliver der så lavet en cd med de ti udvalgte sange.”

Børnenes tekster skulle derfor handle om mobning som det også fremgår af følgende observationsuddrag, hvor 2 piger på falderebet har fået lyst til at deltage:

“2 piger på ca. 10 år med indvandrerbaggrund kommer cyklende hen til legepladsen. De lægger deres cykler på asfalten og står lidt og tøver udenfor døren. En ansat åbner døren og siger: “Er der noget, I vil spørge om, de damer?” Pigerne diskuterer lidt indbyrdes, hvem af dem, der skal sige deres ærinde til medarbejderen. Han siger: “I kan bare sige det til mig.” “Så siger du den ene sætning, og så siger jeg det næste,” siger den ene pige til den anden. “Ja, så siger I det bare sammen”, siger medarbejderen. Pigerne fortæller, at de kommer for at spørge om noget med det MGP-arrangement, legepladsen står for i næste uge. “Jamen så skal I snakke med hende derinde,” siger medarbejderen og peger ind i køkkenet. Pigerne går ind til den kvindelige medarbejder i køkkenet. Pigerne spørger, om de kan nå at melde sig til konkurrencen med en sang. Medarbejderen siger: “Hvis I kommer herved med sangen, så kan vi se på det sammen, og så må vi se, om vi kan nå at klemme jer ind i programmet.” “Okay,” siger pigerne og er på vej ud af køkkenet igen. “Kommer I så tilbage senere i dag?” spørger den ansatte. “Ja!” råber pigerne og går ud til deres cykler og kører væk fra legepladsen igen.”

Indeliv

Alle legepladserne har også forskellige indendørsfaciliteter, som de uledsagede børn anvender om eftermiddagen efter skoletid. Her udfolder og skaber de tillige deres børneliv, her gennem at spille spil, lave forskellige kreative aktiviteter, sidde og snakke, lave mad, lektier og forskellige andre ting.

De nævnte forskellige aktiviteter foregår ofte samtidig indendørs på den enkelte legeplads, således, at der på samme tidspunkter foregår mange forskellige slags aktiviteter og liv, som også nedenstående observation giver et meget godt indtryk af:

“I rummet er der 4 borde, og ved hvert bord sidder der børn og leger. Ved det første bord sidder 4 indvandrer drenge med den mandlige ansatte og bygger med Lego. Drengene er alle omkring 7-9 år. Ved bordet ved siden af sidder 4 piger, og en anden pige står og hænger ind over bordet. De er i gang med at spille et spil med forskellige ansigter. Bag pigerne sidder der 2 lidt større piger og spiller backgammon. Ved det sidste bord sidder der 3 piger og 2 drenge og tegner. Alle de børn der er inde i huset, er i skolealderen, da de har en regel på legepladsen, der hedder, at det kun er skolebørnene der må være indenfor. Mindre børn skal være ude på legepladsen.”

Spil

Børnene spiller mange spil med hinanden, og indimellem også de voksne. F.eks. kortspil som Uno, som på nedenstående foto, hvor nogle piger sidder og spiller ved et bord, og nogle drenge og piger står og kigger på spillet:

Eller brætspil som f.eks. skak som på næste foto, hvor en dreng og en pige spiller med hinanden mens en dreng kigger på:

Eller computerspil:

Det er imidlertid ikke på alle legepladser, at børnene spiller på computere, da flere legepladser bevidst har fravalgt at have computere da de mener børnene har adgang til disse i så mange andre dele af deres liv, derhjemme, i skolen osv., og at de pædagogiske legepladser maksimalt skal ansprende til udeliv og bevægelse.

Følgende observation viser, at socialt samvær og samtale både mellem børn og mellem børn og voksne godt kan hænge sammen med at spille computer:

“2 store drenge, Simon og Ali på henholdsvis 14 og 12 år, sidder og snakker med en medarbejder om FCK og andre fodboldhold. Simon spørger, om han må spille PlayStation, det må han godt, så han sætter sig over til fjernsynet. Medarbejderen fortæller, at det er et helt nyt PlayStationspil, som lige er udkommet, og at de kun har haft det i 2 dage. Han fortæller, at han havde bestilt det hjem fra internettet, så de kunne få det, når det udkom. Simon kigger fodboldholdene igennem på fjernsynet og vælger at være FCK, og at han vil spille kamp mod en af de store engelske klubber. Simon scorer og hopper op i luften med armene i vejret som sejr. Mens han spiller, kommenterer han, hvad der sker på banen og prøver at lave en god dribling. Pludselig vender han sig om mod medarbejderen og Ali, som er ved at pakke nogle pokaler ud, som de skal bruge til de fodboldkampe, der skal spilles klokken 14, og fortæller dem om en fodboldkamp, han har været ude at se. Ali sidder ved siden af Simon og ser ham spille PlayStation.”

En legeplads beskriver endvidere, at de har oprettet en gruppe på Facebook, hvor de er et par hundrede medlemmer, som består af både nuværende og tidligere brugere af legepladsen, der dermed også har mulighed for virtuel kontakt til hinanden.

Kreative aktiviteter

En anden hovedgruppe af indendørsaktiviteter er de såkaldt kreative aktiviteter, som også er en del af indelivet på legepladserne. De kreative aktiviteter indbyder ofte samtidigt til kontakt, samvær og samtale mellem de involverede parter i aktiviteten, børn såvel som voksne.

På nedenstående foto klippes og klistres der koncentreret og fordybet, en voksen sammen med 2 børn, en dreng og en pige:

På næste foto sidder nogle store teenagepiger og maler, og en medarbejder ses i baggrunden:

Af og til laver børnene noget i forbindelse med de kreative aktiviteter, som de efterfølgende anvender til at optræde for de andre børn, som på næste billede, hvor nogle piger udfører dukketeater med dukker, som de selv forinden har fremstillet:

På legepladser hvor der er værkstedsfaciliteter, foregår der også forskellige aktiviteter, som på følgende foto, hvor 2 drenge er i gang i træværkstedet:

Mad

Mad og måltider er også en integreret del af indelivet og de pædagogiske aktiviteter på nogle af legepladserne. Børn i den alder er, som nævnt, ofte meget sultne, og madlavning, bagning og spisning er derfor en meningsfuld aktivitet at sætte i gang, der ofte har stor tilslutning blandt børnene. På nogle legepladser er der faste madordninger, eksempelvis 2 eller 3 dage om ugen, hvor børn og voksne på skift står for at lave maden. Der er også en legeplads, der har et morgenmadsprojekt:

“Dagen starter med, at vi for tiden har et morgenmads-projekt, for de børn der ellers ikke ville få morgenmad derhjemme, der kommer ca. 25 børn hver dag.”

På andre legepladser indgår madaktiviteter mere løst i hverdagen, og mere i form af det man kunne kalde mellemmåltider, f.eks. snobrød og pandekager.

På følgende billede laver børn og voksne mad sammen. En situation og pædagogisk aktivitet, hvor der også vil være god mulighed for kontakt, samvær og samtale mellem de involverede, og hvor børnene får mulighed for at lære at lave mad, og samtidig noget om kost.

På næste foto ser vi en stor børnegruppe, en masse piger, der sidder bænket i køkkenet omkring bordet og spiser varm mad, og ser ud til at hygge sig gevaldigt, der er så mange til stede at de ikke alle kan være omkring bordet og nogle er derfor nødt til at sidde på køkkenbordet bagved:

På næste foto ser vi 3 piger, der glade præsenterer deres eget bagværk til fotografen, de har bagt kanelnegle til eftermiddagsmad:

Film

En anden aktivitet der foregår på nogle af de pædagogisk bemandede legepladser, er når der vises film for børnene som næste foto er et eksempel på, her på et stort lærred for en stor gruppe børn, der slænger sig mageligt på madrasser og puder, en rolig og afslappet og formodentlig hyggelig fælles stund:

Projekter

Indelokaliteterne kan også bruges til særlige pædagogiske projekter, der er rettet mod en bestemt børnegruppe. En legeplads har eksempelvis startet en pigeklub med teenagepiger,

da de har mange store indvandrerpiger, som har behov for et trygt forum, hvor de kan spørge og få information og dele erfaringer omkring deres teenageproblemer. En medarbejder fortæller:

“Kommer der en pige, som har nogle teenageproblemer, så tager vi det op, og er der behov for det, så laver vi en pigeclub. Derhjemme taler man ikke som sex eller menstruation og sådan, hvis man for eksempel er en pakistansk pige, men de har jo spørgsmålene alligevel. Det kan vi så tale om her. Det er rimelig nystartet, og det er en gang om måneden, men jeg håber, at vi kan gøre det noget mere. Sidste gang lavede vi bare popcorn og så film, og de er trygge og ved, at her kommer ingen drenge, og de kan tale om tingene. Og jeg kan mærke, at jeg får nogle ting at vide nu, som jeg slet ikke ville have fået at vide ellers. Det skaber tryghed for dem, at vi har mulighed for at lave sådan en pigegruppe.”

Lektiehjælp

På rigtig mange af legepladserne hjælper medarbejderne tillige børnene med deres lektier, som vi også kan se det på næste foto:

De 2 sidste temaer i forbindelse med de uledsagede børn: Ture og samtaler, går på tværs af opdelingen udeliv/indliv.

Ture ud af huset

Der foregår også pædagogiske aktiviteter, som ture ud af huset på de pædagogiske legepladser. Ture rundt i byen, i teatret, til Bonbonland og mange andre steder, f.eks. i Nyhavn som billedet nedenfor er fra:

Ture, som også børnene indimellem tager initiativ til som i følgende observationsuddrag, hvor en pige spørger om de ikke kan tage en tur i Tivoli i efterårsferien:

“En pige spørger en medarbejder: “Anne, hvis du nu har kræfter til det, og der er en anden voksen – kan vi så ikke tage i Tivoli i efterårsferien? Fordi der er sådan noget, hvor børn kan komme gratis ind med en voksen. “Anne svarer, at det kan de godt finde ud af. Pigerne ved

ikke, om det er gratis alle dage, så Anne siger, at de skal gå på nettet og undersøge det. Pigerne sætter sig over til computerne og begynder at undersøge det. Anne siger: "Så ordner vi det bare i dag og sender nogle papirer rundt, om hvornår vi tager på tur".

Der er også legepladser, der tager på tur til biblioteket med nogle børn og låner bøger til legepladsen, som i det næste observationsudrag:

"2 medarbejdere tager med 8-9 børn på biblioteket i dag. De skal over for at låne nogle nye bøger til legepladsen. Legepladsen har en masse bøger, som de har lånt på biblioteket, og børnene må gerne låne dem med hjem fra legepladsen. I dag er det efterårsferie, så der er også en Wii-konkurrence på biblioteket som de vil blive og deltage i."

Fisketur er også et eksempel på en pædagogisk aktivitet som nogle legepladser tager på:

Samtaler

Både under de forskellige pædagogiske aktiviteter og projekter, og i legene blandt børnene, opstår der forskellige samtaler undervejs, både blandt børnene og mellem børnene og medarbejderne.

Snakke og samtaler kan f.eks. opstå når børnene sidder ved computerne:

“2 drenge spiller på computerne og snakker. Den ene er ved at spille et spil, og han fortæller den anden, at de lige før så nogle billeder på computeren, som var gamle, og hvor der også var et billede af ham, fra da han var lille. Han syntes, at det var sjovt, for han vare nemlig kommet der i mange år.”

Andre samtaler opstår typisk når børnene er i ro mellem aktiviteter og lege, f.eks. når nogle børn, som på billedet nedenfor, sidder og slapper af i sofaen med deres mobiler:

Nogle af de uledsagede børn er kommet på legepladserne gennem en længere årrække, er nu blevet store, men kommer der stadig, og har herigennem, som vi kan se i de følgende observationsuddrag, adgang til billeder af sig selv som små, og får på denne måde mulighed for at få styrket kontinuiteten og sammenhængen i deres liv og identitetsdannelse både gennem at kigge på billederne og deres samtaler omkring dem:

“Inde i huset sidder 2 indvandrerpiger på 17 og 12 år ved bordet og kigger i de mapper med billeder, som ligger på bordet. De ser mapperne igennem og finder gamle billeder af dem selv. Den 17 årige pige finder nogle billeder fra hendes 8 års fødselsdag, som hun holdt i legepladsens hus. Den anden pige spørger, om hun har holdt flere fødselsdage i legepladsens hus. Den 17 årige pige fortæller, at hun har holdt mange fødselsdage dernede. Den ene pige siger “det er egentlig meget sjovt at kigge tilbage, så kan man se, hvor vi har hygget os.”

På den måde kan de pædagogiske legepladser bidrage til kontinuitet og sammenhæng i børnenes liv, gennem at børnene har mulighed for at komme på, og bruge legepladserne, gennem en stor del af deres opvækst. Medarbejderne kan således yderligere være med til at styrke sammenhængen i børnenes liv ved at tage fotos, og skabe rum for samtale omkring dem.

Det virker i det hele taget som om der foregår en del samtaler mellem de uledsagede børn og det pædagogiske personale, både samtaler, hvor personalet tager initiativet og samtaler, hvor et eller flere børn som udgangspunkt for en følgende samtale kommer og fortæller en voksen på legepladsen om dette, eller hint fra deres liv, som i det følgende eksempel, hvor en stor pige fortæller en legepladsmedarbejder om sine oplevelser af sit skoleliv, og hvor samtalen udspiller sig omkring det.

“En medarbejder står ude foran huset og snakker med en stor pige med indvandrerbaggrund, som står med sin cykel. Pigen fortæller, at hun har fået ros for en opgave, hun har lavet. 2 drenge, Søren og Mohammad kommer ud fra huset og deltager nu også i samtalen. De snakker om skolen, og pigen fortæller, at hun får ekstra meget for. Hun går i 8. klasse og fortæller, at de har fået en ekstra lærer, fordi der er for meget uro i klassen. Medarbejderen siger, at man jo kan være nødt til at gøre noget, hvis der er uro i klassen. Pigen synes, at lærerne er alt for hårde. Medarbejderen siger, at det nok også er for at gøre dem klar til eksamen. Pigen er bange for fysik og kemi, fordi hun ved, at hun vil klare sig dårligt, fordi læreren snakker med sådan nogle svære ord, som hun ikke forstår.”

Den følgende samtale udspiller sig mellem en medarbejder og en lille uledsaget pige, og drejer sig om, at den lille pige har ondt i sin ryg, da hun har en skoletaske der ikke er nok støtte i og som der er mange bøger i, og hvor den voksne gennem samtalen prøver at råde pigen til at sortere i sine skolebøger så tasken kan blive mindre tung at gå med for pigen. Til slut i referatet fra samtalen ser vi, at medarbejderen åbenbart har snakket med moderen omkring skoletasken, at der ikke er nok støtte i den hun har.

“En pige på 6 år med kurdisk baggrund kommer ind i bondegårdens køkken og siger hej til 2 medarbejdere, der sidder og snakker og drikker kaffe. “Hej, du ser da lidt træt ud”, siger en medarbejder. “Ja, jeg har ondt i ryggen”, siger pigen. Medarbejderen siger: “Ja, det kan jeg da godt forstå, for din skoletaske ser da smaddertung ud. Kom lige, må jeg se den? “Pigen kommer hen til medarbejderen, som nu undersøger hendes skoletaske. “Sorterer du ikke i dine skolebøger?” spørger medarbejderen. Pigen ryster på hovedet. “Hvis du nu ikke skal have matematik i dag, tager du så ikke matematikbøgerne ud?” “Nej” siger pigen. “Det må du da gøre, ellers er den alt for tung, din taske”, siger medarbejderen. Pigen smiler og går ind ved siden af og giver sig til at lege med noget legetøj. Medarbejderen siger til sin kollega i køkkenet: “Jeg har ellers snakket med hendes mor om, at hun skal have en anden skoletaske, for der er ikke nok støtte i den der.””

Det virker meget forskelligt, hvilke typer af relationer børnene udvikler til legepladspersonalet. Nogle børn bruger mere de voksne til forskellige praktiske formål, mens andre

børn også udvikler mere tætte følelsesmæssige relationer til en eller flere af de voksne på legepladsen, som i følgende eksempler, hvor der i det første ses stor gensynsglæde mellem en pige og en medarbejder, der krammer ved pigens ankomst til legepladsen, og i det andet tages initiativ til en samtale mellem medarbejderen og en teenagepige om pigens kærlighedsliv.

“En pige kommer ind i legepladsens skur. Hun ser sig om og får øje på Stig. Hun smiler og siger: “Hej Stig!” Hun trykker sig ind til ham. Stig gengælder krammet og siger med et smil: “Hej Lara!” Pigen slipper Stig og går ud på legepladsen igen.”

“Der kommer en pige med indvandrerbaggrund ind i legeværelset. Hun går over og sætter sig ved computeren, og efter nogle minutter er hun den eneste der er tilbage i rummet, udover observatøren, hun sætter lyd på computeren. Ud strømmer hiphopmusik. Pigen skriver videre på computeren og synger højt med på teksten. En af de kvindelige medarbejdere kommer ind i lokalet og spørger hende “hvordan går det med kærligheden?” “De begynder at snakke sammen.”

De uledsagede børn er således meget i fokus hos medarbejderne på legepladserne om eftermiddagen, og der udspiller og udfolder sig et righoldigt og mangfoldigt liv på legepladserne såvel ude som inde.

Besøg af småbørnsfamilier

På legepladserne er der en del forældre og bedsteforældre om eftermiddagen med deres mindre børn og børnebørn – og også større søskende med deres mindre søskende.

Forældre dukker op i løbet af eftermiddagen efter arbejdstid og når de har hentet deres børn i daginstitution. Legepladsen bliver en slags mellemstation, eller overgang fra arbejdsliv og institutionsliv, hvor forældre og børn kan være sammen på neutral grund, hvor der også er andre børn og voksne og plads og rum til at lege. Samværet imellem børn og forældre foregår i stor udstrækning på børnenes præmisser, da børnene har været væk fra deres forældre hele dagen og snart skal hjem og spise og sove til næste dag. På den måde bliver opholdet på legepladsen en mulighed for kvalitativ og meningsfuld kontakt mellem forældre og børn med færre konflikter, og mere fordybelse i samværet end der ofte er tale om indenfor hjemmets fire vægge. Når familien kommer hjem venter vasketøjjet, madlavning og mange andre praktiske opgaver, der ofte kommer til at lægge beslag på forældrenes tid og opmærksomhed.

Den følgende observation giver et godt indtryk af det liv, der udspiller sig på de legepladser, hvor der kommer et rykind af småbørnsfamilier hen på eftermiddagen:

“Det er eftermiddag og solskinsvejr, og forældre og småbørn kommer dryppende på vej hjem fra arbejde og vuggestue og børnehave. Der er små grupper af småbørnsforældre og børn og enlige småbørnsforældre og børn på legepladsen. Forældrene sidder enten alene og følger deres barn, eller sidder i grupper og snakker, enten på bænke eller i og omkring sandkassen. Det er tydeligt at de fleste føler sig hjemme her, og at mange mødes her efter arbejdstid og daginstitution.

Der kommer hele tiden nye til og de finder hurtigt sammen i små grupper. Det er tydeligt at de enkelte forældre og forældrepar er meget opmærksomme på deres børn, og flere følger efter dem rundt på pladsen, som en skygge der hurtigt kan gribe ind og hjælpe til, hvis barnet ser ud som om der er behov, eller giver udtryk for det.

Personalet trækker sig lidt tilbage, men er tydeligt til stede, og er klar til, at rådgive og tale med børn og forældre.

Ved 15-tiden er der allerede mange børn og forældre på legepladsen, ca. 20 børn, og stadigt flere dukker op efterhånden, fylder legepladsen op og gør den levende.

Nogle af de større drenge spiller hockey, og ser ud som om de kender hinanden, de øvrige cykler enkeltvis rundt på cykler, eller følges rundt af deres far eller mor.

Gyngerne til de små børn er hele tiden optaget, af børn og deres forældre, der står og gynger dem frem og tilbage. En af forældrene siger, at hans datter er meget glad for den gyng, at hun vil derhen med det samme når de kommer. Han påpeger det fine ved, at hun ikke kan falde ud af gyngen.

På et bord med bænke er der lagt puslespil mv. ud. Det ser ud til at være populært, både blandt forældre og børn. Også her er det tydeligt, at det er børnene der fører an, hvis de går derhen, følger forældrene efter og følger barnets ønske. Og sådan er det rundt på legepladsen, hvor man ser små børn gå eller cykle rundt med en forælder i hælene, der bærer på jakker og børnehavetasker.

Forældrene er meget på banen i forhold til deres børn på legepladsen. De leger med dem, de spiller bold, gynger, cykler, spiller bordtennis, lægger puslespil og følger dem i det hele taget rundt ud fra børnenes initiativer. Der er i allerhøjeste grad tale om et børneliv med forældre på legepladsen.”

Nedenstående fotografi som er taget en eftermiddag på en anden legeplads illustrerer fint det ovenfor beskrevne “børneliv med forældre”:

På nogle legepladser foregår der også aktiviteter om eftermiddagen som småbørnsfamilierne kan deltage i, f.eks. snobrød, sæbebobler og ballonpustning som nedenstående fotos og observationer er eksempler på:

Mange legepladser laver løbende snobrød som aktivitet, og som det fremgår af næste citat, og fotografiet ovenover i øvrigt, er snobrødsbagning en god aktivitet, der kan samle på tværs af forskellige brugergrupper og øvrige interesser. En medarbejder fortæller:

“Et lille eksempel på en vellykket aktivitet er når vi laver snobrød på legepladsen, der kommer både den børnegruppe, som vi har med at gøre herinde, og også danske familier kommer og hygger sig. Det er også vellykket på den måde, at de danske familier oplever, at det er trygt at komme her, og at de mørkhårede børn og deres mødre ikke er farlige.”

Andre eksempler på aktiviteter, der kan samle både småbørnsfamilier og uledsagede børn, er sæbebobler og balloner, da de appellerer til både små og større børn, og foregår udendørs, hvor alle grupper af brugere har adgang og kan indgå på forskellig vis.

“En legepladsmedarbejder kommer ud med sæbebobler og råber “sæbebobler!” ud over legepladsen. En af de store piger kommer bærende med en balje med vand og sæbe. Hun sætter den over på bænken, så børnene kan puste sæbebobler. De små får deres egen sæbebobler, men de store skal deles om baljen og nogle store plastikringe, de kan puste sæbebobler med.”

Her er nogle af de mindre børn koncentrerede i gang med at puste sæbebobler:

En anden tilsvarende aktivitet er ballonoppustning:

“Lidt senere er der ballonpustning, hvor børnene kan prøve at lave forskellige figurer ud af ballonerne. De kan også tegne på dem, hvis de vil. En medarbejder går igennem huset og råber: “Så er der balloner – kom og lav ballonfigurer! Hvem vil være med?” Hun går ud på legepladsen med nogle balloner og nogle pumper. Hun har også nogle instruktioner med, hvor man kan se, hvordan man laver de forskellige ballonfigurer. Ti børn og fire voksne kommer hurtigt hen og puster balloner op og laver figurer, mens de snakker og griner. En 3 årig dreng får hjælp af sin moster til at puste en almindelig rund ballon op. De binder sammen en snor om knuden, så han kan trække den efter sig. Medarbejderen henter tuscher, og siger til mosteren: “Se, så kan I tegne et ansigt på den.” Mosteren tegner på ballonen, og drengen griner. Han løber hen ad asfalten og trækker ballonen efter sig i snoren. Han ser sig over skulderen og griner. Han stopper op og drejer rundt på stedet, så han vikles ind i snoren. Han ser på sin moster og griner, mens han drejer rundt på stedet og vikler sig ud og ind af snoren, igen og igen.”

Der er i materialet også mere enkeltstående eksempler på aktiviteter på legepladserne om eftermiddagen, som enten retter sig direkte mod forældrene eller giver dem mulighed for at deltage. Vi har valgt her at nævne fire forskellige eksempler på sådanne aktiviteter, for at illustrere mangfoldighed.

Først en beskrivelse af hestevognskørsel:

“Der er hestevognskørsel på legepladsen. En mor med hendes lille datter og en pige med indvandrerbaggrund kører med på turen. Turen går rundt i kvarteret, og legepladsmedarbejderen fortæller undervejs. Han fortæller, at der er store problemer med hærverk og smadrede ruder i kvarteret, men at det heldigvis ikke er så slemt på legepladsen. På vejen møder vi pigens mor og lillesøster, og moren spørger, om lillesøsteren kan komme med. Det kan hun godt, hestevognen stopper, så hun kan komme med op. Da vi er tilbage på legepladsen, er der en stor gruppe børn, der har bestilt hestevognskørsel, så medarbejderen kører af sted med hestevognen igen. På en bänk på legepladsen sidder pigernes mor og snakker med en anden indvandrerkvind, som er på legepladsen med sin lille søn. Pigerne er færdige med hestevognsturen og går nu over mod dem.”

Dernæst et foto fra et cykelarrangement, hvor børnene støttet af deres forældre øver sig i at begå sig i trafikken:

Det næste foto illustrerer et integrationsprojekt en legeplads har startet, hvor nogle indvandrerkvinder har fået nogle små nyttehaver sammen med deres børn som er blevet en stor succes. Billedet viser en stor dreng, der står foran hans og mores nyttehave:

Et andet integrationsprojekt, der retter sig mod mødrene til indvandrerbørnene, er et cykelkursus, så kvinderne kan lære at cykle. Et stort behov hos indvandrermodrene som personalet ikke kendte til, men fandt ud af gennem dialog med kvinderne. En medarbejder fortæller:

“Vi har snakket om, hvordan vi kunne gøre noget mere for at integrere indvandermødrene. Vi har mange mødre, der sidder hernede, og vi ville gerne finde en indfaldsvinkel til dem. Så spurgte vi, om det kunne være en ide at lave noget mad sammen og smage hos hinanden. Men det var de faktisk ikke rigtig interesserede i. Så spurgte vi: “Hvad kan vi hjælpe jer med?” Så sagde de, at de kunne godt tænke sig at lære at cykle. Så anskaffede vi os 5 cykler og lavede et cykelkursus, og det var en meget stor succes. Nu er vi oppe på 30 cykler og kører kurser, og nu har vi fået rigtige instruktører på. Det kan jo godt være, at det er nogle helt andre ting, de har brug for. Og nu hilser de på os i parken og kalder os hen til sig, og vi har fået en helt anden kontakt. Før sad mødrene meget opdelt i de forskellige nationaliteter, og børnene legede ikke sammen indbyrdes, men det her er med til at få dem blandet sammen.”

En hel del legepladser har også forskellige store årlige arrangementer, som de arrangerer selv, eller i samarbejde med andre og som samler mange folk i lokalkvarteret på tværs af brugergrupper. Her et udpluk af de forskellige slags arrangementer.

En legeplads arrangerer hvert år børneloppemarked sammen med biblioteket og børnekulturhuset, hvor der *“plejer at komme rigtig mange børn og forældre og bedsteforældre og sælge legetøj.”* En anden legeplads holder åbent som en del af en lokal fest i august måned, og afholder en fredag i oktober Halloween med skattejagt i parken for både store og små for hele området. En tredje legeplads afholder en kulturfestival, hvor der

kommer 5-6.000 mennesker fra alle kulturer i området og har afholdt en Eids-fest efter ramadanen i den store festsal på skolen med deltagelse af 150 kvinder og børn. Mødrene kom med maden, og børnene optrådte for deres mødre. Det sidste eksempel er en legeplads, der arrangerer sommerfest:

Som afslutning på kapitlet vil vi pege på en vigtig side ved legepladslivet, den store aldersspredning blandt børnene. Der kommer børn på legepladserne der endnu ikke er fyldt et år, og børn, der er vokset ud af teenagealderen, hvilket giver nogle særlige rammer og muligheder.

Denne store aldersspredning på legepladserne er særlig i forhold til den øvrige institutionaliserede barndom, hvor aldersopdelingen er meget markant. Den store aldersspredning skyldes at legepladserne bruges af både skoler, institutioner, dagpleje, forældre med småbørn samt uledsagede skolebørn, hvilket betyder, at der derfor ofte er meget forskellige aldersgrupper til stede samtidigt på legepladserne. Legepladserne kan derfor potentielt bidrage med muligheder for erfaringsdannelse mellem børn i forskellige aldre, som også nedenstående observationsuddrag er eksempler på:

“3 piger i 13 års alderen svinger sig i legepladsens svævebane. De hviner, når de suser hen over banen. På svævebanens afsats står de 3 piger nu, og en lille dreng på ca. 3 år er kravlet

derop. Drengen rækker ud efter svævebanen, men pigerne stopper ham. De ser sig omkring på legepladsen mens de sidder på hug ved drengen og aer ham på hovedet. De spørger en voksen i nærheden: "Er han en af dine?" Den voksne siger: "Nej." Pigerne ser sig igen om, men kan ikke se nogle voksne, der nærmer sig. En af pigerne omfavner drengen og løfter ham fra afsatsen ned på sandet og aer ham igen på hovedet. Drengen står og ser til mens de store piger igen hviner og suser af sted på svævebanen."

På legepladserne har de små gode muligheder for at aflure de store deres børnekulturelle kompetencer og komme tæt på deres samvær og aktiviteter:

En medarbejder fra en legeplads formulerer sig om samværet mellem de forskellige aldersgrupper:

"Derudover er det rigtig godt at se, hvordan børnene på tværs af alder, kan hygge sig rigtig godt med hinanden og give hinanden noget. Udover det sociale gør det sig også gældende for den kultur, der er på legepladsen for den bliver i høj grad overleveret internt imellem børnene, fra store til små." ■

Kapitel 8.

Brugernes perspektiver

I dette kapitel vil brugerne af de pædagogisk bemandede legepladser komme til orde. Det er primært børn i forskellige aldre som er blevet interviewet, men også forældre, bedsteforældre, pædagoger og lærere, som har været på legepladserne sammen med børn. Interviewene er foretaget på de besøg på 6 legepladser i København og 6 legepladser i Århus, hvor også personalet er blevet interviewet.

Der er i brugernes ytringer nogle klare fællestræk med de mål og forståelser af legepladsernes funktion, som medarbejderne giver udtryk. Først og fremmest en oplevelse af åbenhed, frihed og muligheder. Brugerne giver samlet udtryk for, at der er få regler, og at de betragter de regler der er, som hensigtsmæssige og rimelige. Legepladserne fremstår i brugernes perspektiv som et åbent mødested, hvor det er muligt at mødes med andre, og for børnenes vedkommende både at få nye venner, og være sammen med de venner man allerede har. Desuden fremgår det, at det er vigtigt at der er gode muligheder for at lege. På de legepladser, hvor der er dyr, har det stor betydning for børnene.

Dyrene har en stor tiltrækningskraft, og er vigtige for børnenes positive opfattelse af legepladserne, også selv om – eller måske netop fordi – det gør det nødvendigt for børnene at komme jævnligt for at passe og pleje dyrene og holde rent i deres bure og indhegninger. Det er i øvrigt karakteristisk for børnene, at de har mange konkrete forslag til, hvordan legepladserne kunne forbedres, hvilket kan tages som udtryk for deres kendskab til og deres engagement i forhold til legepladserne, men det kan måske også tages som udtryk for, at de har erfaring med at blive hørt, når de ytrer sig omkring legepladsernes indretning og forhold i øvrigt. Desuden er børnenes overvejelser i øvrigt kendetegnet ved en stor ansvarsfølelse overfor legepladserne.

Børn og unge

Vi begynder med at give ordet til børn i Århus, hvor børnene ofte beskriver legepladserne i sammenligning med SFO'erne. Her eksemplificeret ved et udsnit af en samtale med 4 store børn: Mathias 11 år, Zheo 10 år (dreng), Sami 11 år (dreng) og Mathilde 12 år:

Zheo: "Jeg synes faktisk, at der er nogle gode regler her. For her må man gå hen, hvor man vil, i SFO må man for eksempel ikke gå, hvor man vil."

Mathilde: "Måske når man er 10 år, så må man gå ud over i SFO'en, men her må man gøre det når man vil. I SFO skal de også bestemme, at man måske skal gå klokken 15.00 ellers vil de snakke med ens forældre, her kan man gå hjem når man vil. Man skal bare huske at sige farvel når man går. Og det er helt i orden, at man skal sige farvel inden man går."

Mathias: "I SFO skal man også sætte kryds når man kommer og går, det skal man ikke her."

Mathilde: Det er lidt træls at skulle stå i sådan en lang kø og vente på at sætte sit kryds, og nogen gange kan man ikke finde sit navn.

Sami: "Ja, og hvis man glemmer at sætte sit kryds, så kommer de voksne hen til en og bliver mega- sure på en."

Mathilde: "Jeg synes der er en god regel med, at man skal aflevere sin mobil, hvis man skal låne noget hernede."

Sami: "Hvis man på SFO'en kommer til at sige, 'at det vil man ikke', så flipper de helt ud og råber af en."

Zheo: "Engang vi var i skøjtehallen med SFO'en, så havde en anden dreng og mig byttet skøjter. Da vi var færdige sagde pædagogen, at jeg skulle gå hen og aflevere den anden drengs skøjter, som var nogen, der var lånt. Så spurgte jeg, om han så ikke skulle aflevere mine, så begyndte pædagogen bare at råbe op om, at jeg var en doven møgunge. På SFO'en laver de for eksempel også tur til Naturhistorisk Museum, men det er det samme hele tiden. De laver heller ikke drenge- eller pigeture."

Mathias: "Alle i min klasse siger, at der ikke er opsyn på legepladsen, og at de voksne ikke gider være sammen med én. Men det passer ikke, hvis man er på legepladsen så passer de ligeså godt på en som på fritidshjem."

Mathilde: "Der er sjovere her, for der er dyr. Og hernede er der også meget mere frihed"

Ved denne sammenligning med SFO får man et ganske godt billede af, hvordan børnene oplever den større frihed og selvbestemmelse på legepladsen. Det virker generelt som om børnene er meget bevidste om deres valg af legepladsen frem for SFO, og de har helt tydeligt været inddraget af deres forældre i beslutningen om at være tilknyttet en legeplads frem for en SFO.

Denne klare bevidsthed hos børnene kan ses som udtryk for at de pædagogisk bemandede legepladser i Århus Kommune er en del af de pædagogiske tilbud ved siden af blandt andet SFO'er og klubber. Det kunne derfor tyde på, at det er et udtryk for et bevidst valg, når børnene kommer på legepladserne.

I det næste interview fortæller 2 veninder Melinda på 11 år og Iris på 10 år om deres legeplads:

Melinda: "Vi kommer her hver dag. Jeg kommer fordi jeg har en kanin. Men jeg kommer her også fordi jeg synes, at man var lidt indelukket i SFO'en. Her føler jeg mig fri, fordi man kan få lov til at se på dyr og sådan noget."

Iris: "Jeg kommer fordi jeg godt kan lide at være ude. Der var kedeligt nede i SFO'en for der kunne man kun sidde og spille computer."

Melinda: "I SFO'en skal man være indenfor. Og hvis man var udenfor, og det så var rigtig varmt, så skulle man alligevel tage en jakke på. Der er ikke så mange regler her på legepladsen, man må bare gå frit rundt."

Iris: "Her bestemmer de slet ikke over én. Det er meget bedre at gå her, for i SFO'en kan man godt føle sig udenfor fordi pigerne bare leger sammen. Men her er der mange flere ting man kan vælge, og der er altid nogle man kan spørge, om de vil lege."

Melinda: "Man er fri. Der er ikke mange regler, men der er regler for kaninerne. Jeg skal gøre rent hver mandag, men det er godt nok."

Hvad kan I bedst lide at lave?:

Melinda: "Min kanin og så lege."

Iris: "Vi spiller også bordtennis. Og så er det godt, at man er sammen."

Er der noget som du kunne tænke dig anderledes på legepladsen?:

Iris: "Det kunne være godt, hvis man fik byttet cyklerne ud til nogle større. For de er for små for alle de store."

De 2 veninder beskriver kombinationen af frihed og de mange muligheder for selvvalgte aktiviteter, hvor kaninerne er meget vigtige især for Melinda.

I deres perspektiv, står medarbejdernes betydning ikke så tydelig. Det gør den til gengæld hos de 2 venner, fra en anden legeplads i Århus, i næste interview med Imar på 15 år og Imur på 14 år. De bliver spurgt om de kender medarbejderne på legepladsen: Imar: "Ja dem kender jeg, de voksne er meget rare og Ole er ufattelig god til at ordne alle ting, og så kan man snakke med ham. De hjælper også med lektier."

Imur: "De er flinke. De er sjove, og de kan hjælpe en. Ole har for eksempel lige lavet min sko. Man kan også snakke med medarbejderne her om alle ting, også hvis man synes ens lærer eller forældre er lidt dumme."

Imar: "Det bedste er, at mine venner og mig vi har et sted at mødes og være sammen. Her på legepladsen er man lidt mere fri, da jeg gik på SFO måtte man ikke forlade området. Jeg vil helst have noget gik i stykker på skolen, for det betyder ikke noget. Her ville det gå ud over os selv. Og Ole ville rive fat i os."

Imur: "Helt klart her. Det er vores sted. Det bedste er, at man kan hænge ud, og spille fodbold nede i hallen (en hal på skolen ved siden af)."

Er der noget som I kunne tænke Jer anderledes på legepladsen?

Imar: "Ja, jeg kunne godt tænke mig, at der blev lavet mad noget oftere, nu er det 2 gange om ugen og det er gratis."

Imur: "Måske, hvis der var Playstation."

Selv om medarbejdernes betydning fremhæves, er det dog også værd at bemærke, at "det bedste" også for disse 2 er samværet med vennerne. Ønsket om ekstra madlavning kan ses, som et typisk udtryk for aldersgruppen – de altid sultne teenagere.

I det næste uddrag af et interview, besvarer Dagmar og Rigmor – begge 13 år – spørgsmålet om de kender medarbejderne på legepladsen:

Dagmar: "Ja jeg kender dem, og jeg syntes de er søde nok. Man må meget mere på legepladsen, og så koster det ikke penge. Det er som om, at man meget bedre selv kan bestemme om man vil være der eller ikke."

Rigmor: "Ja, vi kender dem, de er meget flinke, men de er også sådan lidt skøre på den gode måde. Der er også forskel på skolelærere og dem der arbejder her, i skolen er lærerne ligesom mere skrappe."

Det interessante ved disse formuleringer omkring medarbejderne er, at de i høj grad svarer til den selvopfattelse medarbejderne selv har. Vi har i kapitel 4 gjort rede for, hvordan legepladsmedarbejderne forstår sig selv som en særlig kategori af pædagogisk personale som ikke helt er som andre pædagoger og lærere.

Det sidste element vi skal fremdrage fra de århusianske børn, er den store ansvarlighedsfølelse, der fremgår af deres udsagn. Her udtalelser fra 2 10 årige:

Morten: "På SFO'en må man ikke så meget. Her på legepladsen skal man bare passe på, at man ikke kommer til at genere nogen, ellers må man en masse. Jeg ville blive sur, hvis de ødelagde noget her på legepladsen."

Ida: "Jeg vil blive mest ked af det, hvis noget gik i stykker her på legepladsen, for vi har jo dyr her, og det kunne jo gå ud over dem."

Er der noget som du kunne tænke dig anderledes på legepladsen?

Ida: "En løbegård til kaninerne med forhindring. Og så kunne jeg godt tænke mig, at vi fik en ny hest, for den ene af dem vi har, er ved at være gammel, og man kan slet ikke sidde på den."

Mathias på 11 år og Mathilde på 12 år, som vi tidligere har citeret giver følgende svar på spørgsmålet om de kunne tænke sig noget skulle være anderledes:

Mathias: "Et større sted til kaninerne, der er indhegnet. Jeg kunne også godt tænke mig, at der i kaninhuset skulle være skjult kamera, så man kunne se, om der var nogen, der stjal ens kanin."

Mathilde: "Ja jeg kunne godt tænke mig større stalde. Og lidt mere natur, fx en lille skov, hvor man kunne slippe kaninerne fri. Jeg kunne også godt tænke mig et kaninhus, hvor kaninerne kunne træne. Jeg kunne også godt tænke mig, at hestene fik lov til at gå med dækken på, så de ikke kom til at fryse."

Det er et stærkt gennemgående træk ved disse udsagn, at børnene har stor ansvarlighed overfor deres legepladser – og dyrene, der bor her. Dyrene kalder tydeligvis på børnenes omsorgsfølelser og ansvarlighed, men ansvarligheden er også bredt ud i forhold til legepladsens som helhed. Det kunne tyde på, at legepladsernes åbenhed og frihed også fremmer ansvarlighed hos mange børn.

Interviewene med børnene i København, giver nogenlunde samme billede af børnenes forhold til legepladserne. De synes, det er sjovt at komme der, og bruge legefaciliteterne. Det opleves som en åben mulighed og legepladsen fungerer også som et mødested, hvor

det er muligt at få nye venner. Sammenligningen med fritidshjem, SFO og skole, er imidlertid ikke så udpræget, selv om disse institutioner omtales som mere regelbundne og voksenstyrede, eksempelvis når en 8 årig pige udtaler sig om grunden til, at hun er på legepladsen i skolefrikvarteret (skolen ligger lige ved siden af legepladsen):

“Ja men det er jo fordi, vi skal gå ud i frikvartererne.”

Den næste samtale med Lina og Laura fra 3. klasse foregik også en formiddag i et af de store frikvarterer, og her kan man iagttage nogle af de træk ved børnenes forhold til legepladsen, som vi har mødt tidligere. De 2 piger benytter legepladsen i forbindelse med deres skolegang og når deres fritidshjem bruger legepladsen, og opfatter den som et fristed, hvor det er muligt at etablere nye venskaber, fordi deres tid her ikke er fastlagt til andre formål:

Lina: “Fordi det er sjovt at lege, og så kan man også møde nye venner, hvis der nu kommer nogle nye, vi er jo flyttet sammen på skolen. Så er det jo bedre, for så møder man nye venner. Ja, altså jeg har fået Laura som ven på den nye legeplads. Ja, det har jeg også. For vi kendte ikke hinanden inden, det er på grund af, at skolerne er blevet flyttet sammen. Vi gik på hver vores skole inden. Så vi har i hvert fald fundet nye venner.”

Laura: “Ja, det har jeg også.”

Lina: “Det er derfor dejligt at have frikvarter, så vi kan lære hinanden at kende. Vi kan jo ikke lære hinanden at kende i timerne, der skal man jo hele tiden lave lektier. Det skal vi ikke på legepladsen. Her kan man spille håndbold, og man kan også klatre rundt, og det kan jeg godt lide. Men man må bare ikke klatre i træerne, så skal der være faldunderlag, hvis man hopper. Det har jeg tænkt mig at sige til elevrådet, fordi de kommer i morgen. Det er alt for dårligt, at man ikke engang må klatre. Men det er på grund af, at der skal være faldunderlag, ellers gør det ondt at falde. Og derfor vil jeg bede om faldunderlag eller en klatremur. For nu må man ikke engang hoppe.”

Hvad kan I bedst lide ved denne her legeplads?

Laura: “At der er nogle gode ting at klatre på og så er det også rart, at der er et stakit, som man kan hoppe over. Det har de ikke sagt, at vi ikke må, så det kan vi godt gøre.”

Vi ser også ansvarligheden og engagementet overfor legepladsen og interessen for at gøre den endnu bedre. En interesse, som også går igen hos en elev på 17 år fra et gymnasium i nærheden af legepladsen:

“Vi kommer her i hvert eneste frikvarter hver dag. Fordi der er så lidt plads i vores egen skolegård. Her er bedre boldbaner og vi kan låne en bold, og så er her plads til os. Vi mødes også nogen gange på legepladsen efter skolen, men jeg kender ikke medarbejderne.”

Er der noget som du kunne tænke dig anderledes på legepladsen?

“Der måtte gerne være nogle færre små børn. Ja, og så bedre oprydning, altså at bladene blev fejtet væk og sådan noget. Og så måtte der gerne være et sted, hvor man kunne få noget vand at drikke.”

Ønsket om færre mindre børn på legepladsen afspejler nogle af de interesseforskelle, der kan være mellem den meget bredt sammensatte brugergruppe på legepladserne. En problemstilling, som også medarbejderne har beskrevet. Det er dog værd at bemærke, at de unge kommer på legepladsen alligevel. En anden repræsentant for samme aldersgruppe er en 15 årig pige og hendes 19 årige kæreste. Hun fortæller:

“Vi kommer her hver 2.-3. dag om eftermiddagen. Jeg har kommet her i mange år, fordi her er hyggeligt, og jeg synes, det er fedt, at der er nogen her. Det er nogle flinke pædagoger, og det er et sted for alle. De hjælper en, og vi er ikke for store til at være her. Vi kan bedst lide at spille bordtennis.”

For denne pige har medarbejderne en stor betydning for hendes tilknytning til stedet, og det virker som om hendes historie på legepladsen har gjort den til et naturligt sted at være, nu sammen med sin kæreste om eftermiddagen.

Medarbejdernes direkte betydning for børnene er meget forskellig. For nogle af de børn, som kommer på legepladserne med deres institution og forældre er det umiddelbart primært legepladsens faciliteter, der virker tiltrækkende, mens medarbejderne ikke fremstår som særligt tydeligt i billedet hos disse børn. Eksempelvis som denne 5 årige pige, der er på legepladsen med sin børnehave:

“Jeg kommer her i weekenden med min mor og far. I dag er jeg her på tur med min børnehave. Jeg kan bedst lide at lege her henne med rutsjebanen og svævebanen.”

Kender du medarbejderne her på legepladsen?

“Nej.”

Er der noget som du kunne tænke dig anderledes på legepladsen?

“De der buske skulle væk, så man bedre kunne se hen over legepladsen.”

Selv om hun ikke kender medarbejderne, så har hun et godt kendskab til legepladsen og også et konkret ønske til, hvordan den kunne forbedres. Et tilsvarende forhold til sin lokale legeplads har denne 7 årige pige, som dog hovedsagelig kommer der i weekenderne for at mødes med sine veninder:

“Jeg kommer her i weekenden og efter fritidshjem og møder mine veninder. I dag var det fordi der var show, og så tog jeg med fritidshjemmet herhen. Jeg kan godt lide svævebanen, karrusellen, rutsjebanen, gyngerne og legehuset og så også indenfor.”

Kender du medarbejderne her på legepladsen?

“Nej.”

Er der noget som du kunne tænke dig anderledes på legepladsen?

“Ja, jeg kunne godt tænke mig sådan et stativ til at klatre i træerne.”

Vi slutter med et udsnit af en samtale med en pige på 11 år, som besøger legepladsen sammen med 3 veninder. Hendes formuleringer sammenfatter ganske fint nogle centrale elementer i skolebørnenes forhold til legepladserne, nemlig det åbne mødested med brugbare og sjove legemuligheder, som danner en god ramme om børnenes samvær og venskaber. Hun kommer på legepladsen:

“Fordi det er sjovt at lege her og cykle og klatre, og fordi vi må spille computer. Det er også sjovt at væve og, at vi alle sammen er venner, og at man kan få nye venner herovre. Vi aftaler at mødes med hinanden, eller også mødes vi bare der, hvor vi plejer at lege.”

Ligesom de andre børn har denne pige også ønsker til forbedringer. Det er ikke ubeskedne ønsker, men de kunne, hvis de blev realiseret også være udmærkede rammer omkring venskab og relationer til både piger og drenge. Hun ville gerne:

“At der var heste og radiobiler!”

De professionelle

Vi vender os nu mod de professionelle voksne, som kommer på legepladserne sammen med børn i arbejdsøjemed: Pædagoger, medhjælpere og skolelærere. For skoler og institutioner er de pædagogisk bemandede legepladser en åben, gratis mulighed for at tage ud af huset. Hyppigheden i brugen af legepladserne hænger blandt andet sammen med de legepladsfaciliteter som skolerne og institutionerne selv har til rådighed, og der er en del steder, hvor legepladserne ikke er så gode og rummelige til de mange børn, der skal bruge dem. Det er derfor skoler og institutioner, der bruger legepladserne fast, mens andre kun kommer på legepladserne få gange om året eller ved særlige lejligheder. Det fremgår imidlertid af datamaterialet, at legepladserne under alle omstændigheder indgår som en udflugtsmulighed i det pædagogiske personalets overvejelser og planlægning, især for daginstitutioner og fritidsinstitutioner, men også for skoler. På denne måde henvender de pædagogisk bemandede legepladser sig til en meget stor gruppe af børn, og mange børn får på denne måde kendskab til legepladserne, gennem deres besøg sammen med deres institution eller skole.

Her fortæller en pædagog fra et fritidshjem om deres brug af den lokale legeplads:

“Vi kommer her ikke så tit. Kun i skoleferierne for vi har også selv en rigtig god legeplads. I dag kom vi fordi vi havde hørt, at der var underholdning. Det havde vi fået at vide af en forælder, som vidst havde læst det i lokalavisen.”

“Der er mange ting, der er forskellige fra en ikke-offentlig legeplads: Der er cykler og legetøj her og personale, som man kan henvende sig til. De gør meget for at gøre det hyggeligt, for eksempel laver de snobrød med børnene, og det giver det et personligt præg. Og så er her velholdt.”

Er der noget som I kunne tænke jer anderledes på legepladsen?

“Nej, overhovedet ikke, jeg er meget tilfreds, jeg synes bare, at her er super.”

Det er for det første værd at bemærke den tilfredshed, der gives udtryk for. Selv om pædagogen ikke synes, at børnene i denne institution har det største behov, betyder leg-

epladsens indretning, den måde den fremtræder på og tilstedeværelse af pædagogisk personale, at legepladsen fremstår, som en attraktiv, god og åben mulighed. Når institutionen besøgte legepladsen den pågældende dag skyldes det et særligt arrangement som det pædagogiske personale på fritidshjemmet havde fundet interessant for børnene. Det var en forælder, der havde henledt opmærksomheden på arrangementet, hvilket både indikerer, at legepladsen er kendt i lokalområdet, men også, at mange forældre gerne ser, at børnene også kommer ud af huset i institutionerne.

Det næste fritidshjem er også kommet til legepladsen på grund af et særligt arrangement, som er en af de muligheder legepladernes medarbejdere har for at bevare en bred kontakt til institutionerne og de børn, der går her:

“Vi kommer her mindre end en gang om måneden, men vi har kommet her i gennem flere år. Vi kommer om formiddagen. Det er nemt, fordi vi har vores egen bus. I dag er vi kommet fordi vi havde fået et brev om, at der skulle være rytmik.”

Den næste pædagog kommer fra en vuggestue som nogle gange tager på udflugt i formiddagstimerne til forskellige legepladser med forskellige muligheder og faciliteter. De kommer således sammen med de helt små børn, og er i dag gået efter at give børnene oplevelser med dyr.

“Det er første gang jeg er her, men vi går tit på tur til andre bemandede legepladser. Det gør vi i formiddagstimerne fra klokken 9.30 til klokken 11.00. Vi kom i dag fordi der er dyr, og fordi vi ville prøve noget nyt. Umiddelbart virker det meget åbent her. Måske skulle der være lidt mere lukket, så børnene ikke kan løbe ud.”

Den sidste bemærkning om åbenheden peger igen på de forskellige behov, der kan være for forskellige aldersgrupper af brugere, som ikke altid umiddelbart er til at forene. Den sidste repræsentant for de professionelle brugere af legepladserne er en lærer fra en specialklasse på 1. klassetrin:

“Det er godt, at komme her fordi her er dyr, at børnene kan gå frit rundt, og at vi kan få hjælp fra personalet. Vi har ikke råd til at gå i zoo, og det her er det eneste sted, vi gratis kan se dyr. Og så er det rart, at det er i gåafstand fra skolen. Det er anden gang, vi er her. Vi kommer mellem klokken 10 og 12, og sommetider har vi madpakker med. Det er et godt sted at øve børnenes sociale kompetencer, og så er det noget andet, end det de plejer at seovre i skolen. De kan også få trænet deres motorik og se på dyrene.”

I denne skolesammenhæng indgår brugen af legepladsen direkte i forhold til børnene læreprocesser. Her bliver legepladsen anskuet i et læringsperspektiv og som muligheden for at træne børnenes sociale kompetencer og motorik.

Forældre

Det første udsagn kommer fra en far, som kommer næsten dagligt sammen med sin datter. Han beskriver det som meget meningsfuldt at komme på legepladsen med sin datter, at han herigennem kan give hende nogle oplevelser og muligheder, som hun har fornøjelse af og behov for. Denne far føler sig velkommen og oplever legepladsen som et åbent fristed:

“Jeg er kommet her siden min datter var 7-8 måneder gammel, hvor vi startede med rytmisk legestue indenfor. Det har været rigtig godt for mig at gøre dette for hende, at komme her på legepladsen. Jeg kommer faktisk hver eftermiddag. Vi bor lige ved siden af, og det er et godt sted for os at være. Forleden havde Nina fødselsdag, en af pædagogerne. Hun holdt fødselsdag for alle. Du ved, man kunne bare komme ind udefra og være med. Og børnene blev aktiveret.”

Det fremgår, at denne far synes, at medarbejderne forstår at inddrage brugerne og få både børn og voksne til at føle sig velkomne.

En anden forælder besøger flere forskellige legepladser på sine formiddagsture med sin 3 årige søn. Hun vælger efter, hvilke muligheder og faciliteter de forskellige legepladser har, og selv om hun hvem ved medarbejderne er, så har hun ikke kontakt til dem:

“Vi kommer her om formiddagen, og det er flere gange om ugen. Vi kommer også på en anden bemandet legeplads, der er vi næsten hver dag. Her kommer vi på grund af dyrene. Det er godt for min søn at have nærkontakt med dyrene, man må godt klappe gederne. Vi kommer her for at være alene som familie og selv om jeg godt ved, hvem medarbejderne er, kender jeg dem ikke og jeg kontakter dem stort set aldrig.”

Er der noget som du kunne tænke dig anderledes på legepladsen?

“Nej. Det er, som da jeg selv kom her som barn, og jeg kunne ikke forestille mig det anderledes.”

Denne forælder er også tilfreds, og hun har et godt kendskab til legepladsen, da hun også selv har kommet på den som barn. Når voksne, som selv har brugt legepladsen som børn, vender tilbage med deres egne børn, siger det noget om tilfredshed, men kan samtidig ses som et udtryk for, hvor forankret legepladsen er i lokalområdet.

I det næste interview møder vi 2 forældre (søstre) med anden etnisk baggrund end dansk, som mødes på legepladsen om eftermiddagen, den ene forælder har lige hentet sit barn i vuggestue:

Forælder 1: "Vi bor her ved siden af, og vi kommer lige fra vuggestuen. Vi har ikke nogen særlig attraktiv gård, så vi kommer her for at møde min søster og hendes børn."

Forælder 2: "Min den mindste går ikke i vuggestue. Vi kommer her et par gange om ugen, men når det er varmt kommer vi mere. Når det er koldt og det regner så bliver det til mindre."

Har din søn ikke fået nok af institution, vil han også gerne på legepladsen?

Forælder 1: "Nej slet ikke, han elsker det. Det er meget bedre at være ude, end at være inde."

Forælder 2: "Han er storbruger af legepladsen, han vil virkelig gerne her ind. Når I går forbi, sidder han og peger og gør opmærksom på, at han er meget ked af det."

Forælder 1: "Jeg tror, at legepladsen er så besøgt og fungerer så godt fordi der er personale. Ligesom arrangementerne med kage og fødselsdagskage giver liv og et tilhørsforhold til legepladsen. Folk kommer her også for at mødes, og det er også godt for udlændinge. Min mand er Slovenier, så vi lægger meget mærke til andre udlændinge, og vi kommer sammen med mange andre udlændinge her i området, som har den reference. Jeg synes, det er et mødested."

Forælder 2: "En common ground hvor man kan mødes."

Forælder 1: "Der bliver holdt styr på det og legetøjet bliver ikke væk."

Forælder 2: "Tingene er i orden her. Der er nogle legepladser, der går i forfald, hvis der ikke er nogen til at tage sig af dem. De andre steder er der heller ikke cykler – nogen steder er der et redskabsskur man kan åbne og hente noget, men det er jo i mindre skala."

Her får man et godt indtryk af, hvor vigtig legepladsen er, både for børn og voksne. Børnene får mulighed for at lege ude, og for de voksne er legepladsen et mødested, hvor familien kan være sammen, men også, hvor der er mulighed for at få nye kontakter.

De 2 forældre vurderer, at medarbejderne har en afgørende betydning for legepladsens funktion, både i kraft af de rammer de skaber, eksempelvis i form af åbne arrangementer, men også ved at være med til at vedligeholde, passe og skabe liv på legepladsen. Det er således disse rammer, som er med til at gøre legepladsen til et mødested, også for de voksne.

Bedsteforældre

Til sidst nogle ytringer fra nogle bedsteforældre, som ligeledes spiller en central rolle i mange børns liv. Mange bedsteforældre er sammen med deres børnebørn jævnligt, og passer dem også når børnene er syge eller sløje.

Først endnu et eksempel på, hvordan det er børnene selv, der tager initiativet til besøg på legepladsen:

“Jeg elsker at være sammen med mit barnebarn, i dag var det simpelthen sådan, at jeg hentede hende i vuggestuen, og så kom vi tilbage til gården, og så sagde hun “over på legepladsen!”, så måtte vi lige ringe til hendes mor og spørge om det var i orden, at vi gik her over. Hun er halvandet år – så det er tidligt hun beder om at komme på legeplads.”

“Der er så meget at lege med så det er så skønt jo, cykler i alle størrelser. Jeg har indtryk af, at der er så mange legeting, fordi der er personale herinde. Tingene bliver låst inde, klokken 16.30 eller 17. Så bliver det taget ind og så er der ikke nær så sjovt længere. Det er det der med, at der er legetøj. Det her er jo legepladsens dukkevogn. Vi kommer med os selv uden at eje en cykel og kan bare benytte al det her. Og der er mange mødre som kender hinanden og snakker sammen.”

Jo, men personalet farer jo ikke rundt herude på legepladsen ...

“Nej, men de har jo legestue om formiddagen for de små, mit barnebarn var i legestue fra hun var 7 måneder og til hun kunne komme i vuggestue, og det er det de gør for de lokale børn. Det er jo så godt, de får tilknytning til stedet og der bliver sunget. De har et fællesskab og mødrene har et fællesskab og så sørger de for, at al ting er i orden. At tingene kommer ud og bliver låst ind igen. Sidste gang jeg var her var en fredag, hvor der bliver bagt snobrød ovre i hjørnet, og det er både voksne og børn i 2-3 års alderen, der kan lide at være med til det.”

Her udtrykkes nærmest taknemmelighed i forhold til de muligheder, der gratis bliver stillet til rådighed for børnene, og i forhold til, at legepladsen har så stor betydning i hendes barnebarns liv. Medarbejdernes arbejde fremhæves også både i forhold til at sørge for, at legepladsen fungerer på det basale niveau med at stille legeting frem og passe på dem, men også i forhold til de planlagte aktiviteter, som medarbejderne står for.

I det næste citat fra en bedstefar, som er på legeplads med sit barnebarn på 5 år, følges tråden op:

“Det er første gang, jeg er her, men han har været her før (peger på barnebarnet), både med sin børnehave og sin far. Mit barnebarn er syg i dag, og så passer jeg ham, og så gik vi herover. Vi har læst om legepladsen i lokalavisen, og så kendte mit barnebarn den jo i forvejen. Her er meget afslappet og så er der dyrene. Det er et dejligt stort område med sandkasser, græs og asfalten, hvor mit barnebarn godt kan lide at cykle.”

Igen fremstår barnets glæde ved at bruge legepladsen som helt central. Hvilket går igen hos den sidste bedsteforælder, som kommer til orde. Hun har et barnebarn på 3 år, som hun passer 1-2 gange om ugen:

“Vi er her mindst en gang om ugen. Vi er her meget ofte, og det er spredt over dagen, men tit her ved middagstid. Vi kommer her på grund af dyrene og så på grund af legehuse. Her er mulighed for at lege med gyngerne og sandkasserne og legehuse og at kigge på dyrene. Mit barnebarn kan bedst lide at lege i legehuse. Vi falder ofte i snak med nogen når vi er her, altså med forældrene og de andre børn.”

Kender du medarbejderne her på legepladsen?

“Nej, men jeg ved godt, hvem de er, og vi bruger dem også engang imellem, hvis der for eksempel er en høne, der går frit eller sådan noget.”

Igen bekræftes legepladsens funktion som mødested, som giver mulighed for kontakt med andre, som bruger legepladsen.

Umiddelbart må man forvente positive udsagn fra brugere, der af egen fri vilje er mødt op på en legeplads og det er da også tilfældet. Imidlertid er de positive tilkendegivelser i stor udstrækning direkte i overensstemmelse med de mål, der er sat for legepladserne, og også i forlængelse af de tanker og forestillinger om legepladsernes funktion, som medarbejderne giver udtryk for. ■

Medarbejdernes kvalifikationer, kompetencer og faglige udvikling

“Man skal kunne tage initiativ, have hænderne skruet rigtigt på og have lyst til at samarbejde. Det er som på et skib, vi kommer ikke i land, hvis vi ikke giver en hånd alle sammen.”

I dette kapitel vil vi vende blikket mod de kvalifikationer og kompetencer det kræver at arbejde på en pædagogisk bemandedt legeplads, og det indledende citat udtrykker i kort form nogle centrale elementer af de kvalifikationer og kompetencer, der kræves: Initiativet, det praktiske håndelag og den samarbejdende imødekommende indstilling og attitude.

Det, der først og fremmest er kendetegnende er den bredde i kvalifikationerne, der kræves. Pædagogfaget er i sig selv bredt, men på de pædagogisk bemandede legepladser er der mange forskellige funktioner, som ofte skal udføres af en ganske lille personalegruppe. De mange funktioner skyldes dels, at brugergruppen er meget bred og differentieret og spænder fra de helt små børn ifølge med deres forældre eller bedsteforældre, til børn i skolealderen, som kommer alene eller sammen med deres institution (Se kapitel 2). Desuden betyder legepladsens åbenhed, at de brugere, der kommer på legepladserne, kan have mange forskellige ønsker og behov, som ikke er kendte for medarbejderne på forhånd og som kan pege i mange forskellige retninger. På den anden side er der også mange brugere som møder op på legepladserne, som ikke har de store forventninger til medarbejderne og som godt kan og for nogles vedkommende måske også helst vil klare sig selv.

De ofte små personalegrupper betyder, at der ikke er særlig store muligheder for arbejdsdeling og specialisering, og derfor skal alle medarbejdere være parate til og i stand til at tage sig af de opgaver, der viser sig, både af pædagogisk, praktisk, administrativ og samarbejdende karakter.

Ud fra medarbejdernes udsagn kan man samle de krav, der stilles til deres kvalifikationer under fire punkter:

- Evne til at skabe kontakt og tillid
- Engagement, selvdisciplin og overblik
- Praktisk sans
- Samarbejde

Evne til at skabe kontakt og tillid

Det er medarbejdernes opgave at få den pædagogisk bemandede legeplads til at leve og fungere for de børn, der møder op. Det kræver en særlig opmærksomhed i forhold til netop de børn, der er til stede, og som godt kan skifte i løbet af dagen. Opmærksomheden skal rettes mod børnenes trivsel og behov, og nogle gange betyder det, at der skal tages initiativer, andre gange skal der understøttes og atter andre gange skal medarbejderen holde sig tilbage. Denne vekslen mellem at gå foran, følges med eller holde sig i baggrunden, er vigtig at kunne for medarbejderne, og kræver gode evner til at iagttage og sætte sig i børnenes sted og til at prioritere sine ressourcer. En medarbejder formulerer det på følgende måde:

“Selvom det måske lyder mærkeligt, så er det sådan helt banalt, at man virkelig skal gide børn, når man arbejder på en legeplads. Man skal ville det gode for børnene i en meget aktiv verden. Det er op til pædagogerne at børnene trives. Derfor skal de ansatte hele tiden kigge på, hvilke ting de laver og har på legepladsen, for at finde ud af, hvad det er børnene trives med. Det er vigtigt at man ikke er en 'sur' voksen. Men derimod være god til at sige 'ja', til deres forslag og gribe de bolde som børnene kaster op i luften. Man skal kunne give plads til, at børnene bare kommer og er glade, uden at den voksne af den grund skal gå ind og styre samværet. Men man skal også give plads til, at børn når de starter for eksempel også lige skal have noget tid til at se stedet an.”

Væsentligt i citatet er betoningen af ønsket om at kunne sige 'ja' til børnenes forslag og ønsker, fordi det vil være et centralt element i børnenes oplevelse af, at legepladsen reelt er et åbent værested, der henvender sig til dem. I næste citat følges denne tråd op med understregningen af, at denne intention og at sige 'ja' er et godt udgangspunkt for dialog med børnene:

“At være i dialog med børnene og lytte til, hvad de siger og hvad de gerne vil, og så undersøgte deres leg og deres forslag. Hvis der kommer fire børn og beder om at få nogle tæpper med ud, så tro på, at de børn har en idé med de tæpper i stedet for at sige nej. Og det viser sig jo også, at det har de.”

På det helt umiddelbare plan skal medarbejderne kunne skabe kontakt til mange slags mennesker, da der kommer mange forskellige brugere på legepladsen, og det er selvfølgelig særlig vigtigt at have kompetencer i forhold til kommunikation med børn.

Det er eksempelvis også befordrende for kontakten, at medarbejderne er gode til at huske navne. Børn, der oplever at blive genkendt, vil naturligt føle sig velkomne. Kontakten til børnene skal ses som en del af opbygning af tillid, og som det fremgår af næste citat, er kontakt og kommunikation i nogle tilfælde mere end samtale og snak. Grundlæggende drejer det sig om, at evnen til kontakt og kommunikation funderes på indlevelse og forståelse i forhold til en meget bred målgruppe:

“Man skal kunne bygge et tillidsforhold op til børn og kunne give dem et klem og et kram og et klap på skulderen. Jeg har en pige, der kommer hver dag og putter hovedet ind til mig. Så får hun lige et klem. Så man skal være åben for alle aldersgrupper, piger og drenge, hudfarver og det hele.”

I relation til børnene er imødekommenhed og åbenhed en vigtig side, men arbejdet på de pædagogisk bemandede legepladser kræver også kvalifikationer i forhold til konflikt-

håndtering, da konflikter også er en del af livet på legepladserne. Det er en væsentlig del af at fremstå troværdig i forhold til børnene at kunne fastholde de regler, som sikrer, at der er plads til alle og at der ikke skabes bestemte undertrykkende dominansstrukturer mellem børnene. Konfliktløsning kræver ved siden af gennemslagskraft også indfølelse og forståelse og står således ikke i modsætning til de kompetencer, der skal bruges til at skabe kontakt med børnene:

“Jeg er glad for, at jeg har nogle konfliktløsningskurser, og for at jeg havde erfaring med at arbejde med indvandrere, før jeg startede her. Man skal først og fremmest være rummelig og mangfoldig og omstillingsparat. Vi havde en marokkansk medhjælper i en periode, og vi tænkte, at det var spændende, og han kunne jo noget af sproget, men det viste sig, at han røg ud i endnu større konflikter med børnene, fordi han var så religiøs, at han ikke kunne acceptere når de talte grimt.”

Konfliktløsning stiller også krav til samarbejdet mellem medarbejderne, og i nogle tilfælde kan kønnet spille en central rolle:

“Man skal også passe på, at man ikke bliver spillet ud mod hinanden. Man skal have en rimelig fælles tankegang selvom man gerne må være forskellige. Og tålmodighed er en rigtig vigtig ting sådan et sted her. Og så skal man også kunne være hård og kunne skære igennem. For eksempel, hvis der er 2 grupper, der skal skilles fra hinanden. Det er lidt trist, men de har mest respekt for en, hvis man er et stort mandfolk. Vi har haft indvandrergrupper for 10-15 år siden, der var ligeglade med, hvad damerne sagde, men sådan er det ikke mere. Det er et spørgsmål om at få opbygget en tillid.”

At kunne skabe tillid og kontakt til børnene er således helt centrale kvalifikationer at besidde, som medarbejder på en pædagogisk bemandedt legeplads. Det kræver kompetencer både i forhold til at understøtte børnenes initiativer, men også i forhold til at kunne håndtere konflikter.

Engagement, selvdisciplin og overblik

De pædagogisk bemandede legepladser er små organisationer med få medarbejdere og mange funktioner, og derfor bliver den enkelte medarbejders personlige indsats og personlige forudsætninger i højere grad eksponeret end i større organisationer med større personalegrupper, og dermed bedre mulighed for at dække funktioner og kvalifikationer ind gennem forskellige medarbejdere.

Hvis man skal fremhæve nogle personlige kvalifikationer som særligt betydningsfulde, synes det at være engagement, selvdisciplin og overblik.

Kombinationen af mange funktioner og få medarbejdere kræver, at den enkelte medarbejder finder sin eget ståsted i forhold til helheden og de mange opgaver, fordi det i sig selv er umuligt at opfylde alle kravene. Et udtryk som flere bruger er, at man bliver nødt til "at byde ind med noget" i arbejdet på de pædagogisk bemandede legepladser. Dette kan netop betragtes som en understregning af den personlige indfaldsvinkel: Det er nødvendigt i hverdagen i forhold til brugerne at praktisere den mening og forståelse man som medarbejder har af legepladsens opgave og funktion. En medarbejder udtrykker sig på følgende måde omkring det:

"Det er vigtigt, at man er en personlighed eller at man får opbygget den. For eksempel var der en tidligere ansat som var hestepige, og på den måde betød en masse for børnene. Hende, der kom i stedet for hestepigen, var ikke til heste, men hurtigt viste det sig for børnene, at hun kunne en masse andet, eksempelvis lave keramik, og på den måde indtog hun også en klar rolle i kulturen på legepladsen. Det er vigtigt, at man brænder for det man laver, for det er gennem den voksnes engagement, at børnene bliver inspireret til at være med i aktiviteterne."

Her fremhæves på den ene side den personlige indfaldsvinkel som baggrund for det nødvendige engagement. Engagementet er både en indre personlig drivkraft, men samtidig også en form for kommunikation til brugerne, som de kan hente inspiration fra.

En anden medarbejder fremdrager også nødvendigheden af det personlige ud fra, at åbenheden i legepladserne dagligdag nødvendiggør, at medarbejderne beslutter sig for, hvor han eller hun vil sætte sin energi og opmærksomhed ind, og her kan engagementet være den ledetråd, der gør det meningsfuldt for den enkelte og betydningsfuldt for børnene:

"Man skal være indstillet på at bruge sig selv meget og selv kunne træffe beslutninger, da der ikke er så mange regler at læne sig op af."

At holde engagementet ved lige kræver selvdisciplin, også fordi der i forholdsvis lille udstrækning foregår direkte kontrol i forhold til medarbejdernes arbejde. Ofte er de få eller alene på legepladsen og antallet af besøgende brugere er svingende:

"Man skal være rimeligt stærk med hensyn til disciplin, fordi vi kun er 2 og ofte arbejder alene, og så kan det være nemt at sige: "Jeg møder lige lidt senere, pyt med det." Der er jo ingen, der ser, hvis medarbejderen ikke kommer. Men man ved jo, at ungerne står der. Det kræver, at jeg kan stole på mine medarbejdere. Vi skal kunne stole på hinanden og bakke hinanden op."

En del af selvdisciplinen består også i at forblive forpligtet på helheden og undgå at fordybe eller fortabe sig i detaljer. Det er vigtigt at være til stede i den aktivitet man er i gang med sammen med børnene, men der ligger også hele tiden ved siden af en forpligtelse i forhold til at have en opmærksomhed rettet mod at bevare et overblik så godt som det er muligt. Et overblik, der kan betyde, at medarbejderen må gribe ind eller forholde sig til noget, som foregår et helt andet sted end der, hvor han eller hun aktuelt har valgt at være til stede. En medarbejder formulerer dette på følgende måde:

“Man skal også være indstillet på, at man ikke bare kan sidde og spille kort med 3 børn og ikke registrere resten af legepladsen. Man kan godt fordybe sig i et spil, men man skal formå at beholde overblikket over hele legepladsen samtidig.”

Kvalifikationer som engagement, disciplin og overblik, er nogle af de grundkvalifikationer, som hører til pædagogisk arbejde på legepladserne.

Praktisk sans

Det er endvidere kendetegnede for arbejdet på de pædagogisk bemandede legepladser at medarbejderne har en lang række praktiske opgaver afhængig af faciliteterne på den enkelte legeplads. Det stiller krav til medarbejdernes kvalifikationer i forhold til praksis sans, og en vis form for håndværksmæssig kunnen. Herunder er en liste over praktiske arbejdsopgaver, som nævnes af medarbejderne. Nogle er generelle, andre er specifikke for den enkelte legeplads, men alligevel giver listen et indtryk af, at der er tale om et væsentligt praktisk element i medarbejdernes arbejdsfunktion:

- Opsyn med legepladserne
- Sikkerhedstjek
- Rengøring indvendig
- Vedligeholdelse og reparation af bygninger, cykler, legeredskaber, kaninbure og løbegårde,
- Computer og inventar
- Pasning af dyr
- Pasning af grønne områder, havearbejde, snerydning
- Tage cykler o.a. ud og ind af skure
- Indkøb
- Vask af håndklæder, viskestykker, arbejdstøj mv.
- Oprydning
- Cykellapning
- Tjekke legepladsen for sprøjter, glasskår og andet farligt
- Førstehjælp
- Klargøring til bål
- Rengøring og opfyldning af soppesø om sommeren, skøjtebane om vinteren

■ Administrative opgaver

Der er mange overvejelser blandt medarbejderne omkring de mange praktiske funktioner, som hører til arbejdet. På den ene side giver de praktiske funktioner nogle muligheder for at være med til at opbygge legepladsen således, at den kommer til at tjene sit formål bedst muligt. På én legeplads monterer og opsætter medarbejderne selv legeredskaberne og sparer på den måde økonomiske ressourcer som de anvender til at indkøbe flere nye legeredskaber til stor glæde for børnene, der kommer på legepladsen, og på nogle legepladser er børnenes inddragelse i det praktiske arbejde en del af den pædagogiske strategi.

Medarbejderne oplever dog også ofte, at de mange praktiske opgaver lægger beslag på medarbejderne tid og energi, tid og energi som kunne være anvendt pædagogisk mere hensigtsmæssigt. En medarbejder siger om rengøring:

“Jeg synes det er urimeligt, at vi selv skal gøre rent indendørs. Der er ikke andre steder i denne by, hvor man ikke har rengøringshjælp, og det er sjældent, at jeg har tid til at gøre rent, men der bliver gjort rent her.”

I Århus er der sket en reducere af nogle praktiske opgaver som nu varetages af andre medarbejdere og det betragtes som positivt:

“Man skal kunne lave praktiske opgaver. Dog ikke i så stort omfang som tidligere, da man nu er begyndt at købe nogle ydelser som eksempelvis gartner, snerydning m.m. Omvendt har det nu gjort, at de føler, at de har flere pædagogiske opgaver, hvilket de synes er godt. For de føler også at de bliver taget mere alvorligt nu, hvor det er deres faglighed, der er i spil.”

Selv om nogle af de praktiske opgaver således nogle steder bliver overdraget til andre, er de praktiske funktioner hos medarbejderne på de pædagogisk bemandede legepladser en central del af hverdagen og den praktiske sans fortsat en nødvendig kvalifikation.

Samarbejde

At kunne samarbejde og deltage i forskellige former for samarbejde, knytter sig blandt andet til legepladsernes placering i lokalsamfundet, hvor der er brug for samarbejde med skoler og institutioner. Desuden er der flere steder samarbejdsrelationer til andre legepladser. I Århus indgår de pædagogisk bemandede legepladser som nævnt i en struktur, hvor de er under en leder i distriktet, hvor der også ligger et forpligtende samarbejde. Desuden er der samarbejdsrelationer til forældrene, som ikke er så omfattende og intensiv som i daginstitutioner og fritidstilbud, men som til gengæld nogle steder også indbe-

fatter direkte hjælp til kontakt og kommunikation til forskellige myndigheder.

Nedenstående er en liste over de forskellige samarbejdssammenhænge de pædagogisk bemandede legepladser tilsammen indgår i, hvilket selvsagt ikke betyder, at alle legepladser indgår i alle samarbejdssammenhænge:

- Samarbejds møder med de andre institutioner i området
- Samarbejds møder med andre legepladser
- Samarbejds møder med skoler
- Samarbejds møder med SSP
- Samarbejde med politiet
- Fællesudvalgsmøder i FU-område (Århus)
- Lederteamsmøder (Århus)
- Personalemøder 1 gang månedligt (Århus)
- Brobygningsprojekt
- Forældresamarbejde:
 - Forældresamtaler
 - Råd og vejledning
 - Læsning og oversættelse af breve
 - Brevskrivning og andre skrivelser
 - Udfyldelse af papirer
 - Hjælp til forældre med at få kontakt med andre instanser
- Praktikantarbejde

Det er som nævnt ikke alle legepladser, der har alle de her nævnte samarbejdsflader, og samarbejdets karakter og intensitet er tillige forskellig fra legeplads til legeplads. Dog er de århusianske legepladser i den nye struktur en del af et forpligtende samarbejde i distriktet.

Oplistningen kan dog bruges til at anskueliggøre, hvilke mulige former for samarbejde, der findes og sætter igen fokus på nødvendigheden af, at medarbejderne prioriterer i forhold til behovene hos brugerne på den enkelte legeplads.

Om profilen af kvalifikationer hos medarbejderne

Den profil af kvalifikationer, der er opstillet i dette kapitel, er et udtryk for de kvalifikationskrav, der formuleres i det samlede datamateriale. Hvilket således ikke er det samme som, at hver enkelt medarbejder skal opfylde alle de nævnte funktioner eller have alle de nævnte kvalifikationer. Alligevel giver det et meget godt billede af alsidigheden i de funktioner og kvalifikationer som kræves af medarbejderne på de pædagogisk bemandede legepladser, og de mange opgaver, som medarbejderne skal prioritere imellem.

Faglig udvikling

Dette felt er præget af stor forskellighed mellem legepladserne. Dels mellem København og Århus, men også internt mellem de pædagogisk bemandede legepladser i de 2 kommuner.

Den store forskel mellem København og Århus skyldes primært den forskellige ledelsesstruktur i de 2 storkommuner.

I Århus er legepladserne underlagt samme leder som fritidsklubberne og ungdomsklubberne i lokalområdet. Legepladserne indgår således i den lokale sammenhæng og inddrages i den strategi, som den enkelte FU-leder lægger for sit område. Der er faste ledermøder og personalemøder samt 2 årlige temadage. Desuden arbejdes der med de indsatsområder, der er fastlagt i områdets udviklingsplan.

I København fungerer de pædagogisk bemandede legepladser som selvstændige enheder, der selv har det fulde ansvar for den faglige udvikling, og indgår således ikke i en overordnet forvaltningsmæssig struktur omkring faglig udvikling.

I både København og Århus er der imidlertid samtidig forskelle mellem legepladserne i forhold til den faglige udvikling.

I Århus er der forskellige vurderinger blandt medarbejderne på legepladserne af, hvilken betydning og relevans de generelle tiltag i områdestrukturen har haft og har for den faglige udvikling på legepladserne. Vurderingerne bevæger sig mellem en position, som betragter den nye struktur som en øget mulighed for fokus på den faglige udvikling, og en position, som mere ser konsekvenserne af strukturen som en indblanding, der koster tid og kræfter, som går fra det pædagogiske arbejde.

I det følgende fremkommer der nogle eksempler på, hvordan medarbejderne på nogle pædagogisk bemandede legepladser i Århus, arbejder med faglig udvikling. I det første citat fremhæves temadage, ligesom det ledelsesmæssige ansvar i forbindelse med faglig udvikling understreges:

“Faglig udvikling sker ved temadage og ved, at ledelsen sikrer at alle er ‘up to date’ med, hvad der rør sig inden for legepladskulturen.”

I det næste eksempel beskrives, hvorledes der konkret kan arbejdes med pædagogisk udvikling på personalemødet med afsæt i et fast dagsordenspunkt, hvor personalet forholder sig til nogle af de enkelte børn på legepladsen:

“Vi holder fokus på børnene ved, at der på hvert personalemøde er et punkt på dagsordenen, der hedder ‘børn’. Det sidste eksempel, der blev taget op drejede sig om et barn, der var kommet med en kasse ‘jums-jums’ og havde delt ud til de andre børn på legepladsen. Det resulterede i, at personalet måtte have fat i forældrene for at høre, hvor de mange ‘jums-jums’ kom fra, og i den forbindelse var der også nogle overvejelser om, at det skulle undgås, hvis barnet prøvede at opnå at blive ‘populær’ ved at dele ting ud.”

I det sidste eksempel fra Århus er fokus rettet mod personalets refleksion over deres egen praksis i kombination med at søge ny faglig viden om fagligt relevante emner:

“Det er vigtigt, at alle ansatte hele tiden stiller sig selv spørgsmålet: ‘Gør vi det, vi tror vi gør?’ For ellers kan det blive lidt for meget fristed for pædagogerne. Derfor over vi os i, at stille spørgsmålet: ‘Hvor mange af børnene ser vi?’ Hvilket fører videre til: ‘Hvor mange børn ser’ vi så ikke?’ ‘Og hvordan trives disse børn?’

Vi holder også personalemøder, hvor der fokuseres på faglighed. Derudover går vi til foredrag m.m., som kan give os ny viden om legepladser og pædagogik. Ofte bliver der også læst litteratur i forbindelse med foredragene.”

De 3 citater er i sig selv udtryk for forskellig fokusering og tilgang til faglig udvikling, men repræsenterer samtidig personalegrupper, som prioriterer faglig udvikling højt.

I København har der i en årrække ikke været et koordineret arbejde fra forvaltningens side i forhold til faglig udvikling på de pædagogisk bemandede legepladser. I store træk har personalet på legepladserne været overladt til selv at skabe faglig udvikling. Sammen med risikoen for nedlægning af legepladser(ne) på grund af besparelser, har det betydet, at faglig udvikling er blevet udfoldet særdeles forskelligartet og differentieret på de københavnske legepladser. Det er med andre ord meget forskelligt, hvor højt faglig udvikling er blevet prioriteret og hvordan der er arbejdet med den på de enkelte legepladser.

Det dæmpede faglige fokus fra forvaltningens side har imidlertid samtidig givet medarbejderne muligheder for selv at udfolde de faglige initiativer de selv har fundet meningsfulde. Det har eksempelvis på en legeplads resulteret i, at de har satset meget på medarbejdernes efteruddannelse:

“Personalet har gennem efteruddannelse og kurser fået kvalifikationer til at støtte op om mange forskelligartede projekter og ønsker som brugerne kan have interesse i at bruge legepladsen til samt integration brugerne imellem. En medarbejder har deltaget på et kursus i kreativ udfoldelse og en anden medarbejder er startet på en 3 årig uddannelse omkring børn og bevægelse. Vi skal på kursus i førstehjælp så snart der er mulighed for det.”

På en anden legeplads med en lidt større personalegruppe, er den faglige udvikling direkte indlejret gennem den organisationsstruktur, der er bygget op på legepladsen:

“Vi bestræber os på at afholde jævnlige personalemøder, morgenmøder, personaleweekend, team- og temamøder. Alle i det faste team har krav på mindst en årlig planlagt udviklingssamtale med ledere. Vi har formået at gennemføre udviklings- og inspirationsture for hele personalegruppen. I 2007 var det faste team på studietur til Løvens Hule i Odense.”

Der er også eksempler på, at legepladser i samme bydel har opbygget netværk, hvor de afholder møder og støtter hinanden, og også samarbejder om konkrete pædagogiske projekter.

Til trods for disse eksempler, giver medarbejderne generelt udtryk for, at der er behov for en større fokusering på den faglige udvikling og opbygning af en organisation i kommunalt regi, som kunne give mere faglig sparring, inspiration og støtte. Når der ikke er nogen samlende koordinerende instans bliver det overladt til de enkelte medarbejdere på legepladserne at bruge de netværk og kontakter de har:

“For mit eget vedkommende er jeg i nogle gruppesammenhænge, jeg er i kontakt med dem jeg tog diplomuddannelse sammen med, og fagligt sørger jeg for at holde mig opdateret og tager på konferencer og kurser. Det er lidt synd, at forvaltningen ikke har gjort mere for at lave nogle møder og nogle kurser for området.”

FOA – Fag og Arbejde har også bidraget til at understøtte den faglige udvikling, men initiativer herfra kan ikke løfte opgaven alene, men kan være en konstruktiv part i forhold til den faglige udvikling på de pædagogisk bemandede legepladser:

“Jeg har taget et hav af kurser. Hvis FOA har udbudt noget relevant, og det har FOA efterhånden med tiden gjort. Måske ikke direkte pædagogiske ting, men andre faglige ting man som pædagog godt kan få brug for. Sådan noget med stresshåndtering og konflikthåndtering kan vi godt få brug for. Ting som man rent personligt godt kan bruge til at falde tilbage på.”

Møder mellem legepladserne i fagforeningsregi er en af mulighederne for faglig diskussion og refleksion selv om de pædagogiske punkter har haft konkurrence fra de direkte faglige emner, som har måttet prioriteres i en periode, hvor området har været lukningsstruet. Den næste medarbejder udtrykker da også ønske om flere ledermøder i forvaltningsregi:

“Vi er så få på arbejdspladsen så vi prioriterer at deltage i de fællesmøder, der er for legepladserne. Desværre er det mest i fagforeningsregi, og jeg har rykket for, at vi holdt nogle flere ledermøder for legepladser. Vi har fast personalemøde hver 14. dag selvom vi ikke er så mange. Og så holder vi medarbejderudviklingssamtale en gang om året, min kollega og jeg.”

Afholdelse af personalemøder er en god indikator for prioriteringen af den faglige udvikling. En mødestruktur med faglig udvikling på dagsordenen er nødvendig, også selv om man kun er 2 medarbejdere. Derfor er det også interessant, hvorvidt følgende arbejdsform, som kort beskrives i det næste citat er tilstrækkelig til at understøtte den faglige udvikling, eller om der ikke er fare for, at de faglige overvejelser bliver overlejret af konkrete praktiske opgaver:

“Vi har aldrig personalemøder. Vi snakker altid om det, inden vi går hjem. Eller vi snakker om det i formiddagstimerne.”

De 2 sidste citater illustrer nogle af de barrierer, der kan være i forhold til faglig udvikling. Den første barriere handler om deltagelse i faglige kurser. I følgende interviewud-

drag udtrykker medarbejderen sin dårlige samvittighed over at overlade sin kollega alene med arbejdet på legepladsen. En problematik, som formodentlig vokser i et system, hvor legepladserne er ladet alene i forhold til faglig udvikling:

“Der mangler noget. Når vi går på kurser er den anden alene. Så jeg må indrømme, at det gør jeg meget, meget sjældent. Og også møder sorterer vi meget i. Jeg har lidt dårlig samvittighed, hvis jeg ved, at min kollega er alene, og jeg sidder på et eller andet kursus og er væk i en uge. Så det begrænser sig til noget meget kort.”

I sin konsekvens kan den dårlige samvittighed betyde, at medarbejderne ikke får hentet inspiration til faglig udvikling og det pædagogiske arbejde på legepladsen, hvilket selv sagt er problematisk.

Når medarbejderne på legepladserne overlades til sig selv i forhold til udvikling af faglighed, betyder det også, at nogle kommer til at sidde fast i forhold til at løse opgaver, de af forskellige grunde har svært ved. Den næste medarbejder fortæller her om arbejdet med årsplanen, og om den hjælp og støtte, der er brug for, men som ikke er til rådighed:

“Jeg kunne godt drømme om, at man kunne stoppe op et par dage og få noget hjælp udefra til at få diskuteret nogle ting. Vi er i gang med at lave en årsplan. Her er mange menneskers holdninger, og det tager lang tid. Det skal man være gearet til eller have prøvet før, og det har jeg ikke. Det er også, fordi vi er bange for ikke at gøre det rigtigt. Vi er meget direkte, når vi taler om tingene, men når det så skal ned på papir, det er bare ikke os. Der er ikke rigtig penge til at trække på nogen hjælp.”

I forhold til faglig udvikling kan det konkluderende påpeges, at der er stor spredning mellem legepladserne, og at der også er forskellige holdninger og praksis i forhold til krav om dokumentation og faglig udvikling i almindelighed.

I Århus har den nye områdestruktur bevirket et øget fokus på udvikling af faglighed, men til gengæld har den nye struktur også gjort grundlaget usikkert for legepladserne, fordi den betyder, at den primære målgruppe er blevet en anden. I København har situationen de senere år med megen lidt fagligt fokus på de pædagogisk bemandede legepladser fra forvaltningsmæssig side, samt risikoen for nedlægning, sat nogle komplicerede rammer for den faglige udvikling. ■

Kapitel 10.

Afslutning

En pædagogisk bemanded legeplads er et åbent sted for børn i et kvarter, hvor der er tilknyttet menneskelige ressourcer. Det særlige og fælles ved disse legepladser er, at der er ansat personale, indendørsfaciliteter og løse legeredskaber til udlån i åbningstiden.

Legepladserne er imidlertid også forskellige på flere punkter. På nogle legepladser er der dyr, andre legepladser har et bestemt tema, som eksempelvis trafik eller natur. Legepladsernes udformning, herunder indretning og legeredskabers antal og beskaffenhed kan endvidere ligeledes være forskellige. Legepladsernes beliggenhed varierer også, nogle legepladser ligger i parkområder, andre midt i et boligkvarter. Nogle legepladser ligger i centrum, mens andre ligger mere perifert i byen. De fleste pædagogisk bemandede legepladser er udendørs med forskellige indendørs faciliteter, forstået på den måde, at hovedparten af legepladsernes areal er udendørs, men der findes ligeledes også en indendørs pædagogisk bemanded legeplads. Legepladsernes størrelse er også forskellige, ligeledes antallet af medarbejdere samt brugergruppernes fordelingsmæssige sammensætning på legepladserne.

Nedenstående punktopstilling er en kort karakteristik af de forskellige brugergrupper, der findes, og som i forskellige udstrækninger anvender de forskellige pædagogiske legepladser:

- Uledsagede børn fra 6 til 18 år
- Småbørnsfamilier med 0-6 årige småbørn fra nærmiljøet
- Dagplejere
- Daginstitutioner og fritidsinstitutioner
- Skoler
- Børnepassere
- Selvejende foreninger
- Turister og børnefamilier på besøg i storbyen

De pædagogisk bemandede legepladser primære brugergruppe karakteriseres af de fleste legepladser som skolesøgende uledsagede børn, det vil sige 6-18 årige børn, der kommer på egen hånd, mens de øvrige brugergrupper: Forældre med småbørn, dagplejere, institutioner, skoler og andre, betragtes som de sekundære brugergrupper.

Især i København udgør børn med anden etnisk baggrund end dansk en meget stor del

af de børn, der kommer uledsagede på legepladserne, og derfor er forskellige sider af de udfordringer og udviklingsmuligheder, som involverer denne gruppe af børn og unge, nærværende for en stor del af medarbejderne på legepladserne.

I formiddagstimerne kommer institutioner, dagplejere, skoler og forældre med småbørn, og om eftermiddagen kommer de uledsagede børn efter skoletid, fritidsinstitutionerne samt forældre på vej hjem fra arbejde og daginstitution.

Legepladslivet er først og fremmest kendetegnet ved mangfoldighed. Der er både leg og andre initiativer fra børnene selv samt planlagte aktiviteter. Nogle foregår indendørs, men legepladserne er også i høj grad en mulighed for offentligt udeliv for børn i storbyen.

De forskellige brugergrupper udtrykker stor tilfredshed med livet og mulighederne på legepladserne. Børnene har imidlertid samtidig mange konkrete forslag til, hvad de også kunne tænke sig af yderligere muligheder og faciliteter. Og flere forældre udtrykker et ønske om, at legepladserne kunne have længere åbent på hverdage samt åbent i weekenden.

Legepladserne fremstår i brugernes perspektiv som et åbent mødested, hvor det er muligt at mødes med andre, og for børnenes vedkommende både at få nye venner og lege og være sammen med de venner man allerede har. På de legepladser, hvor der er dyr, har det stor betydning for børnene. Dyrene har en stor tiltrækningskraft, og er vigtige for børnenes positive opfattelse af legepladserne også selv om, eller måske netop fordi, det gør det nødvendigt for børnene at komme jævnligt for at passe og pleje dyrene og holde rent i deres bure og indhegninger.

I et medarbejderperspektiv ses de pædagogisk bemandede legepladser som:

- Fristeder
- Særegne
- Forankrede i lokalområder
- Forandringsparate
- Forebyggende og integrerende

Medarbejderne på mange af legepladserne har formuleret målsætninger og indsatsområder for det pædagogiske arbejde med den primære brugergruppe, de uledsagede børn. Disse har vi samlet i 6 områder, som afspejler de mål, der er alment udbredte på de pædagogisk bemandede legepladser, samt er i fokus for den daglige praksis på legepladserne:

- Børnenes sociale kompetencer
- Børnenes personlige udvikling
- Leg og andre børneinitiativer
- Udsatte børn og integration
- Tilknytning til lokalsamfundet
- Legepladsen som et åbent værested

Opfyldelse af egne samt kommunale målsætninger stiller brede og omfattende krav til medarbejdernes kvalifikationer.

På de pædagogisk bemandede legepladser er der samtidig mange forskellige funktioner, som ofte skal udføres af en ganske lille personalegruppe. De mange funktioner skyldes dels, at brugergrupperne er differentierede og spænder fra de helt små børn ifølge med deres forældre eller bedsteforældre til børn i skolealderen, som kommer alene eller sammen med deres institution eller skole. Desuden betyder legepladsens åbenhed, at de brugere, der kommer på legepladserne, kan have mange forskellige ønsker og behov, som ikke er kendte for medarbejderne på forhånd, og som kan pege i mange forskellige retninger. Samtidig er der også brugere som møder op på legepladserne, som ikke har de store forventninger til medarbejderne og som godt kan og helst vil klare sig selv.

At personalegrupperne ofte består af ganske få medarbejdere betyder, at der ikke er særlig store muligheder for arbejdsdeling og specialisering, og derfor skal alle medarbejdere være parate og i stand til at tage sig af de opgaver, der viser sig, af både pædagogisk, praktisk, administrativ og samarbejdende karakter.

Ud fra medarbejdernes egne formuleringer har vi samlet de krav, der stilles til medarbejdernes kvalifikationer under fire punkter:

- Evne til at skabe kontakt og tillid
- Engagement, selvdisciplin og overblik
- Praktisk sans
- Samarbejde

Der viste sig eksempler på træk som ellers typisk kendetegner mere institutionelle sammenhænge på legepladserne, eksempelvis i forhold til regelsæt, registrering, egenbetaling og forældrekontakt. Alt sammen synes det at være måder at forholde sig til, at åbenheden og frivilligheden også giver legepladserne en vis sårbarhed overfor brugere, som ikke tager hensyn til andre, og bidrager til det minimum af fællesskab, som er nødvendigt for at bevare det åbne, frivillige og legende. Ligesom den principielle åbenhed, frivilligheds-

princippet og orienteringen mod brugernes egne ønsker og initiativer giver medarbejderne færre muligheder for fastholdelse, sanktioner og interventioner i forhold til børnene og de unge.

Det er medarbejdernes opgave at udvikle et legemiljø ud fra de særlige muligheder, der skabes på grundlag af det åbne og frivillige, den differentierede brugergruppe, de muligheder og begrænsninger, der ligger i de konkrete fysiske rammer samt de begrænsede personaleressourcer. Disse vilkår gør det nødvendigt med en forholdsvis pragmatisk indstilling hos medarbejderne på legepladserne for at få hverdagen til at fungere. Det betyder, at arbejdet med at beskytte og udvikle legepladsens legemiljø må tage udgangspunkt i de givne vilkår, hvilket betyder at dagligdagen ikke kan indrettes af ubøjelige principper

I forhold til medarbejdernes faglige udvikling tegner der sig et billede af forskellighed, dels i mellem København og Århus, men også internt mellem legepladserne i de 2 kommuner.

Forskellen mellem København og Århus skyldes den forskellige ledelsesstruktur. I Århus er legepladserne under samme leder som fritidsklubberne og ungdomsklubberne i et lokalområde. Legepladserne indgår således i den lokale sammenhæng og inddrages i den strategi, som den enkelte FU-leder lægger for sit område. Der er faste ledermøder og personalemøder og 2 årlige temadage. Desuden arbejdes der med de indsatsområder, der er fastlagt i områdets udviklingsplan.

I København er der ikke denne overordnede struktur, og legepladserne fungerer som selvstændige enheder, der selv har det fulde ansvar for den faglige udvikling.

Både i København og Århus er der imellem legepladserne forskelle i forhold til den faglige udvikling.

I Århus er der på legepladserne forskellige vurderinger af betydningen og relevansen af de generelle tiltag i forhold til den faglige udvikling i områdestrukturen. Vurderingerne bevæger sig mellem en position, som betragter den nye struktur som en øget mulighed for fokus på den faglige udvikling, til en position, som mere ser konsekvenserne af strukturen som indblanding, der koster tid og kræfter, som går fra det pædagogiske arbejde.

I København har der i en årrække ikke været et koordineret arbejde fra forvaltningens side i forhold til faglig udvikling på de pædagogisk bemandede legepladser. I store træk har medarbejderne været overladt til selv at skabe den faglige udvikling på legepladserne.

Sammen med truslen om nedlægning af legepladserne på grund af besparelser, har det betydet, at billedet af den faglige udvikling er meget differentieret. Det er meget forskelligt, hvor højt faglig udvikling er blevet prioriteret, og hvordan der er arbejdet med den på de enkelte legepladser. Det begrænsede fokus fra forvaltningens side, har imidlertid samtidig givet medarbejderne muligheder for selv at udfolde de faglige initiativer de har fundet meningsfulde, og haft mulighed for at føre ud i livet.

Vi spurgte medarbejderne om deres fremtidsplaner, og mange steder var de godt i gang med at udvikle og ændre deres praksis i forhold til målsætninger, indsatsområder, nye ideer og nye brugere. Andre steder var de mere afventende i forhold til udspil fra forvaltningen, og atter andre steder var der større eller mindre projekteringsprojekter i gang, med henblik på at ændre og forbedre de fysiske faciliteter.

Fremtiden

I takt med den generelle udvikling i den offentlige sektor med mål- og rammestyring vil de pædagogisk bemandede legepladser i stigende grad blive tænkt ind i de generelle strategier i kommunerne, og blive sat ind i et mere samlet kommunalpolitisk perspektiv.

I modsætning til tidligere, hvor legepladserne i stor udstrækning har været selvstændige enheder, hvor medarbejderne kunne udvikle den enkelte legeplads i forhold til lokal-kvarteret og de skiftende børn og brugergrupper, der kom på legepladsen, bliver de pædagogisk bemandede legepladser i stadig større udstrækning betragtet ud fra en fælles styringsmæssig synsvinkel med orientering både mod, hvordan de tildelte ressourcer anvendes, og hvilke behov hos brugergrupperne, der opfyldes. Og der bliver lagt stadig mere vægt på, at ledelsesstrukturen er i stand til at udvikle legepladserne i forhold til forandrede krav og behov.

I Århus er legepladserne blevet en integreret del af kommunes fritidstilbud, nu primært til større børn og unge, og er placeret under magistratsafdelingen "Børn og Unge", og er en del af kommunens Fritids- og Ungdomsskoletilbud, der evalueres i efteråret 2009.

I Københavns Kommune har man besluttet at sikre de pædagogisk bemandede legepladsers eksistens, og her har man valgt at samle dem under Teknik og Miljøforvaltningen, og bebudet, at legepladserne vil blive moderniseret og opgraderet, både hvad angår de fysiske faciliteter, de pædagogiske tilbud og efteruddannelse af personalet.

Spørgsmålet er om denne udvikling med øget styring fra forvaltningernes side, er forenelig med det særlige ved de pædagogisk bemandede legepladser, eller om forandrin-

gerne vil ruste legepladserne til de nye vilkår i barndom, institutionsliv, familieliv og forandringer i lokalkvarteret, som altid har sat rammerne for de pædagogisk bemandede legepladser?

Det forekommer vigtigt, at udviklingen kommer til at ske med respekt for det særlige ved de pædagogisk bemandede legepladser. Der påhviler samtidig også medarbejderne et ansvar for at bidrage til forståelsen af, hvad dette "særlige" består i, så det ikke fremstår uklart for udenforstående og sådan, at det bliver muligt at tage stilling til, hvad der skal bevares og videreudvikles og, hvad der godt kan forlades fordi betingelserne har ændret sig.

Grundlaget for legepladserne synes at ændre sig i disse år, hvor der både sker forandringer i forhold til de krav, der stilles fra forvaltningernes side samt brugergruppernes behov og sammensætning. I de sidste mange år er dækningsgraden blandt børn i dagtilbud og fritidstilbud blevet ved at stige. Det betyder, at gruppen af "institutionsløse" børn, som traditionelt har været de bemandede legepladsers primære målgruppe, er blevet stadig færre. Institutionaliseringen af barndommen betyder på den ene side, at der bliver stadig færre børn, som bruger legepladserne alene, mens stadig flere børn kommer på legepladserne sammen med deres skole, SFO, klub, daginstitution eller dagpleje, ligesom en del børn kommer på legepladserne med deres forældre på vej hjem efter daginstitution. For mange forældre er legepladserne, og her har de pædagogisk bemandede legepladser de bedste faciliteter, en god mulighed for meningsfuldt samvær med børnene. I den institutionaliserede barndom har ventelister til andre dagtilbud eller fritidsinstitutioner også en stor betydning. Når der er pladser nok, går børnene i institution, men når der mangler pladser kan det mærkes på besøgstillene på legepladserne.

Det er spørgsmålet, hvordan udviklingen af brugergruppernes sammensætning vil se ud i et fremtidigt scenarie? Hvilke brugergrupper vil være de vigtigste i fremtiden?

Ét muligt scenarie er, at også børn og unge med anden etnisk baggrund end dansk efterhånden i stadigt større udstrækning vil blive brugere af fritidsinstitutioner, og derved efterhånden vil have mindre tid til at bruge de pædagogisk bemandede legepladser.

Det må endvidere overvejes om der skal rettes større fokus mod børnefamilierne, da det ser ud som om behovet hos denne brugergruppe aktuelt er i stigning, i hvert fald på nogle legepladser.

Der synes således generelt at være behov for, at der igangsættes nogle initiativer i forhold til at opruste den faglige udvikling på de pædagogisk bemandede legepladser med ud-

gangspunkt i en forståelse af de særlige muligheder de pædagogisk bemandede legepladser rummer, og med udgangspunkt i de erfaringer, der allerede er indhøstes på legepladserne. Forhåbentlig kan denne rapport være et bidrag til dette arbejde. ■

Kapitel 11.

Metode og litteratur

Denne undersøgelse bygger på datamateriale fra pædagogisk bemandede legepladser i København og Århus. Datamaterialet består af:

- 1) en spørgeskemaundersøgelse som er sendt til samtlige legepladser. Med spørgeskemaet fulgte et engangskamera, som medarbejderne har brugt til at optage fotos fra hverdagslivet på deres legeplads. Disse fotos indgår også som datamateriale.
- 2) et udvalg på 6 legepladser i København og 6 legepladser i Århus, hvor medarbejdere fra Videncenter for Institutionsforskning og FOA – Fag og Arbejde har observeret og interviewet medarbejdere og brugere i løbet af en dag i november 2008.
- 3) skriftligt materiale udarbejdet af legepladsernes medarbejdere eksempelvis årsplaner, pjecer, udviklingsplaner mv.

Spørgeskemaet er sendt til 23 legepladser København og 16 i Århus og henholdsvis 18 og 13 har besvaret spørgeskemaet.

Interview og observationer er foretaget på følgende legepladser i Århus:

Børnenes Hus, Børnenes jord, Langkær, Rundhøj, Sabro, Søndergård i København:

Ørstedsparkens legeplads, Kildevældparkens legeplads, Hans Tavsens Parken vest, Husumparkens legeplads, Remiseparkens legeplads – bondegården, Enghaves legeplads

Interview og observationer indsamlet af Rie Haslund og Rikke Sværke Madsen og Søren Petersen fra VFI og Jan Simon Petersen og Rune Bjørnvig fra FOA – Fag og Arbejde.

Datamaterialet er analyseret af Suzanne Krogh og Søren Smidt som også er ansvarlig for rapporten.

Hovedsigtet med dette projekt har været at sætte fokus på de pædagogisk bemandede legepladser som særligt tilbud til storbyens børn og unge. Det har ikke været hensigten at analysere eller fremstille forholdene på den enkelte legeplads i detaljeret form. Derfor

er navne på personer og legepladser, børn og medarbejdere udeladt eller ændret, hvor det var muligt. Fotografierne er på samme måde anvendt som datamateriale til at dokumentere og illustrere de ræk og den tænkning og kultur, der kendetegner de pædagogisk bemandede legepladser, som et særligt tilbud til børn og unge.

Dette projekt er i hovedsagen et empirisk projekt, som har haft til formål at dokumentere og analysere praksis, levet liv og medarbejdernes perspektiv på deres arbejde på de pædagogisk bemandede legepladser. Inden for denne ramme har der ikke været ressourcer til at foretage større litteraturstudier, hvorfor den anvendte litteratur også er sparsom. Det kunne eventuelt være en idé at koble dette teoretiske perspektiv på i en eventuel fortsættelse af projektet. I rapporten er henvist til følgende litteratur:

Geldmann, M (2008): "Pas på nerverne! – et kig ind i mesterens værksted." 0-14
Pædagogisk tidsskrift for daginstitutioner og klubber – nr.1/2008.

Malmgren, M., Ipsen, S. & Smidt, S. (2004): "På vej mod en ny institutionsstruktur?"
CASA.

Malmgren, M. & Smidt, S. (2009): "På vej mod en ny institutionsstruktur?" CASA.

Sigsgaard, E., Rasmussen, S. & Smidt, S. (1998): "Andre måder." Hans Reitzels Forlag. ■

Bilag:

Spørgeskema til offentlige bemandede legepladser – vejledning

- Spørgeskema til offentlige bemandede legepladser
- Interviewguide for offentlige bemandede legepladser

Spørgeskema til offentlige bemandede legepladser – vejledning.

Vi håber I kan afse tid til at besvare det medfølgende spørgeskema, som er del af en undersøgelse, som FOA – Fag og Arbejde har taget initiativ til og som gennemføres af Videncenter for Institutionsforskning, Professionshøjskolen København.

Spørgeskemaet er sendt til samtlige offentlige bemandede legepladser i København og Århus (40 i alt) og undersøgelsen indbefatter desuden interview og observation på 12 legepladser (6 i Århus og 6 i København)³.

Målet med undersøgelsen er at skabe ny viden om de bemandede legepladser. Vi vil gerne afdække:

- Hvilke funktioner udøver de bemandede legepladser og hvem er brugerne?
- Findes der en særlig pædagogik for de bemandede legepladser?
- Tiltrækker legepladsernes pædagogik børn, som ellers ikke ville komme i dagtilbud?

Spørgeskemaet er opdelt i en række temaer:

Fakta om legepladsen

Legepladsens historie

Legepladsens brugere

Legepladsens indretning og hverdag

Legepladsens pædagogik

Arbejdsopgaver på legepladsen

Personalets beskrivelse af den aktuelle situation på legepladsen

Besvarelsen af spørgeskemaet sker ved at personalet på legepladsen efter fælles overve-

jelse besvarer de stillede spørgsmål skriftligt i spørgeskemaet. Man kan skrive på bagsiden, hvis der mangler plads, ligesom man kan skrive på ekstra papir, hvis det er nødvendigt, bare det fremgår tydeligt hvilket spørgsmål der besvares. I besvarer spørgsmålene så godt I kan og skulle der være spørgsmål I ikke kan svare på, så spring dem over.

Under temaet pædagogik kan man vedlægge eventuelle papirer med målsætning eller andre formuleringer omkring legepladsens pædagogik.

Temaet om indretning og hverdag er ganske særligt, fordi her består besvarelsen i at fotografere med det medsendte engangskamera. De 5 første foto er bundne opgaver – indgangen til legepladsen, 2 oversigtsbilleder og legepladsens hovedbygning udefra og indefra – men derefter er opgaven at fotografere motiver af typisk hverdagsliv på legepladsen, såvel indendørs som udendørs efter eget valg. I spørgeskemaet er afsat plads til at skrive en kort tekst om motivet på hvert foto, og af hensyn til bearbejdningen af data-materialet er det meget vigtigt, at I skriver en kort tekst om hvad I har fotograferet. Når alle 27 billeder i engangskameraet er taget returneres det sammen med spørgeskemaet til nedenstående adresse. ■

³ De 12 legepladser er valgt ud således at det giver et bredt dækkende billede og udvælgelsen er sket med rådgivning fra projektets følgegruppe som består af repræsentanter fra legepladserne plus repræsentanter fra FOA – Fag og Arbejde.

Kamera og spørgeskema skal sendes senest 8. oktober til:

Videncenter for Institutionsforskning
Højvangseminariet
Skolevej 6
2600 Glostrup
Att. Søren Smidt

Skulle der være væsentlige tvivlsspørgsmål er I velkomne til at maile på sm@cvustork.dk eller ringe på 27290206.

I øvrigt medsendes også sektorformand i Pædagogisk Sektor i FOA – Fag og Arbejde, Jakob Sølvhøjs anbefaling af projektet.

Venlig hilsen

Søren Smidt

Fakta

Navn: _____

Adresse: _____

Telefon: _____

Email: _____

Åbningstid: _____

Anslået udendørs areal: _____

Anslået indendørs areal: _____

Medarbejdernes uddannelse/uddannelser _____

Ansatt antal år _____

Har legepladsen en særlig profil?: _____

Historie

Etableringsår:

Giv et kort rids af legepladsens historie som I nuværende medarbejdere har kendskab til den: _____

Brugerne

Hvilke brugere er legepladsen rettet mod?

Hvilke brugere bruger den i åbningstiden?

Hvilke brugere bruger legepladsen udenfor åbningstiden?

Anslå den procentvise fordeling af brugerne i åbningstiden.

Indretning og hverdag

Tag de 27 foto i det medsendte engangskamera, og lav en liste over, hvad I har taget fotografier af.

På de første 5 billeder skal I fotografere:

1. Indgangen til legepladsen
2. Oversigtsbillede af legepladsen fra et perspektiv
3. Oversigtsbillede af legepladsen fra et andet perspektiv
4. Hovedbygningen udefra
5. Hovedbygningen indefra

Derefter tages resten af filmen med motiver af typisk hverdagsliv på legepladsen, såvel indendørs som udendørs.

Til hvert foto laves en kort tekst således, at der udarbejdes en liste over hvad der er på fotografierne.

6. _____

7. _____

8. _____

9. _____

10. _____

11. _____

12. _____

13. _____

14. _____

15. _____

16. _____

17. _____

18. _____

19. _____

20. _____

21. _____

22. _____

23. _____

24. _____

25. _____

26. _____

27. _____

Pædagogik.

Beskriv kort 3 pædagogiske diskussioner/overvejelser I har haft inden for det sidste år.

Har I en pædagogisk målsætning? ja_____ nej_____

Hvis ja, i givet fald hvilke?

(Hvis I har papirer eller dokumenter med målsætningen må den gerne vedlægges i kopi).

Har I nogle pædagogiske grundprincipper?

Hvis ja, i givet fald hvilke?

(Hvis I har papirer eller dokumenter med pædagogiske grundprincipper må disse gerne vedlægges i kopi).

Hvis I har andre papirer eller dokumenter som beskriver pædagogiske overvejelser må disse meget gerne vedlægges i kopi.

Arbejdsopgaver

Hvilke arbejdsopgaver har I (både udendørs og indendørs)?

Evaluerings.

Hvad optager Jer i forhold til legepladsen lige nu?

Er der planer for legepladsens fremtid fra forvaltningens side?

Ved ikke ____

Ja ____ Beskriv planerne:

Hvad er medarbejdernes planer for legepladsens fremtid:

[illegible]

Interviewguide for offentlige bemandede legepladser

Legepladsens idé og formål

Hvad er formålet med denne legeplads?

Lever legepladsens op til sit formål?

Hvad betragter I som legepladsens forcer og styrker?

Hvad betragter I som legepladsens svagheder og vanskeligheder?

Historie

Giv et rids af legepladsens historie, som de nuværende medarbejdere har kendskab til den

Brugerne

Hvilke brugere er legepladsen rettet mod?

Hvilke brugere bruger den i åbningstiden?

Hvilke brugere bruger legepladsen udenfor åbningstiden?

Beskriv nogle vellykkede konkrete forløb eller episoder, som viser at legepladsen opfylder sine formål i forhold til brugerne?

Er der brugere af legepladsen som ikke passer ind i ideen med legepladsen? Hvis ja, hvilke?

Beskriv nogle eksempler på vanskeligheder, der har været eller er i forhold til brugere?

Dagligdagen

Beskriv hvordan dagen i går forløb her på legepladsen?

Beskriv en almindelig dags forløb her på legepladsen?

Medarbejderne

Hvilke arbejdsopgaver har I (både udendørs og indendørs)?

Hvad skal man kunne som medarbejder på denne legeplads?

Hvordan arbejder I med jeres egen faglige udvikling?

Pædagogik

Beskriv de vigtigste pædagogiske grundprincipper, der præger jeres arbejde.

Beskriv de vigtigste pædagogiske diskussioner/overvejelser I har haft inden for det sidste år.

Vi har opstillet nogle forslag til elementer i "legepladspædagogik" – har de betydning for jeres legeplads? Jeg læser ordene op, og I skal fortælle om, hvad der falder jer ind og gerne give konkrete eksempler til at illustrere jeres tanker og synspunkter:

- Det åbne og legende: børnenes egne initiativer som drivkraft
- Mangfoldighed i opgaver og funktioner
- Foranderlighed
- Personlighedernes betydning
- Forankring i kvarteret – institutioner, dagpleje og skoler
- Et fristed for børn (og andre) i storbyen
- Mødested og legeplads

På legepladserne er der som noget karakteristisk tale om fravær af:

- Registrering
- Begrænsning i brugergrupper
- Kommercielle interesser
- Betaling
- Fastlåste forventninger
- Regler (eller få i hvert fald)
- Social sortering

Evaluerings

Hvad optager jer i forhold til legepladsen lige nu?

Er der planer for legepladsens fremtid fra forvaltningens side?

Hvad er medarbejdernes planer for legepladsens fremtid?

Observation og brugerinterviews

Efter interviewet påbegynder dataindsamleren sine observationer på legepladsen. Observationerne noteres i en feltdagbog, og har til hensigt at indfange nogle situationer, som er udtryk for hverdagslivet på legepladsen.

Efter nogle timers observation udvælges nogle repræsentanter blandt de brugere, der er til stede til et kort interview. Det er vigtigt at brugerinterviewene repræsenterer de brugergrupper, som er primære brugere af legepladsen, men der må ligeledes være en vis bredde i de brugere, der bliver interviewet.

Interviewguide til brugerinterviews:

Hvor tit og hvad tid på dagen kommer du på legepladsen?

Hvorfor kommer du på legepladsen?

Hvad er godt ved at komme her?

Hvad er bedst ved denne legeplads?

Hvad kan du bedst lide at lave?

Bruger du legepladsen til at mødes med andre: eksempelvis venner eller andre forældre osv.

Kender du medarbejderne her på legepladsen?

Er der noget som du kunne tænke dig anderledes på legepladsen?

Der følges op med uddybende spørgsmål, hvor det er muligt og der spørges gerne til konkrete eksempler.

Denne rapport handler om livet på de pædagogisk bemandede legepladser i København og Århus.

Moderne barndomsliv er gennemorganiseret og institutionaliseret, og legepladserne er et forfriskende og alternativt supplement hertil. De bemandede legepladser er også et tilbud til børnefamilierne, idet der i stigende grad er brug for steder, hvor børn og forældre kan komme sammen, idet det i stadig mindre grad bliver almindeligt, at børn bevæger sig rundt på egen hånd. Børn og forældre har derfor brug for fælles være- og udflugtssteder, både i hverdagen, hvor børn og forældre bruger legepladserne som overgangsscene mellem institution og hjem, og hvor de også kan møde andre børn og voksne. Men også i weekender, hvor voksne og børn har fri.

En af de bemandede legepladsers største forcer som mødested omkring børnene, er deres mulighed for at kunne omstille sig i takt med udviklingen i lokalområdet, og her er personalet omdrejningspunktet, da medarbejderne har mulighed for at tilrettelægge hverdagen og faciliteterne, så de til stadighed er i overensstemmelse med de behov, der findes hos børn, unge og deres voksne i lokalkvarteret. Ud fra kendskabet til lokalområdets børn, skoler og institutioner, har medarbejderne også mulighed for selv at tage initiativer, som svarer til de behov, der findes i det enkelte lokalkvarter.

Stauings Plads 1-3
1790 København V

Tlf.: 46 97 26 26
www.foa.dk